

Учреждение образования
«Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина»

С. С. Клундук

ЯЗЫК И СТИЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ КОММУНИКАЦИИ

Электронный учебно-методический комплекс
для студентов специальностей
6-05-0321-02 «Информация и коммуникация»
1-23 01 07 «Информация и коммуникация»

Брест
БрГУ имени А. С. Пушкина
2025

ISBN 978-985-22-0872-7

© УО «Брестский государственный
университет имени А. С. Пушкина», 2025

Об издании – [1](#), [2](#)

1 – сведения об издании

УДК 81'42(075.8)
ББК 81.055.1я73

*Рекомендовано редакционно-издательским советом учреждения образования
«Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина»*

Рецензенты:

кафедра журналистики

УО «Гродненский государственный университет имени Янки Купалы»

доцент кафедры белорусского и русского языкознания

УО «Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина»

кандидат филологических наук, доцент **С. Ф. Бут-Гусаим**

Клундук, С. С.

Язык и стиль средств массовой коммуникации : электрон. учеб.-метод. комплекс / С. С. Клундук ; Брест. гос. ун-т им. А. С. Пушкина. – Брест : БрГУ, 2025. – URL: <http://rep.brsu.by/handle/123456789/10314>.

ISBN 978-985-22-0872-7.

В учебно-методическом комплексе представлены примерный тематический план, программное содержание учебного материала, теоретические и практические материалы, список рекомендуемой литературы, контрольные работы, примерный перечень тем курсовых работ и вопросов к экзаменам и зачету.

Адресуется студентам 1, 2 курса специальностей 6-05-0321-02 «Информация и коммуникация», 1-23 01 07 «Информация и коммуникация».

Разработано в формате pdf.

**УДК 81'42(075.8)
ББК 81.055.1я73**

Текстовое учебное электронное издание

Системные требования: тип браузера и версия любые; скорость подключения к информационно-телекоммуникационным сетям любая; дополнительные надстройки к браузеру не требуются.

© УО «Брестский государственный
университет имени А. С. Пушкина», 2025

2 – производственно-технические сведения

- Использованное ПО: Windows 8, Microsoft Office 2013;
- ответственный за выпуск Ж. М. Селюжицкая, технический редактор С. С. Клундук, компьютерный набор и верстка С. С. Клундук;
- дата размещения на сайте: 05.02.2025;
- объем издания: 288 Кб;
- производитель: учреждение образования «Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина», 224016, г. Брест, ул. Мицкевича, 28. Тел.: 8(0162) 21-70-55. E-mail: rio@brsu.by.

СОДЕРЖАНИЕ

<u>Введение</u>	4
<u>Содержание учебного материала</u>	6
<u>Требования к курсовой работе</u>	33
<u>Примерный тематический план</u>	35
<u>Теоретический курс</u>	38
<u>Модуль I. “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі”</u> <u>(беларускамоўныя тэксты СМК)</u>	38
1 семестр	38
2 семестр	46
3 семестр	53
<u>Модуль II. «Язык и стиль средств массовой коммуникации»</u> <u>(русскаяязычные тексты СМК)</u>	56
1 семестр	56
2 семестр	62
3 семестр	68
<u>Планы практических занятий</u>	74
<u>Модуль I. “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі”</u> <u>(беларускамоўныя тэксты СМК)</u>	74
1 семестр	74
2 семестр	86
3 семестр	98
<u>Модуль II. «Язык и стиль средств массовой коммуникации»</u> <u>(русскаяязычные тексты СМК)</u>	110
1 семестр	110
2 семестр	121
3 семестр	132
<u>Контрольная работа 1</u>	144
<u>Контрольная работа 2</u>	145
<u>Контрольная работа 3</u>	147
<u>Вопросы к экзамену (1 семестр)</u>	149
<u>Вопросы к зачету (2 семестр)</u>	153
<u>Вопросы к экзамену (3 семестр)</u>	156
<u>Темы курсовых работ</u>	160
<u>Список рекомендуемой литературы</u>	161

К содержанию

ВВЕДЕНИЕ

Данное издание представляет собой электронный учебно-методический комплекс по дисциплине «Язык и стиль средств массовой коммуникации», которая преподается студентам 1 и 2 курса специальностей 6-05-0321-02 «Информация и коммуникация», 1-23 01 07 «Информация и коммуникация» дневной формы получения высшего образования. Дисциплина входит в состав модуля «Медиалингвистика» дисциплин государственного компонента и является одной из базовых в рамках подготовки специалистов, чья профессия непосредственным образом связана с информационно-коммуникационной деятельностью.

Электронный учебно-методический комплекс «Язык и стиль средств массовой коммуникации» составлен в соответствии с требованиями образовательного стандарта высшего образования и учебных программ «Язык и стиль средств массовой коммуникации» по специальностям 6-05-0321-02 «Информация и коммуникация», 1-23 01 07 «Информация и коммуникация».

Цель пособия – методическое обеспечение изучения дисциплины, ориентированной на формирование у студентов компетенций по созданию востребованных обществом и индустрией медиатекстов, медиапродуктов, умений анализировать, комментировать и реферировать тексты средств массовой коммуникации, обобщать результаты анализа текстов, используя современные методики и методологии, передовой отечественный и зарубежный опыт, а также на формирование гражданской ответственности, патриотизма и национального самосознания учащихся на основе государственной идеологии; бережного отношения к культурным и духовным традициям белорусского народа.

Учебно-методический комплекс «Язык и стиль средств массовой коммуникации» призван помочь:

- формированию знаний о стилистических нормах и особенностях создания текстов разной жанровой принадлежности;
- осознанному усвоению знаний о стилистических особенностях жанров в контексте общих тенденций развития современного медиапространства;
- в создании условий для формирования у студентов целостного представления о функциональных и экспрессивных возможностях использования лексико-фразеологических и грамматических единиц в рамках контекста и целого текста;
- развитию профессиональных компетенций, навыков, умений использования основных образно-выразительных средств и определения разных видов стилистических ошибок;

– воспитанию гражданственности и патриотизма на основе культурно-исторического контекста современных медийных произведений.

Дисциплина преподается студентам дневной формы получения образования. На изучение дисциплины (1–2 курс, 1–3 семестр) отводится 368 часов, в том числе 212 аудиторных часов, из них 72 часа – лекции, 140 часов – практические занятия. Курсовая работа – 3 семестр. Форма контроля – экзамены в 1, 3 семестрах, зачет во 2 семестре:

1 курс 1 семестр: общее количество – 126, в том числе 70 аудиторных часов, из них 24 лекционных часы, 46 практических, экзамен.

1 курс 2 семестр: общее количество – 116, в том числе 70 аудиторных часов, из них 24 лекционных часы, 46 практические, зачет.

2 курс 3 семестр: общее количество – 126, в том числе 72 аудиторных часа, из них 24 лекционных часы, 48 практических, экзамен.

ЭУМК включает все необходимые разделы. Вспомогательный раздел включает содержание учебного материала в соответствии с учебной программой, примерный тематический план, а также список рекомендуемой литературы; теоретический раздел представлен планом лекций, контрольными вопросами по указанным темам и списком литературы к каждой лекции; в практическом разделе содержатся планы практических заданий по дисциплине, структура которых предусматривает разные виды работы (индивидуальную, групповую и т. д.); в разделе контроля знаний размещены контрольные работы, перечень примерных тем курсовых работ и вопросы к экзаменам и зачету.

Предлагаемое издание может быть использовано преподавателями, студентами специальностей 6-05-0321-02 «Информация и коммуникация», 1-23 01 07 «Информация и коммуникация» на лекционных и практических занятиях, при проведении спецкурсов и спецсеминаров, написании курсовых и дипломных работ.

Рекомендации по использованию ЭУМК «Технологии создания медиатекстов».

Данный ЭУМК создан в формате PDF, состоит из ряда блоков, связанных между собой. Для его использования достаточно иметь компьютер с базовыми настройками операционной системы. Последовательность изучения материала определяется тематическим планом дисциплины.

[К содержанию](#)

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО МАТЕРИАЛА

МОДУЛЬ I. “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ” (БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)

Тэма 1.1. Уводзіны. Мова і стыль СМК (медыялінгвістыка) як філалагічная дысцыпліна. Змест і задачы дысцыпліны “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі”. Мова і стыль СМК як навуковая і прыкладная дысцыпліна, што вывучае: а) функцыянаванне слоў, словазлучэнняў, сказаў, абзацаў, пражаных строф (складаных сінтаксічных цэлых) і цэлых завершаных тэкстаў; б) функцыянальныя стылі, якія складаюць стылістычную структуру літаратурнай мовы; в) маўленне як увасабленне мовы, яго структура, тыпы і віды, маўленчыя адзінкі і жанравыя формы; г) ацэньвае моўныя варыянты; д) вызначае найбольш мэтазгоднае выкарыстанне сродкаў мовы ў адпаведнасці са зместам тэксту, яго жанрам і прызначэннем. Агляд літаратуры па дысцыпліне. “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі” і сумежныя дысцыпліны: сучасная беларуская і руская мовы, функцыянальная стылістыка, лінгвістыка тэксту, дыскурсы аналіз СМІ і інш.

Гісторыя стылістычных вучэнняў. Папярэднікі сучаснай стылістыкі – антычныя тэорыі мовы і стылю, антычныя, расійскія, беларускія і заходнееўрапейскія рыторыкі. Сучасны стан медыястылістыкі як навукі. Найважнейшыя накірункі ў сучасным мовазнаўстве і стылістыцы. Камунікатыўны аспект вывучэння мовы СМК. Прагматычны аспект вывучэння мовы СМК.

Тэма 1.2. Тэрміналагічны апарат стылістыкі. Мовы свету і іх класіфікацыя. Паняцце аб стылістыцы мовы, стылістыцы маўлення і стылістыцы мастацкай літаратуры. Функцыянаванне моўных і маўленчых сродкаў як галоўны аспект вывучэння стылістыкі.

Размежаванне мовы і маўлення. Структура і класіфікацыя маўленчых актаў. Віды выказванняў, іх інтэрпрэтацыя. Сацыяльныя і сацыяльна-псіхалагічныя функцыі маўленчых зносін пры дапамозе СМК. Сацыялінгвістычны аспект вывучэння мовы СМК.

Паняцце нормы як адно з найважнейшых у стылістыцы маўлення. Абавязковасць моўных нормаў. Норма моўная і функцыянальна-стылёвая. Варыятыўнасць нормы. Парушэнне нормы як стылістычная памылка і свядомае адхіленне ад нормы як стылістычны прыём. Роля стылістыкі ў павышэнні моўнай культуры журналістаў, у выхаванні моўнага густу грамадства, ва ўмацаванні маўленчых норм.

Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыя. Генеалагічная класіфікацыя моў. Марфалагічная класіфікацыя моў.

Генетычная і тыпалагічная характарыстыка беларускай мовы. Параўнальна-гістарычны метады. Сацыяльная дыферэнцыяцыя мовы. Мова і культура. Мова і палітыка. Мова і ўлада. Праблемы моўнай палітыкі.

Тэма 1.3. Функцыянальная характарыстыка гукаў. Размежаванне паняццяў вусная форма існавання мовы і пісьмовая. Спонтаннасць, незваротнасць, шматканальнасць як формы існавання вуснай мовы. Структура камунікатыўнага акта. Значэнне гукавой абалонкі маўлення. Мэты і задачы вывучэння фанетыкі (сінхронная, дыяхронная, агульная, супастаўляльная). Сегментныя і суперсегментныя фанетычныя адзінкі. Азначэнне гука. Чатырохаспектны разгляд гука: акустычны, артыкуляцыйны, перцэптыўны, функцыянальны. Утварэнне гукаў. Акустычная фанетыка. Акустычныя ўласцівасці гукаў маўлення. Частата ваганняў і вышыня гукаў. Сіла і гучнасць гука. Спектр гука і тэмбр. Метады акустычных даследаванняў. Артыкуляцыйная фанетыка. Артыкуляцыйная характарыстыка гукаў маўлення. Маўленчы апарат: актыўныя і пасіўныя органы. Фазы артыкуляцыі. Метады артыкуляцыйных даследаванняў. Перцэптыўная фанетыка. Уплывовыя фактары на ўспрыманне маўлення. Перцэптыўныя эталоны. Метады перцэптыўных даследаванняў. Гукавы сімвалізм. Фаналогія. Гукі маўлення і гукі мовы. Паняцце пра фанему. Сінтагматычная характарыстыка галосных і зычных (спалучальнасць галоснага і зычнага, галоснага і галоснага). Дыферэнцыяльныя і інтэгральныя прыметы фанем і гукаў. Архіфанема. Гіперфанема. Сістэма фанем. Нейтралізацыя галосных фанем у слабых пазіцыях (у параўнанні з рускай мовай). Фаналагічныя школы.

Тэма 1.4. Стылістычныя рэсурсы фанетыкі. Артыкуляцыйна-акустычная класіфікацыя гукаў: паводле ўдзелу голасу і шуму, спосабу і месца ўтварэння, палатальнасці. Класіфікацыя галосных гукаў. Класіфікацыя зычных гукаў. Асаблівасці вымаўлення безэквівалентных у дачыненні да рускай мовы гукаў. Фанетычныя законы (закон недысіміляцыйнага акання, асіміляцыя, дысіміляцыя) і іншыя фанетычныя працэсы (дыярэза, пратэза, эпентэза, метатэза, гапалогія). Формула акання. Фанетычная і фанематычная транскрыпцыя. Фанетычныя чаргаванні гукаў: галосных, зычных; гістарычныя і пазіцыйныя чаргаванні гукаў як вынік фанетычных працэсаў. Асаблівасці сінтагматыкі гукаў беларускай мовы. Функцыянальная значнасць гукавой арганізацыі тэксту розных жанраў.

Тэма 1.5. Складападзел. Склад як фанетычная адзінка. Тэорыі складу: экспіраторная, санорная, мускульнага напружання. Складовыя і нескладовыя гукі. Характарыстыка складоў. Структура беларускага націску (слабае прымыканне, тэндэнцыя да адкрытага і прыкрытага складу). Аналіз складовай структуры слова. Прынцыпы складападзелу. Закон узростаючай гучнасці. Фанетычны, графічны складападзелы і іх адрозненне ад марфемнага падзелу

слоў. Перанос слова паводле новай рэдакцыі “Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі”.

Тэма 1.6. Прасодыка. Роля націску і інтанацыі ў арганізацыі маўленчай плыні. Фанетычная прырода націску. Розныя тыпы націску. Месца націску ў слове. Нерухомы і рухомы формаўтваральны націск. Клітыкі. Фразавы, сінтагменны, лагічны націск. Аналіз націску ў тэксце. Інтанацыя. Фанетычнае чляненне маўлення. Танальныя сродкі інтанацыі. Тэмбравыя сродкі інтанацыі. Функцыя інтанацыі. Асноўныя тыпы інтанацыйных канструкцый у беларускай мове. Інтанацыйная сінанімія.

Тэма 1.7. Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі. Стылі літаратурнага вымаўлення. Арфаэпічная норма. Беларускае вымаўленне ў гістарычным развіцці. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення: галосныя націскныя і ненаціскныя, зычныя ў моцных і слабых пазіцыях, гукі на стыку слоў. Вымаўленне галосных. Нормы літаратурнага вымаўлення зычных і спалучэнняў зычных, некаторых граматычных формаў. Арфаэпічная норма і культура маўлення. Прычыны і крыніцы адхіленняў ад літаратурнага вымаўлення. Вымаўленне на тэлебачанні і на радыё. Інтэрферэнтныя з’явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення. Дэфекты вымаўлення. Прафесійныя “хваробы” ў аўдыёвізуальных СМІ: “каша ў роце”, празмерная лабіялізаванасць, дзеканне/цеканне. Арфаэпічны аналіз тэксту.

Тэма 1.8. Графіка. Арфаграфія. Узнікненне пісьма. Этапы развіцця пісьма. Піктаграфічнае, ідэаграфічнае і фонаграфічнае пісьмо. Звесткі з гісторыі графікі. Фарміраванне беларускай графікі. Гук і літара. Развіццё асноўных алфавітаў. Славянскія алфавіты. Сучасны беларускі алфавіт. “Ляцінка”, кірыліца, кітабы. Матэматычная формула складу эканомнага алфавіта. Прынцыпы беларускай графікі. Графіка і алфавіт. Графіка-арфаграфічная цэласнасць паняццяў “фаналогія – графіка – арфаграфія”. Графічны аналіз слова. Сінхроннае і дыяхроннае вывучэнне беларускай арфаграфіі. Гісторыя станаўлення. Уплыў экстралінгвістычных фактараў на беларускую арфаграфію. Адаптацыя правапісу да сацыяльна-эканамічных зрухаў у грамадстве (сістэмнасць – асістэмнасць). Асноўныя прынцыпы (напісанні) сучаснай беларускай арфаграфіі. Суадносіны фанетычнага і марфалагічнага прынцыпаў у беларускай арфаграфіі. Рэфармаванне правапісу (кансерватызм і памкненне да арфаграфічных змен). Рэформа правапісу 1933-га года. Удакладненні правапісу (1959 г.). Навуковая канферэнцыя “Праблемы беларускага правапісу” (19–20 лістапада, 1992 г.). Абагульненне навуковай літаратуры, рэкамендацыі па выкарыстанні крыніцазнаўчых і лексікаграфічных прац. Тэарэтычны аспект вывучэння арфаграфіі (дыскусіі і заканадаўчае прызнанне). Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008 г.). Асноўныя ўдакладненні

і змены ў новай рэдакцыі “Правіл”. Графічныя скарачэнні. Арфаграфічны аналіз слова.

Тэма 1.9. Лексічная стылістыка. Слова як асноўная адзінка мовы. Слова і паняцце. Прадметна-лагічнае і асацыятыўнае значэнне слова. Граматычная аформленасць слова. Слова і кантэкст. Аб’ём і змест паняцця, выражанага словам. Функцыянальна-стылістычная і эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка слова. Агульная стылістычная характарыстыка лексікі сучаснай літаратурнай мовы. Лексіка навуковая і тэхнічная. Лексіка газетна-публіцыстычная. Лексіка дзелавой перапіскі і афіцыйных дакументаў. Лексіка бытавая, прастамоўная, дыялектная і экзатычная. Слова ўрачыстай лексікі і рытарычныя. Слова ласкавыя і пяшчотныя. Слова іранічныя, пагардлівыя і зневажальныя. Слова жартаўлівыя і фамільярныя. Слова неадабральныя, вульгарныя, грубыя і лаянкавыя. Формы суб’ектыўнай ацэнкі. Эўфемізмы і дысфемізмы. Стылістычнае выкарыстанне сінонімаў, перыфразаў, амонімаў, паронімаў і антонімаў. Сінонімы як сродак удакладнення паняцця. Скрытае і адкрытае выкарыстанне сінонімаў. Ідэаграфічныя і стылістычныя сінонімы. Кантэкстуальныя сінонімы. Прыёмы выбару і ацэнкі сінонімаў. Градацыя, паўтарэнне слоў, ампліфікацыя як стылістычныя прыёмы. Стылістычныя функцыі сінонімаў. Прынцыпы і прыёмы замены слоў перыфразамі. Выкарыстанне амонімаў у стылістычных мэтах. Каламбур. Прыёмы ліквідацыі двухсэнсоўнасці пры няўдалым выкарыстанні амонімаў, шматзначных слоў і паронімаў. Стылістычныя эфекты, заснаваныя на выкарыстанні паронімаў. Паранамазія. Стылістычнае выкарыстанне антонімаў. Антытэза. Ацэнка і сфера выкарыстання неалагізмаў. Неалагізмы лексічныя і семантычныя. Неалагізмы агульнамоўныя і індывідуальна-аўтарскія. Аказіянальныя словы. Архаізмы і гістарызмы. Іх выкарыстанне ў розных стылях і жанрах маўлення. Запозычаныя словы, іх стылістычнае выкарыстанне. Дыялектызмы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы. Тэрміны і прафесіяналізмы. Жарганізмы і аргатызмы.

Тэма 1.10. Слова і вобраз. Вобразнасць мовы як катэгорыя эстэтычная і як катэгорыя лінгвістычная. Пераноснае ўжыванне слова як асноўная крыніца фарміравання вобразных сродкаў мовы. Катэгорыя імпліцытнасці ў тропях. Традыцыйныя сродкі слоўнай вобразнасці – тропы. Метафара. Метанімія, сінекдаха. Параўнанне. Эпітэт. Аксюмаран. Гіпербала і літота. Наменклатура тропы ў антычнасці. Тыповыя памылкі ў словаўжыванні. Недакладнае ўжыванне слова. Недапушчальныя спалучэнні слоў. Ужыванне слова без уліку кантэксту. Памылкі ў стылістычнай ацэнцы слова. Ужыванне рознастылёвай лексікі. Стылістычныя “змешванні”. Канцылярызмы і моўныя штампы. Плеаназмы і іх віды. Таўталогія. Кантамінацыя.

Тэма 1.11. Фразеалагічная стылістыка. Стылістычная характарыстыка фразеалагічных сродкаў мовы. Крыніцы фразеалогіі, якія замацаваліся ў літаратурнай мове. Стылістычная класіфікацыя фразеалагізмаў. Фразеалагізмы міжстылявыя, размоўна-бытавыя і кніжныя. Сінанімія фразеалагізмаў. Стылістычныя функцыі фразеалагізмаў. Прыказкі і прымаўкі. Крылатыя словы і афарызмы. Стылістычнае выкарыстанне фразеалагічных сродкаў мовы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы. Скажэнне фразеалагічных адзінак. Памылкі ў выкарыстанні фразеалагічных адзінак.

Тэма 1.12. Граматычная стылістыка. Сутнасць граматыкі. Сувязь граматыкі з фанетыкай і лексікалогіяй. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма. Сродкі і спосабы выражэння граматычных формаў. Беларуская граматыка: праблемы нарматыўнасці ў СМІ. Парадыгматычныя здольнасці і сінтагматычнае размяшчэнне марфалагічных форм. Класіфікацыйныя ўласцівасці часцін мовы. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў, прынцыпы аб'яднання. Сістэма часцін мовы. Знамянальныя і незнамянальныя словы. Пераходнасць у сістэме часцін мовы і з'ява сінкрэтызму. Марфалагічная стратыфікацыя публіцыстычнага тэксту. Рост аналітызму ў марфалогіі сучаснай беларускай мовы. Марфалагічны аналіз.

Тэма 1.13. Марфалагічная стылістыка: назоўнік. Функцыянальная характарыстыка назоўніка. Семантычны аб'ём назоўніка. Дамінаванне назоўнікавых канструкцый у тэкстах СМІ: прычыны і вынікі. Адрэзаслоўныя назоўнікі і нормы ўжывання іх у публіцыстычным тэксце. Марфалагічныя прыметы назоўніка і сінтаксічная роля ў сказе. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў (агульныя і ўласныя, канкрэтныя і абстрактныя, адушаўленыя і неадушаўленыя, асабовыя, зборныя, рэчывыя), марфалагічная залежнасць ад семантыкі слова. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў. Прынцыпы класіфікацыі назоўнікаў па родах. Род марфалагічна нязменных назоўнікаў. Разыходжанні ў граматычным родзе некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Катэгорыя ліку. Назоўнікі з суадноснымі формамі ліку. Назоўнікі *singularia tantum* і *pluralia tantum*. Асаблівасці выражэння катэгорыі ліку ва ўласных назоўніках, у групах рэчывых, зборных і абстрактных назоўнікаў. Несупадзенне ў граматычным ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Катэгорыя склонаў. Значэнні склонаў, выражэнне іх у тэксце. Рэшткі формы клічнага склонаў. Тыпы скланення назоўнікаў. Варыянтнасць канчаткаў у склонавай сістэме назоўнікаў і іх характарыстыка. Словаўтваральнае значэнне некаторых склонавых канчаткаў. Рознаскланяльныя і нескланяльныя назоўнікі. Субстантывацыя. Праблемы кадыфікацыі склонавых канчаткаў назоўнікаў у беларускай мове. Цяжкія выпадкі ўжывання канчаткаў назоўнікаў. Стылістычныя асаблівасці

назоўніка. Выкарыстанне рэчыўных, зборных, канкрэтных і абстрактных назоўнікаў. Антанамасія. Уласныя і агульныя імёны. Стылістычнае выкарыстанне роду назоўніка. Некаторыя семантыка-стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм. Стылістычныя асаблівасці ўжывання ліку назоўніка. Стылістычныя асаблівасці словаўтваральных сродкаў назоўніка. Аддзеяслоўныя назоўнікі ў публіцыстычным стылі.

Тэма 1.14. Марфалагічная стылістыка: прыметнік. Функцыянальная характарыстыка прыметніка. Асноўныя катэгарыяльныя значэнні і лексіка-граматычныя разрады. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, іх значэнне, граматычныя формы і ўзаемапраціненні. Поўныя, кароткія і сцягнутыя (усечаныя) формы, шляхі іх распазнавання. Ступені параўнання якасных прыметнікаў. Сінтэтычныя і аналітычныя формы ступеней параўнання. Суплетывізм. Формы элятыва ў беларускай і рускай мовах. Кампаратыў і суперлятыў. Адносныя прыметнікі. Функцыянальныя асаблівасці, сінаніміка прыналежных прыметнікаў і роднага прыналежнасці. Формы ацэнкі прыметнікаў. Скланенне прыметнікаў. Варыянтнасць некаторых склонавых канчаткаў прыметнікаў. Ад'ектывацыя. Агульныя асаблівасці стылістычнага выкарыстання прыметнікаў. Поўная і кароткая формы прыметнікаў. Прыметнікі з суфіксамі ацэнкі. Ступені параўнання прыметнікаў і іх стылістычныя асаблівасці. Якасныя і адносныя прыметнікі ў беларускай мове. Сінанімія прыметнікаў і назоўнікаў ва ўскосных склонах.

Тэма 1.15. Марфалагічная стылістыка: лічэбнік. Функцыянальная характарыстыка лічэбніка. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры. Колькасныя лічэбнікі і іх групы. Дробавыя лічэбнікі. Зборныя лічэбнікі. Сінтаксічная спалучальнасць лічэбнікаў з назоўнікамі. Парадкавыя лічэбнікі. Лічбы як сродак выражэння колькасных значэнняў. Скланенне лічэбнікаў. Тыповыя памылкі ва ўжыванні. Абазначэнне прыблізнай і няпэўнай колькасці. Лічэбнік. Зборныя і колькасныя лічэбнікі як сінанімы Сінанімія колькасна-іменных словазлучэнняў. Стылістычная характарыстыка варыянтных форм лічэбнікаў. Выпадкі няўдалага ўтварэння і ўжывання форм лічэбнікаў.

Тэма 1.16. Марфалагічная стылістыка: займеннік. Функцыянальная характарыстыка займенніка. Своеасаблівасць значэння і функцыі займеннікаў. Разрады займеннікаў па значэнні і па суадносінах з іншымі часцінамі мовы. Асаблівасці скланення займеннікаў розных разрадаў. Займеннік як сродак лагічнай і сінтаксічнай арганізацыі тэксту. Стылістычнае выкарыстанне займеннікаў. Роля займенніка ў кантэксце. Стылістычныя асаблівасці асабовых займеннікаў. Сінанімія іншых разрадаў займеннікаў. Пропуск асабовых займеннікаў як стылістычны прыём.

Тэма 1.17. Марфалагічная стылістыка: дзеяслоў. Функцыянальная характарыстыка дзеяслова. Катэгарыяльныя значэнні дзеяслова. Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе ўтварэнне, граматычнае значэнне, марфалагічныя прыметы і сінтаксічныя функцыі. Асновы дзеяслова: інфінітыва і цяперашняга (будучага прастата). Прадуктыўныя і непрадуктыўныя класы дзеясловаў. Пераходныя і непераходныя, зваротныя і незваротныя дзеясловы. Катэгорыя стану. Асаблівасці граматычнага выражэння катэгорыі незалежнага, залежнага і зваротна-сярэдняга стану. Сінаніміка стану дзеяслова. Катэгорыя трывання, граматычныя значэнні закончанага і незакончанага трывання, спосабы ўтварэння. Катэгорыя ладу. Значэнне, формы і ўтварэнне абвеснага, загаднага і ўмоўнага ладу. Сінаніміка ладу дзеяслова. Катэгорыя часу. Значэнне і формы дзеясловаў цяперашняга, прошлага і будучага часу. Спецыфіка роду і ліку дзеясловаў. Сінаніміка часу дзеяслова. Катэгорыя асобы дзеяслова, граматычнае значэнне, выражэнне і ўжыванне. Безасабовыя дзеясловы. Спражэнне дзеясловаў. Рознаспрагальныя дзеясловы. Праблема збалансаванасці дзеяслова і назоўніка ў публіцыстычным тэксе (аказіянальнае ўтварэнне адназоўнікавых дзеясловаў у інтэрнэт-выданнях і іншых СМІ). Вобразна-экспрэсіўныя якасці дзеяслова. Сінанімія граматычных форм дзеяслова. Сінанімія форм часу. Сінанімія форм трывання. Сінанімія форм ладу.

Тэма 1.18. Марфалагічная стылістыка: дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе. Асаблівасці праяўлення дзеяслоўных катэгорый стану, часу і трывання ў дзеепрыметніку. Прадуктыўнасць і непрадуктыўнасць існавання ў беларускай мове некаторых дзеепрыметнікавых формаў (у параўнанні з рускай мовай). Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў. Ад'ектывацыя дзеепрыметнікаў. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў. Адвербілізацыя дзеепрыслоўяў.

Тэма 1.19. Марфалагічная стылістыка: прыслоўе. Марфалагічныя прыметы і сінтаксічная роля прыслоўяў. Разрады прыслоўяў паводле значэння. Ступені параўнання якасных прыслоўяў і іх утварэнне. Формы прыслоўяў са значэннем ацэнкі і меры якасці. Спосабы ўтварэння прыслоўяў: прадуктыўнасць – непрадуктыўнасць. Тэкстаўтваральная (інфармацыйная, ацэначная) роля прыслоўяў у тэкстах розных стыляў. Словы катэгорыі стану (безасабова-прэдыкатыўныя словы). Функцыянальная характарыстыка, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы. Гісторыя вылучэння ў самастойную часціну мовы.

Тэма 1.20. Марфалагічная стылістыка: службовыя часціны мовы. Граматычныя і стылістычныя асаблівасці мадальных слоў як самастойнай часціны мовы. Словаўтваральная і семантычная сувязі мадальных слоў

з іншымі часцінамі мовы. Сінтаксічная аснова выдзялення мадальных слоў у асобную групу. Разрады па значэнні, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы. Значэнні і функцыі службовых часцін мовы. Функцыянальная характарыстыка прыназоўніка. Разрады прыназоўнікаў. Ужыванне прыназоўнікаў з ускоснымі склонамі назоўнікаў. Асноўныя значэнні прыназоўнікаў. Некаторыя асаблівасці ва ўжыванні прыназоўнікаў. Пераход іншых часцін мовы ў прыназоўнікі (узмацненне аглютынацыі ў сродку). Функцыянальная характарыстыка злучнікаў. Семантычныя і граматычныя прыметы злучнікаў. Класіфікацыя злучнікаў паводле паходжання, складу, спосабу ўжывання і функцыянальнага значэння. Злучальныя словы, адрозненне іх ад злучнікаў. Часціцы. Семантычная і граматычная характарыстыкі часціц. Разрады часціц паводле функцыянальнага значэння і марфалагічнага складу. Пераход у часціцы іншых часцін мовы. Функцыянальная характарыстыка выклічнікаў і гукаперайманняў. Размежаванне выклічнікаў і гукаперайманняў. Функцыя выклічнікаў і гукаперайманняў. Аказіянальная субстантывацыя выклічнікаў.

Тэма 1.21. Стылістыка сінтаксісу: словазлучэнне. Стылістычныя рэсурсы сінтаксісу. Асаблівасці сінтаксісу розных стыляў маўлення. Сістэма сінтаксічных адзінак, Сінтаксіс як вучэнне пра спалучальнасць слоў і пабудову тэксту. Сінтаксічныя сувязі і сінтаксічныя адносіны. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі мовы: словаформа, словазлучэнне, сказ, складанае сінтаксічнае цэлае, тэкст. Дыкурс беларускіх СМІ (агульная характарыстыка). Словазлучэнне, яго тыпы. Структурная схема словазлучэння. Сінтагма. Віды сувязі ў словазлучэннях. Злучальная сувязь і спосабы яе рэалізацыі: з'яднанне, раз'яднанне і перараз'яднанне. Падпарадкавальная сувязь і спосабы яе рэалізацыі: дапасаванне, кіраванне і прымыканне. Некаторыя асаблівасці беларускага кіравання. Прэдыкатыўнасць, мадальнасць і інтанацыя паведамлення як асноўныя адзнакі сказа. Граматычныя катэгорыі часу, асобы і іх структурная роля ў афармленні сказа.

Тэма 1.22. Стылістыка сінтаксісу: сказ і яго асаблівасці. Класіфікацыі сказаў. Сказ і выказванне. Сказ у ролі загаловку публіцыстычнага тэксту. Просты сказ. Фармальны арганізацыя простага сказа. Структурная схема сказа. Члены сказа і дэтэрмінанты. Марфалагізаваныя і немарфалагізаваныя члены сказа. Спосабы граматычнага выражэння галоўных членаў сказа. Прэдыкатыўная сувязь і спосабы яе рэалізацыі: каардынацыя, суразмяшчэнне і прыцягненне. Даданыя члены сказа. Значэнні і функцыі ў сказе. Азначэнне і спосабы яго выражэння. Прыдатак. Дапаўненне, структурныя тыпы і спосабы выражэння. Акалічнасць, тыпы і спосабы выражэння. Сінкрэтызм даданых членаў сказаў. Аднасастаўныя сказы. Прырода аднасастаўнасці, месца

аднасастаўных сказаў у класіфікацыйнай сістэме сінтаксічных канструкцый. Тыпы аднасастаўных сказаў. Няпоўныя сказы і адрозненне іх ад аднасастаўных. Сказы нерасчлянёнага тыпу. Ускладнены сказ. Сказы з аднароднымі членамі. Далучальныя канструкцыі. Семантычная арганізацыя простага сказа. Актывізацыя мадальных працэсаў у сучасных СМІ.

Тэма 1.23. Стылістыка сінтаксісу: просты сказ. Камунікатыўная арганізацыя простага сказа. Актуальнае члененне выказвання. Камунікатыўная парадыгма сказа. Парадак слоў у сказе. Стылістычныя асаблівасці розных тыпаў простага сказа. Поўныя і няпоўныя сказы ў розных стылях маўлення. Экспрэсіўнасць эліптычных канструкцый. Фігура ўмоўчання. Сінанімія асабовых, безасабовых, няпэўнаасабовых і абагульнена-асабовых сказаў. Аднасастаўныя і двухсастаўныя сказы. Стылістычныя асаблівасці сцвярджалых і адмоўных сказаў. Сінанімія формы выказніка. Значэнне дапаможных дзеясловаў. Сінанімія назоўнага і творнага прэдыкатыўнага ў састаўным выказніку. “Расшчапленне выказніка”. Дапасаванне выказніка да дзейніка. Актуальнае члененне выказвання і парадак слоў у сказе. Інверсія членаў сказа. Месца членаў сказа пры прамым парадку слоў. Памылкі пры інверсіі членаў сказа. Некаторыя выпадкі кіравання. Сінанімія прыназоўнікавых і беспрыназоўнікавых канструкцый. Сінанімія прыназоўнікаў. Кіраванне пры сінанімічных словах. Нанізванне аднолькавых склонаў. Склоны дапаўнення пры дзеясловах з адмоўем. Кіраванне пры аднародных членах сказа. Родны склон аб’екта і родны склон суб’екта.

Тэма 1.24. Стылістыка сінтаксісу: сказы з аднароднымі членамі. Стылістычнае значэнне розных спосабаў падбору і спалучэння аднародных членаў. Сінанімічныя злучнікі пры аднародных членах. Значэнне пропуску і паўтарэння злучнікаў. Прыназоўнікі пры аднародных членах. Стылістычнае значэнне абагульняльных слоў. Памылкі ў сказах з аднароднымі членамі – лагічныя і граматычныя. Паралельныя сінтаксічныя канструкцыі. Параўнальна-стылістычная характарыстыка простых сказаў з дзеепрыслоўным словазлучэннем і складаных сказаў з даданым азначальным. Сінанімія сказаў з аддзеепрыслоўным назоўнікам і сказаў з асабовым дзеясловам. Сінанімія сказа з аднароднымі выказнікамі і сказа з дзеепрыслоўнай канструкцыяй, інфінітыўнага сказа і сказа з асабовым дзеясловам. Пасіўныя і актыўныя канструкцыі. Адасобленыя члены сказа – азначэнні, прыдаткі. Тлумачальныя члены сказа. Дзеепрыметныя словазлучэнні. Дзеепрыслоўныя словазлучэнні. Канструкцыі з аддзеепрыслоўнымі назоўнікамі.

Тэма 1.25. Стылістыка сінтаксісу: складаны сказ. Фармальныя, семантычныя і камунікатыўныя арганізацыі складанага сказа. Прынцыпы класіфікацыі і тыпалагічная характарыстыка складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў. Складаназлучаныя сказы, граматычная прырода, будова

і значэнне. Знакі прыпынку ў складаназлучаных сказах. Складаназалежныя сказы. Сродкі сувязі іх частак. Віды даданых частак. Знакі прыпынку ў складаназалежных сказах. Складаныя бяззлучнікавыя сказы. Сродкі сувязі частак бяззлучнікавых сказаў. Тыпы бяззлучнікавых сказаў у залежнасці ад структуры і значэння. Пунктуацыя ў бяззлучнікавых сказах. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі (камбінаванай будовы), пунктуацыя ў іх. Складанае сінтаксічнае цэлае. Ланцуговая, паралельная і далучальная віды сувязі паміж асобнымі сказамі ў складзе складанага сінтаксічнага цэлага. Абзац і складанае сінтаксічнае цэлае. Перыяд. Структурныя, інтанацыйныя і выяўленчыя ўласцівасці перыяда.

Тэма 1.26. Стылістыка сінтаксісу: звязнае маўленне. Паняцце аб сінтаксісе звязнага маўлення. Складаныя формы арганізацыі дыялагічнага і маналагічнага маўлення. Тэкст. Чужая мова, яе віды (простая, ускосная і няўласна-простая) і спосабы ўвядзення ў тэкст. Сінтаксічныя асаблівасці разнавіднасцей чужой мовы. Чужая мова і словы аўтара, сувязь і ўзаемаадносіны паміж імі. Пунктуацыя пры чужой мове. Рэпліка, маналог, дыялог, палілог, іх арганізацыя, функцыі і стылістычная роля.

Тэма 1.27. Стылістыка сінтаксісу: асаблівыя прыёмы сінтаксічнай арганізацыі маўлення. Новыя з'явы ў сучасным сінтаксісе. Экспрэсіўнае вылучэнне членаў сказа. Адчлененне. Сегментацыя. Назоўны ўяўленне. Адчленены інфінітыў. Займеннікава-назоўнікавыя канструкцыі. Назоўнікава-займеннікавыя канструкцыі. Далучальныя канструкцыі. Парцэляцыя. Пабочныя, устаўныя словы і сказы. Стылістычнае выкарыстанне звароткаў. Асаблівыя прыёмы стылістычнай арганізацыі маўлення. Перыяд. Стылістычныя і рытарычныя фігуры. Анафара. Эпіфара. Хіязм. Зеўгма. Алюзія. Сінтаксічны паралелізм. Кальцо страфы. Капазіцыйны стык (эпанафара). Градацыя. Антытэза. Паўтор. Рытарычнае пытанне. Рытарычны зваротак.

Тэма 1.28. Пунктуацыя і яе стылістычныя магчымасці. Прадмет і задачы пунктуацыі. Пунктуацыя як графічны сродак інтанацыйнага выдзялення сінтагм. Актуальнае члененне сказа, інтанацыя і знакі прыпынку. Сінтаксічная, сэнсава размежавальная і стылістычная функцыя знакаў прыпынку. Паравербальныя сродкі камунікацыі (эматыконы, смайлікі і інш.).

Тэма 1.29. Стылістычная сістэма літаратурнай мовы. Функцыянальны стыль як адна з асноўных катэгорый стылістыкі. Паняцце аб функцыянальным стылі. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў: канструктыўны прынцып, вобразнасць, стандарт і экспрэсія, тэорыя газетнай штампаванасці, індывідуальнасць. Прынцыпы класіфікацыі функцыянальных стыляў. Сістэма стыляў сучаснай літаратурнай мовы.

Пытанне аб іерархіі стыляў. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў. Паняцце аб стылявой норме і стылёвым эстэтычным ідэале.

Тэма 1.30. Навуковы стыль. Навуковы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы, што абслугоўвае галіну навукі, тэхнікі, вытворчасці. Асноўная функцыя навуковага стылю. Разнавіднасці навуковага стылю і яго жанры. Асаблівасці стылю навуковага выкладу: дакладнасць і аб'ектыўнасць перадачы інфармацыі, лагічная паслядоўнасць і абагульненасць выкладу, адназначнасць, сцісласць выказвання пры захаванні насычанасці зместу і г. д. Моўныя асаблівасці навуковага стылю. Широкае выкарыстанне тэрміналагічнай, абстрактнай, агульнанавуковай лексікі. Тэрмін як стылеўтваральная прымета навуковага стылю. Выкарыстанне эмацыянальна-экспрэсіўных і вобразных сродкаў мовы і іх спецыфіка ў навуковым стылі. Фразеалогія навуковага маўлення. Марфалагічныя асаблівасці стылю. Іменны характар навуковага стылю. Сінтаксічныя асаблівасці навуковага стылю. Складаныя сказы і ўскладнёныя сінтаксічныя канструкцыі з разгорнутай і ўпарадкаванай сувяззю паміж асобнымі часткамі выказвання. Асаблівасці стылю навукова-папулярнага выкладу. Выкарыстанне элементаў навуковага стылю ў іншых функцыянальных стылях.

Тэма 1.31. Афіцыйна-справавы стыль. Афіцыйна-справавы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы, што абслугоўвае афіцыйна-справавыя адносіны паміж людзьмі, установамі, краінамі, паміж грамадзянамі і дзяржавай. Асноўная функцыя афіцыйна-справавога стылю. Разнавіднасці афіцыйнага стылю і яго жанры. Асаблівасці афіцыйна-справавога выкладу: стандартнае размяшчэнне матэрыялу ў пэўнай лагічнай паслядоўнасці, дакладнасць фармулёвак, склад абавязковых элементаў афармлення дакумента. Ужыванне клішэ, апавядальны характар, сцісласць, кампактнасць, эканомнае выкарыстанне моўных сродкаў, слабая індывідуальнасць стылю. Моўныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю. Наяўнасць спецыфічнай лексікі і фразеалогіі, характэрнай для афіцыйна-справавога стылю. Тэрміналогія, наменклатурныя найменні, складанаскарочаныя словы, абрэвіятуры. Паняцце канцылярызма. Широкае выкарыстанне канструкцый з аддзеяслоўнымі назоўнікамі, сказаў з адыменнымі прыназоўнікамі, складаных сказаў. Выкарыстанне элементаў афіцыйна-справавога стылю ў іншых функцыянальных стылях.

Тэма 1.32. Гутарковы (размоўны) стыль. Гутарковы стыль (гутарковае маўленне) як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы. Асноўная функцыя гутарковага стылю. Разнавіднасці гутарковага стылю. Адносіны да літаратурнай нормы. Умовы функцыявання гутарковага стылю: неафіцыйнасць і натуральнасць зносін, непасрэдны ўдзел суразмоўцаў у маўленні, непадрыхтаванасць маўлення, яго аўтаматызм, адсутнасць

папярэдняга адбору маўленчага матэрыялу, эмацыянальна-ацэначная рэакцыя суразмоўцы, дыялагічны характар выказвання. Паравербальныя сродкі ў фармаванні гутарковага стылю: сітуацыя, абставіны, міміка, жэсты, рэакцыя суразмоўцаў, характар іх узаемаадносін. Моўныя асаблівасці гутарковага стылю. Асаблівасці вымаўлення. Роля інтанацыі, фразавога націску, рытму, паўз у выказванні. Шырокае выкарыстанне гутарковай і прастамоўнай лексікі, эмацыянальна-экспрэсіўнай і ацэначнай лексікі, фразеалагічных адзінак. Марфалагічныя і словаўтваральныя асаблівасці гутарковага стылю. Актыўнае выкарыстанне выклічнікаў, часціц, займеннікаў, мадальных слоў, размоўных склонавых форм назоўнікаў, разнастайных дзеяслоўных форм. Асаблівасці сінтаксісу гутарковага стылю: перавага простых сказаў, выкарыстанне пыталых, клічных сказаў, эліптычных канструкцый, няпоўных сказаў, слоў-сказаў, набочных слоў і словазлучэнняў, устаўных канструкцый, інфінітыўных сказаў. Актыўнасць далучальных канструкцый розных тыпаў. Выкарыстанне элементаў гутарковага маўлення ў іншых функцыянальных стылях.

Тэма 1.33. Публіцыстычны стыль. Публіцыстычны стыль як разнавіднасць літаратурнага маўлення. Асноўныя функцыі публіцыстычнага стылю. Разнавіднасці публіцыстычнага стылю і яго жанры. Канструктыўныя рынцы публіцыстычнага стылю (спалучэнне стандарта і экспрэсіі, лагічнага і вобразнага, ацэначнага і доказнага). Моўныя асаблівасці публіцыстычнага стылю. Сацыяльная ацэначнасць моўных сродкаў. Дынамічнасць выяўленчых і стандартных сродкаў у публіцыстычным стылі. Ужыванне слоў і выразаў, новых слоў, значэнняў і словазлучэнняў, своеасаблівых метафар у публіцыстычным стылі. Сродкі выражэння экспрэсіі і вобразнасці ў публіцыстычным стылі. Стылістычная характарыстыка выкарыстання марфалагічных сродкаў. Асаблівасці выкарыстання сінтаксічных сродкаў.

Стылістыка газетных жанраў як частка функцыянальнай стылістыкі. Паняцце аб стылістыцы газетных жанраў, спецыфіка гэтай дысцыпліны. Спецыфіка мовы і стылю газетных жанраў (інфармацыйная заметка, справаздача, інтэрв'ю, рэпартаж, карэспандэнцыя, артыкул, нарыс, фельетон, памфлет, рэцэнзія, агляд, эсэ). Праява вобраза аутара і яго маўленчае ўвасабленне ў жанрах. Выкарыстанне розных відаў чужога маўлення. Суадносіны розных пластоў стылістычна афарбаванай лексікі ў жанрах. Месца публіцыстычнага стылю ў сістэме іншых функцыянальных стыляў. Уплыў іншых функцыянальных стыляў на публіцыстычны стыль. Станоўчыя і адмоўныя бакі гэтага уплыву. Роля публіцыстыкі ў фармаванні стылістычных густаў і ў станаўленні моўнай нормы. Тэлевізійнае маўленне і радыёмаўленне. Іх месца ў сістэме стыляў. Лінгвістычная спецыфіка, жанры і формы тэлевізійнага і радыёмаўлення. Віды і жанры рэкламы. Іх месца

ў сістэме функцыянальных стыляў. Стылістычныя і кампазіцыйныя асаблівасці рэкламы. Аб'екты рэкламы і тэкст.

Тэма 1.34. Літаратурна-мастацкі стыль. Літаратурная мова і мова мастацкай літаратуры. Літаратурна-мастацкі стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнага маўлення. Асноўныя функцыі літаратурна-мастацкага стылю. Вобразнае адлюстраванне рэчаіснасці – найважнейшы прынцып літаратурна-мастацкага стылю. Жанры мастацкай літаратуры і іх стылістычныя асаблівасці. Індывідуальна-аўтарскі стыль. Адзінства камунікатыўнай і эстэтычнай функцый мовы мастацкай літаратуры. Выкарыстанне маўленчых сродкаў і іх арганізацыя ў мастацкай літаратуры. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка і іх маўленчыя формы адлюстравання ў стылі мастацкага твора. Тыпы апавядання ў мастацкім творы. Нормы літаратурнай мовы і праблемы нормы ў мастацкай літаратуры. Адносіны мовы мастацкай літаратуры да сістэмы функцыянальных стыляў сучаснай літаратурнай мовы.

Тэма 1.35. Стылістыка тэксту. Паняцце аб тэксце. Канстытутыўныя прыметы тэксту. Суадносіны “мова – маўленне – тэкст”. Структура тэксту. Асноўныя адзінкі тэксту. Складанае сінтаксічнае цэлае (празаічная страфа) і абзац як найменшыя адзінкі тэксту. Іх суадносіны. Фрагмент і іншыя буйныя адзінкі тэксту (раздзел, частка, глава і інш.). Тыпы тэкстаў, звязаныя з пазіцыяй вытворцы маўлення: маўленне ад 1-й асобы, маўленне ад 2-й асобы, маўленне ад 3-й асобы. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка як найважнейшая праблема стылістыкі мастацкага і публіцыстычнага тэксту. Структура катэгорыі аўтара публіцыстычнага тэксту.

Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення: апісанне, апавяданне і разважанне. Архітэктанічная функцыя моўных адзінак у мастацкім і публіцыстычным тэксце. Ключавыя словы, моўны лейтматыў, архітэктанічны паўтор. Стылістычныя функцыі чужога маўлення ў розных відах тэкстаў. Простая мова. Ускосная мова. Няўласна-простая мова. Маналог. Дыялог. Полілог. Стылістычныя асаблівасці жанравых форм маўлення.

МОДУЛЬ II. «ЯЗЫК И СТИЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ КОММУНИКАЦИИ» (РУССКОЯЗЫЧНЫЕ ТЕКСТЫ СМК)

Тема 2.1. Введение. Природа и сущность языка. Язык и мышление. Язык и речь. Понятие о современном русском литературном языке. Русский язык как форма выражения национальной культуры и национального самосознания русского народа. Многофункциональность русского языка: русский язык – национальный язык русского народа; русский язык как средство межнационального общения народов России и стран СНГ; русский

язык в современном мире. Взаимодействие русского и других национальных языков. Русский литературный язык – нормированная форма национального языка. Две разновидности русского литературного языка: книжная речь и разговорная речь. Понятие языковой нормы. Норма в фонетике, орфоэпии, лексике, фразеологии, словообразовании, грамматике, орфографии и пунктуации. Отличие литературного языка от диалектов, жаргонов, просторечия. Кодификация норм литературного языка. Вариантность норм языка. Русский литературный язык и язык художественной литературы. Русский литературный язык и язык СМИ.

Тема 2.2. Стилистические ресурсы фонетики. Понятие о фонетике. Основные фонетические единицы: фраза, речевой такт, фонетическое слово, слог, ударение, интонация. Звук и его характеристика. Согласные и гласные звуки. Фонология. Звуки русского языка в фонологическом аспекте. Понятие о фонеме. Состав согласных фонем. Характеристика согласных фонем по твердости/мягкости и глухости/звонкости. Состав гласных фонем и их характеристика. Позиционные чередования согласных и гласных. Фонетическая транскрипция. Фонетика и фоника. Эстетическая роль звуков речи и других фонетических средств языка. Значение звуковой организации речи.

Тема 2.3. Стилистические ресурсы орфоэпии. Орфоэпия и её значение. Русское литературное произношение в его историческом развитии. Нормы современного литературного произношения. Особенности произношения гласных, согласных звуков и их сочетаний, аббревиатур. Произношение некоторых грамматических форм. Произношение заимствованных слов. Активные процессы в области ударения. Колебания в пределах нормы. Основные тенденции развития современного литературного произношения. Стили произношения. Орфоэпические словари; «Орфоэпический словарь русского языка. Произношение, ударение, грамматические формы» под ред. Р. И. Аванесова; «Словарь ударений русского языка» Ф. Л. Агеенко, М. В. Зарвы.

Тема 2.4. Стилистические ресурсы графики и орфографии. Понятие о графике. Алфавит. Обозначение гласных и согласных звуков на письме. Обозначение мягкости согласных. Слоговой принцип русской графики. Понятие об орфографии. Морфологический принцип русской орфографии. Фонетический принцип. Традиционные и дифференцирующие написания в русской орфографии. Слитные, отдельные и дефисные написания. Орфография собственных имен. Правила переноса слов. Проблемы орфографии на современном этапе.

Тема 2.5. Стилистическая лексикология: семантическая структура слова. Понятие о лексике и лексикологии. Лексикология как учение о лексической системе современного русского языка. Понятие

о семантике и семасиологии. Слово как основная номинативная единица языка. Лексическое значение слова. Основные типы лексического значения слова. Оценочные свойства слов. Отражение процессов, происходящих в обществе, в лексике языка. Полисемия (многозначность слова). Слова однозначные и многозначные. Прямое и переносное значение слова. Типы переносных значений слов. Тропы и их виды. Метафора как вид полисемии. Классификация метафор (по характеру сходства, по образованию, по стилистической характеристике). Метонимия как вид полисемии. Классификация метонимий (по типам смежности, по стилистической характеристике и т.д.). Синекдоха как вид полисемии. Классификация синекдох (с точки зрения стилистической характеристики, с точки зрения образования, по степени распространённости и т. д.). Узуальное и окказиональное значение слова. Функционально-стилистическая роль полисемии в художественном произведении и в публицистике. Ошибочное употребление слов в переносном значении. Отражение полисемии в толковых словарях. Толковые словари как характеристика системных связей слов: «Толковый словарь живого великорусского языка» В. И. Даля; «Толковый словарь русского языка» под ред. Д. И. Ушакова; «Словарь современного русского литературного языка» в 17-ти томах; «Словарь современного русского литературного языка» в 4-х томах; «Толковый словарь русского языка» С. И. Ожегова, П. Ю. Шведовой; «Большой толковый словарь русского языка» под ред. С. А. Кузнецова; «Толковый словарь русского языка конца XX века» под ред. Г. П. Складчиковой; «Краткий словарь современных понятий и терминов» В. А. Макаренко. Омонимия и омонимы. Понятие об омонимах и омонимии. Пути возникновения омонимов. Классификация омонимов. Омонимия и многозначность. Функционально-стилистическая роль омонимии. «Словарь омонимов русского языка» О. С. Ахмановой. Паронимия и паронимы. Понятие о паронимах и паронимии. Отношение паронимов к омонимам. Парономазия. Стилистические функции сло-паронимов. Словарь-справочник «Трудные случаи употребления однокоренных слов русского языка» Ю. Бельчикова и М. Панюшевой; «Словарь паронимов русского языка» П. П. Колесникова; «Словарь трудностей русского языка» Д. Э. Розенталя и М. А. Теленковой; «Словарь паронимов русского языка» С. В. Вишняковой. Синонимия и синонимы. Понятие о синонимах и синонимии. Структура синонимического ряда в русском языке. Возникновение синонимов. Синонимия и полисемия. Типы синонимов. Функционально-стилистическая роль синонимов; приемы использования синонимов в художественных и публицистических текстах. Синонимы общеязыковые и окказиональные. Словари: «Словарь синонимов русского языка» З. Е. Александровой; «Краткий словарь синонимов русского языка» В. Н. Ключевой; «Словарь

синонимов русского языка» в двух томах АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; однотомный «Словарь синонимов русского языка» АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. Н. Жукова. Антонимия и антонимы. Понятие о лексических антонимах. Антонимия и полисемия. Антонимы общеязыковые и окказиональные, их стилистические функции. Словари: «Антонимы языка» Л. А. Введенской; «Словарь антонимов русского языка» Н. П. Колесникова под ред. Н. М. Шанского; «Словарь антонимов русского языка» М. Р. Львова.

Тема 2.6. Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения эмоционально-стилевого значения слов. Понятие о стилевом расслоении лексики и ее экспрессивно-стилистической характеристике. Стилистически нейтральная лексика (межстилевая). Книжная лексика, ее виды. Признаки книжной лексики. Лексика разговорно-бытовая, ее виды. Признаки разговорно-бытовой лексики. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях. Использование лексики устно-разговорной речи и лексики книжно-письменной речи. Ошибки в употреблении разных разрядов лексики устной и письменной речи.

Тема 2.7. Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения сферы ее употребления. Лексика общеупотребительная и лексика ограниченного употребления. Диалектная лексика, ее типы. Диалектная лексика и литературный язык. Диалектизмы в художественной речи. Диалектные (областные) словари: «Словарь русских народных говоров» АН СССР под ред. Ф. П. Филина (изд. с 1965 г.). Специальная (профессионально-терминологическая) лексика, ее разновидности. Специальная лексика в лексической системе русского языка (узкоспециальные и общепонятные термины). Использование специальной лексики в ее терминологических значениях в неспециальных текстах (художественных и публицистических). Отражение специальной лексики в толковых словарях. Терминологические словари: «Словарь лингвистических терминов» О. С. Ахмановой; «Справочник журналиста» Н. Т. Богданова, В. А. Вяземского; «Словарь книговедческих терминов» Е. Н. Шамурина. Энциклопедические словари: «Литературный энциклопедический словарь» под ред. В. Н. Кожевникова и П. А. Николаева. Жаргонная лексика. Классификация жаргонной лексики (профессиональный жаргон, арготическая лексика и др.). Причины возникновения жаргонизмов. Отражение жаргонной лексики в словарях. Жаргонная лексика как источник пополнения общенародных эмоционально-оценочных средств языка. Использование жаргонной

лексики в художественной литературе и в публицистике (как специальный прием и как асистемное явление).

Тема 2.8. Стилистическая лексикология: активная и пассивная лексика в современном русском языке. Понятие об активном и пассивном составе лексики. Устаревшие слова. Историзмы. Архаизмы. Типы архаизмов: лексико-фонетические, лексико-словообразовательные, собственно-лексические, семантические, грамматические. Использование устаревших слов в современных текстах. Немотивированное использование архаизмов. Новые слова (неологизмы), их типы и стилистические функции. Неологизмы в публицистическом стиле. Оказиональные слова. Отражение новой лексики в современных толковых словарях. Специальные словари: «Словарь новых слов и значений» под ред. Н. З. Котеловой и Ю. С. Сорокина, «Краткий словарь современных понятий и терминов» под ред. В. А. Макаренко.

Тема 2.9. Стилистическая лексикология: лексика русского языка с точки зрения происхождения. Основные пути формирования русской лексики. Исконно русская лексика: индоевропеизмы, общеславянизмы, восточнославянизмы и собственно русизмы). Заимствованная лексика. Пути возникновения заимствованной лексики в русском языке. Заимствования из славянских языков. Понятие о старославянском языке и старославянизмах. Старославянизмы в русском языке. Признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические). Функции старославянизмов (семантические, стилевые и стилистические) в современном русском языке. Заимствования из неславянских языков. Заимствования из финно-угорских языков. Тюркизмы (время заимствований, тематические группы, признаки тюркизмов). Грецизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки греческих заимствований). Латинизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки латинских заимствований). Заимствования из европейских языков - немецкого, французского, английского, голландского, итальянского, испанского (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки заимствований из европейских языков). Освоение заимствованных слов (фонетическое, графическое, грамматическое, семантическое). Лексические кальки. Экзотизмы и варваризмы. Функционально-стилистическая роль иноязычных слов в лексико-семантической системе. Проблема иноязычных слов и пуризм. Русские слова в других языках. Использование заимствованных слов в публицистических текстах. Этимологические словари: «Краткий этимологический словарь русского языка» Н. М. Шанского, В. В. Иванова, Т. В. Шанской (под ред. С. Г. Бархударова); «Этимологический словарь русского языка» М. Фасмера; «Этимологический словарь русского языка»

Г. П. Цыганенко; «Этимологический словарь русского языка» под ред. Н. М. Шанского. Словари иностранных слов: «Словарь иностранных слов» под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной и др.; «Толковый словарь иноязычных слов» Л. П. Крысина; «Словарь иностранных выражений и слов, употребляющихся в русском языке без перевода» Л. М. Бабкина и В. В. Шендецова; «Словарь латинских крылатых слов» Л. Т. Бабицева.

Тема 2.10. Стилистическая фразеология. Понятие о фразеологии русского языка. Фразеологизм как основная единица фразеологической системы. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: фразеологические сращения, фразеологические единства, фразеологические сочетания. Крылатые слова, пословицы, поговорки. Фразеологизмы современного русского языка с точки зрения происхождения: исконные и заимствованные. Русские фразеологизмы в других языках мира. Функционально-стилистическое расслоение фразеологизмов, их эмоционально-экспрессивная окраска. Межстилевые (стилистически нейтральные) фразеологизмы. Разговорные фразеологизмы, их стилистические свойства. Книжные фразеологизмы, их стилистические признаки. Синонимия фразеологизмов. Антонимия фразеологизмов. Многозначность фразеологизмов. Основные приемы использования фразеологизмов в художественной литературе и в публицистике. Фразеологические словари: «Фразеологический словарь русского языка» под ред. А. И. Молоткова; «Краткий фразеологический словарь русского языка» В. И. Зимина; «Словарь-справочник по русской фразеологии» Р. И. Яранцева; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. П. Жукова. Фразеологические справочники: «Крылатые слова» С. В. Максимова; «Крылатые слова» Н. С. Ашукина, М. Г. Ашукиной.

Тема 2.11. Стилистические ресурсы словообразования. Словообразование как особый раздел науки о языке. Связь словообразования с лексикологией и морфологией. Словообразовательная система русского языка. Морфемика как наука о значимых частях (морфемах) слов и словоформ. Морфемы, виды морфем. Морфемы корневые и аффиксальные (префиксы, суффиксы, постфиксы, интерфиксы, флексии). Аффиксы внешне выраженные и нулевые. Исторические изменения в морфологическом составе слова (упрощение, переразложение, усложнение). Многозначность, омонимия и синонимия морфем. Основа. Основы непр производные и производные. Производящая основа. Свободная и связанная основа. Роль аффиксов в словообразовании и формообразовании. Морфемный анализ слова. Основные способы русского словообразования: морфологический, морфолого-синтаксический, лексико-синтаксический, лексико-семантический. Ведущее положение

морфологического (аффиксального) способа словообразования. Понятие словообразовательного типа. Продуктивные способы в словообразовании разных частей речи. Словообразовательный анализ слова. Узуальное и окказиональное словообразование. Нормы в словообразовании. Стилистические ресурсы словообразования. Словообразовательные и морфемные словари.

Тема 2.12. Стилистическая морфология: общая характеристика. Грамматика как учение о грамматическом строе языка. Предмет морфологии. Понятие о грамматическом значении, грамматической категории и грамматической форме. Способы выражения грамматических значений в русском языке. Взаимодействие лексических и грамматических значений в слове. Словоизменяемые и несловоизменяемые морфологические категории. Части речи как основные лексико-грамматические разряды слов. Принципы классификации частей речи. Знаменательные слова. Служебные слова (частицы речи). Модальные слова. Междометия и звукоподражательные слова. Переход слов одной части речи в другую.

Тема 2.13. Стилистическая морфология: имя существительное. Общая характеристика. Лексико-грамматические разряды имен существительных: (одушевленные и неодушевленные; собственные и нарицательные, конкретные и абстрактные; вещественные и собирательные; сингулятивы). Варианты в проявлении одушевленности / неодушевленности существительных. Одушевленность / неодушевленность и многозначность слова. Морфологические разряды имен существительных. Категория рода. Принципы распределения существительных по родам. Слова общего рода. Род существительных с суффиксами субъективной оценки. Род несклоняемых нарицательных и собственных имен существительных. Род сложносокращенных слов. Колебания в роде имен существительных. Стилистическое использование категории рода. «Словарь сокращений русского языка» под ред. Д. И. Алексеева. Категория числа. Способы и средства выражения категории числа. Имена существительные, имеющие форму только единственного числа. Имена существительные, имеющие форму множественного числа. Переносное употребление форм числа имен существительных. Использование категории числа в текстах. Категория падежа. Система падежей русского имени существительного. Основные значения падежных форм. Способы и средства выражения падежных значений. Склонение имен существительных. Варианты падежных окончаний в каждом типе склонения. Разносклоняемые и несклоняемые существительные. Основные типы ударения при склонении имен

существительных. Словообразование имен существительных. Правописание окончаний и суффиксов существительных.

Тема 2.14. Стилистическая морфология: имя прилагательное. Общая характеристика. Лексико-грамматические разряды имен прилагательных. Полные и краткие формы прилагательных. Образование краткой формы. Стилистические и смысловые различия между полной и краткой формой. Степени сравнения имен прилагательных. Стилистическая окраска и употребление степеней сравнения прилагательных. Ошибки в образовании и употреблении форм степеней сравнения. Формы субъективной оценки качества. Склонение имен прилагательных. Неизменяемые прилагательные. Словообразование имен прилагательных. Переход прилагательных в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов прилагательных. Употребление лексико-грамматических разрядов прилагательных в современных текстах.

Тема 2.15. Стилистическая морфология: имя числительное. Общая характеристика имя числительного. Морфологические категории числительных. Вопрос о грамматической природе слов типа «первый», «второй», «миллион», «тысяча», «много», «мало», «столько», «несколько». Числительные количественные, их морфологические и синтаксические особенности. Сочетаемость числительных с существительными. Употребление количественных и собирательных числительных. Склонение числительных. Правописание числительных.

Тема 2.16. Стилистическая морфология: местоимение. Общая характеристика местоимения. Разряды местоимений по значению и по соотношению с другими частями речи. Грамматические особенности разных разрядов местоимений. Стилистическое использование местоимений в художественных и публицистических текстах. Синонимия внутри отдельных разрядов местоимений. Правописание местоимений.

Тема 2.17. Стилистическая морфология: глагол. Общая характеристика. Инфинитив. Основы глагола. Спрягаемые и неспрягаемые формы глагола. Продуктивные и непродуктивные группы глаголов. Глаголы движения. Категория вида. Значение видов. Грамматическое различие видов. Образование видовых пар. Непарные глаголы (одновидовые и двувидовые). Особенности употребления видов глагола в художественных и публицистических текстах. Категория залога. Глаголы переходные и непереходные. Образование залоговых форм. Типы залогов. Особенности употребления залогов. Синонимия залоговых форм. Категория наклонения. Образование и основные значения наклонения. Синонимия наклонений. Категория времени. Образование и основные значения форм времени. Синонимия видо-временных форм глагола. Категория лица. Образование личных форм. Особенности спряжения глаголов. Изобилующие

и недостаточные глаголы. Употребление форм лица. Безличные глаголы. Особенности употребления форм лица. Словообразование глаголов. Правописание глаголов.

Тема 2.18. Стилистическая морфология: причастие и деепричастие. Образование причастий. Значение и употребление причастий. Переход причастий в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов причастий. Деепричастие. Образование деепричастий. Значение и употребление форм деепричастий. Переход деепричастий в другие части речи.

Тема 2.19. Стилистическая морфология: наречие. Общая характеристика. Разряды наречий по значению. Образование и употребление степени сравнения наречий. Степени качества. Образование наречий. Правописание наречий. Переход наречий в другие части речи. Использование наречий в текстах. Категория состояния. Вопрос о выделении слов категории состояния в отдельную часть речи. Морфологические и синтаксические признаки слов категории состояния. Употребление категории состояния в современных текстах.

Тема 2.20. Стилистическая морфология: служебные слова. Предлоги, их классификация по образованию и строению. Классификация предлогов по значению. Синонимия предлогов. Стилистическая характеристика предлогов. Правописание предлогов. Союзы, их разряды по синтаксической функции и по значению. Разряды союзов по строению. Стилистическая характеристика союзов. Правописание союзов. Частицы, их разряды по значению и по образованию. Стилистическая характеристика частиц. Правописание частиц. Модальные слова. Разряды модальных слов по значению и происхождению. Функции модальных слов. Междометия. Значение и функции междометий. Разряды междометий по их значению. Звукоподражательные слова. Использование междометий и звукоподражательных слов.

Тема 2.21. Стилистика синтаксиса: словосочетание. Предмет синтаксиса. Основные синтаксические единицы языка: словоформа, словосочетание, предложение, сложное синтаксическое целое. Синтаксические связи слов и синтаксические отношения. Средства выражения синтаксических связей. Словосочетание как грамматически оформленное соединение соотносимых по смыслу слов. Отношение словосочетания к слову и предложению. Типы словосочетаний по структуре и значению. Понятие стержневого слова и зависимого компонента словосочетания. Свободные синтаксические словосочетания, их отличие от синтаксически несвободных сочетаний. Парадигма словосочетания. Простые и сложные словосочетания. Виды подчинительной связи в словосочетаниях. Согласование (полное и неполное). Управление (сильное и слабое). Примыкание.

Тема 2.22. Стилистика синтаксиса: общая характеристика предложения. Понятие предложения. Предложение как предикативная единица. Категория модальности. Категория синтаксического лица. Категория синтаксического времени. Понятие структурной схемы и парадигмы предложения. Типы простых предложений по цели высказывания: повествовательные, вопросительные, побудительные. Типы предложений по характеру выражаемого в них отношения к действительности: предложения утвердительные и отрицательные. Типы простых предложений по структуре. Двусоставные и односоставные предложения. Нераспространенные и распространенные предложения. Полные и неполные предложения. Интонация простого предложения. Виды интонации. Грамматическая роль интонации.

Тема 2.23. Стилистика синтаксиса: система членов предложений в современном русском языке. Главные члены предложения. Подлежащее и сказуемое. Координация как тип синтаксической связи между главными членами предложения. Подлежащее и способы его выражения. Сказуемое и способы его выражения. Типы сказуемых. Глагольное сказуемое простое, осложненное, составное и сложное. Виды связок в именном сказуемом. Способы выражения при связочной части. Координация подлежащего и сказуемого. Тире между подлежащим и сказуемым. Второстепенные члены предложения. Определение. Определение согласованное и несогласованное. Приложение, его виды. Способы выражения определений и приложений. Дополнение. Дополнение прямое, косвенное, предложное и беспредложное. Способы выражения дополнений. Обстоятельства. Классификация обстоятельств по значению. Способы выражения обстоятельств. Понятие детерминирующих членов предложения.

Тема 2.24. Стилистика синтаксиса: односоставные предложения. Понятие об односоставных предложениях. Типы односоставных предложений. Сказуемые односоставные предложения (определенно-личные, неопределенно-личные, обобщенно-личные, безличные и инфинитивные). Подлежащие односоставные предложения (номинативные предложения, их разновидности). Конструкции, по форме совпадающие с номинативными предложениями. Слова-предложения. Использование односоставных предложений в художественных и публицистических текстах. Неполные предложения. Типы неполных предложений. Эллиптические предложения. Использование неполных предложений в речи. Знаки препинания в неполных предложениях. Порядок слов в предложении. Актуальное членение предложения. Тема и рема как компоненты актуального членения предложения. Основные средства актуального членения предложения. Соотношение синтаксического

и актуального членения предложения. Порядок слов стилистически нейтральный и стилистически значимый. Стилистическое использование порядка слов в контексте.

Тема 2.25. Стилистика синтаксиса: предложения с однородными членами. Понятие об однородности членов предложения. Признаки однородности: единство синтаксической функции, соотнесенность с одним и тем же словом, сочинительные отношения, интонация. Однородные подлежащие и сказуемые. Однородные второстепенные члены. Союзы при однородных членах: соединительные, противительные, разделительные и сопоставительные. Смысловые оттенки сочинительных союзов. Предлоги при однородных членах. Обобщающее слово или словосочетание при однородных членах. Стилистические функции однородных членов предложения. Пунктуация при однородных членах.

Тема 2.26. Стилистика синтаксиса: обособленные обороты, присоединительные конструкции. Понятие об обособлении. Общие синтаксические условия обособления второстепенных членов. Обособление определения, приложения, обстоятельства. Обособление уточняющих и пояснительных членов предложения. Деепричастные обороты. Обороты с причастиями и прилагательными. Обороты с существительными, с инфинитивом, наречием, со спрягаемой формой глагола. Стилистические функции обособленных оборотов. Пунктуация в предложениях с обособленными членами. Присоединительные конструкции. Понятие о присоединении. Типы присоединительных конструкций, их функции. Использование присоединительных конструкций в художественных и публицистических текстах. Знаки препинания в предложениях с присоединительными конструкциями. Вводные слова, вводные словосочетания и предложения. Типы вводных слов по значению. Вставные конструкции. Функции вводных и вставных конструкций в предложении. Использование вводных конструкций как средства модальности в текстах. Пунктуация при вводных и вставных конструкциях. Обращение. Функции обращения в предложении. Знаки препинания при обращении.

Тема 2.27. Стилистика синтаксиса: сложное предложение. Понятие о сложном предложении. Отличие сложного предложения от простого. Средства связи частей сложного предложения. Типология сложного предложения. Союзные и бессоюзные предложения. Сочинение и подчинение как основные виды синтаксической связи предикативных частей в составе сложного предложения.

Тема 2.28. Стилистика синтаксиса: сложносочиненные предложения. Понятие о сложносочиненном предложении. Отличие сложного предложения от простого. Признаки сложносочиненного предложения: количество предикативных частей, лексико-грамматическое

единство, интонационное единство. Средства связи предикативных частей в сложносочиненном предложении. Типология сложносочиненных предложений. Сложносочиненные предложения с соединительными, противительными, разделительными, присоединительными, пояснительными и сопоставительными отношениями. Значение и употребление сочинительных союзов в сложносочинённом предложении. Пунктуация в сложносочиненном предложении.

Тема 2.29. Стилистика синтаксиса: сложноподчиненные предложения. Понятие о сложноподчиненном предложении. Средства связи предикативных частей в сложноподчиненном предложении. Общая характеристика и принципы классификации сложноподчиненных предложений. Одночленность (нерасчлененность) и двучленность (расчлененность) структуры сложноподчинённых предложений. Нерасчлененные сложноподчиненные предложения: присубстантивно-определятельные, изъяснительно-объектные, компаративные, местоименно-соотносительные. Расчлененные сложноподчиненные предложения: условия, причины, цели, уступительные, следствия, места, времени, сравнительные. Усложнённые сложноподчиненные предложения. Параллельное подчинение, соподчинение, последовательное подчинение (включение). Знаки препинания в сложноподчинённом предложении.

Тема 2.30. Стилистика синтаксиса: бессоюзные и многочленные сложные предложения. Общее понятие о бессоюзном сложном предложении. Средства связи частей в бессоюзных предложениях. Типы бессоюзных сложных предложений; перечислительные, сопоставительные, объяснительные, обусловленные. Пунктуация в бессоюзном предложении.

Многочленное сложное предложение. Многочленное сложносочиненное и многочленное бессоюзное сложное предложение. Многочленное сложноподчиненное предложение. Многочленное сложное предложение с разными видами связи (предложение комбинированной структуры). Пунктуация в предложениях комбинированной структуры. Период как вид многочленного сложного предложения, его изобразительно-выразительные свойства. Сложное синтаксическое целое. Понятие о сложном синтаксическом целом. Средства связи между отдельными предложениями в составе ССЦ. Виды связи между отдельными предложениями ССЦ: цепная, параллельная, смешанная. Типы сложного синтаксического целого. Абзац и сложное синтаксическое целое. ССЦ как структурный элемент композиции художественных и публицистических текстов.

Тема 2.31. Синтаксис связной речи. Пунктуация и её стилистический потенциал. Текст как высшая коммуникативная организация речи. Чужая речь. Понятие о прямой, косвенной

и несобственно прямой речи. Цитация и ее формы. Диалогизация речи. Синтаксические особенности, изобразительно-выразительные свойства чужой речи. Знаки препинания при прямой речи и цитатах. Понятие о пунктуации. Правила пунктуации. Влияние исторических изменений в синтаксической системе языка на пунктуацию. Нерегламентированная пунктуация. Авторская пунктуация. Эмотиконы, смайлики и другие паралингвистические средства в интернете.

Тема 2.32. Функциональная стилистика: общая характеристика.

Понятие о функциональном стиле. Классификация стилей и принципы их описания. Книжные стили. Понятие о функциональном стиле как фундаментальной категории стилистики. Соотношение понятий «стиль языка», «стиль речи», «индивидуально-авторский стиль». Основные подходы к выделению функциональных стилей. Стилеобразующие факторы: сфера общения, основные функции, подстили и жанры, stileобразующие черты. Дистрибутивный аспект литературной нормы. Стилевые и межстилевые нормы. Подстиль как общественно осознанная разновидность речи. Системный характер функциональных стилей. Взаимосвязь функциональных стилей как основная тенденция в развитии современного русского языка. Изменения в стилистической системе современного русского языка. Язык и стиль электронных СМИ. Язык сети интернет. Язык и стиль рекламы.

Тема 2.33. Функциональная стилистика: научный и официально-деловой стили речи. Общие специфические черты научной речи и стилистические особенности научного языка. Разновидности научного стиля речи (собственно-научный, научно-учебный, научно-популярный). Языковые средства, формирующие научный стиль. Краткая история формирования, общая характеристика научного стиля. Стилевые черты (объективность, точность, логичность, некатегоричность изложения). Языковая специфика научного стиля (лексические, морфологические, синтаксические особенности). Средства связи научного текста. Основные подстили и жанры научного стиля. Специфика собственно научного, научно-справочного, научно-технического, учебно-научного, научно-популярного подстилей. Характеристика основных жанров собственно научного, учебно-научного подстилей (монография, статья, тезисы, диссертация, автореферат диссертации, курсовая работа, дипломная работа, рецензия, аннотация, учебное пособие). Периферийные жанры, отражающие взаимодействие функциональных стилей: патент, инструкция и др. Понятие о первичных и вторичных научных текстах. Оформление научной работы.

Официально-деловой стиль речи. История формирования официально-делового особенности и стилевые черты (стереотипность,

стандартизованность, безличность выражения и др.). Языковая специфика официально-делового стиля (лексические, морфологические, синтаксические особенности). Соотношение понятий канцеляризм, штамп, клише. Канцеляризмы. Подстили официально-делового стиля (законодательный, дипломатический). Система жанров официально-делового стиля. Устные и письменные жанры. Текстовые нормы официально-делового стиля. Характеристика автобиографии, резюме, протокола и др. жанров. Рубрикация как способ оформления текста документа. Общие специфические черты официально-делового стиля речи, сфера функционирования. Разновидности официально-делового стиля речи (законодательный, административно-канцелярский, дипломатический). Стилистические особенности языка официально-деловой речи (лексический, морфологический, синтаксический уровни).

Тема 2.34. Функциональная стилистика: публицистический стиль. Общие специфические особенности публицистического стиля речи. Цели этого вида общения. Информационная и воздействующая направленность текстов публичной речи. Принцип чередования стандартных и экспрессивных элементов текста. Жанровая дифференциация и отбор языковых средств в публицистическом стиле. История формирования стиля. Экстралингвистическая характеристика. Стилиевые черты публицистического стиля. Разновидности публицистического стиля (собственно публицистика, газетно-публицистический, политико-агитационный подстили, телепублицистика). Система жанров газетно-публицистического стиля. Характеристика жанров газетного подстиля. Языковые особенности газетно-публицистического стиля.

Тема 2.35. Функциональная стилистика: разговорный и художественный стили. Разговорная речь в системе функционирования разновидностей русского литературного языка. Условия функционирования разговорной речи. Спонтанность и неподготовленность – важнейшие признаки разговорной речи. Прагматический фактор в разговорном общении. Две функционально-экспрессивные разновидности разговорной речи: обиходно-бытовая речь и разговорно-просторечная речь. Фамильярная речь. Языковые особенности разговорного стиля речи (фонетический, лексический, морфологический, синтаксический уровни). Разговорно-обиходный стиль. Вопрос о лингвистическом статусе разговорной речи. Общая характеристика разговорного стиля. Стилиевые черты (неофициальность, непринужденность, ситуативность, спонтанность, неподготовленность, ориентация на конкретного адресата и др.). Языковые особенности разговорного стиля: а) фонетико-интонационные; б) лексические; в) словообразовательные; г) морфологические; д) синтаксические. Разновидности разговорного стиля:

разговорно-обиходный (бытовой) подстиль и публичная разговорная речь. Жанровые разновидности разговорного стиля (классификации жанров речевого общения Т. В. Шмелевой, О. Б. Сиротининой, Л. К. Граудиной и Е. Н. Ширяева). Разговорный диалог как жанр разговорно-обиходного стиля (Т. В. Матвеева). Культура разговорной речи. Типы речевой культуры носителей языка: полнофункциональный, неполнофункциональный, среднелитературный, жаргонизирующий, обиходный (классификация О. Б. Сиротининой).

Художественный стиль. Вопрос о стилевом статусе художественной речи. Аргументы «за» и «против» выделения художественного стиля как функциональной разновидности литературного языка. Соотношение понятий «функциональный стиль художественной речи» и «язык художественной литературы». Экстралингвистические особенности и стилевые черты художественного стиля. Актуализация «внутренней формы» (Г. О. Винокур) и «комбинаторные приращения смысла» (Б. А. Ларин) слова в художественном произведении. Понятия «общей образности» (А. М. Пешковский) и «художественно-образной речевой конкретизации» (М. Н. Кожина). Языковая специфика художественного стиля. Метафоризация как типичное явление художественной речи. Жанры художественного стиля.

[К содержанию](#)

ТРЕБОВАНИЯ К КУРСОВОЙ РАБОТЕ

Цель написания курсовой работы – подготовка специалиста, способного самостоятельно решить поставленную учебную задачу, владеющего методологией коммуникативистских исследований, навыками научно-исследовательской работы.

Курсовая работа дает возможность студенту применять полученные теоретические знания при решении определенной научной проблемы, развивает творческие способности студента, совершенствует культуру письменной речи. Курсовая работа призвана приобщить студента к самостоятельной научно-исследовательской деятельности, позволяющей наблюдать, теоретически обобщать эмпирический материал, работать с научной литературой.

Темы курсовых работ по технологиям создания медиатекстов посвящены актуальным вопросам современного информационно-коммуникативного пространства, практикоориентированы, включены в современную парадигму научного знания. Содержание курсовой работы составляют вопросы, ставящие перед студентом исследовательские задачи, включающие материал для самостоятельных наблюдений и выводов.

На руководство курсовой работой студента отводится 4 часа.

Подготовка и написание курсовой работы включает несколько этапов:

- выбор темы (темы предлагает преподаватель; студент выбирает тему, отвечающую его запросам и интересам; тема может быть скорректирована с учетом обоснованных пожеланий студента);
- подбор литературы по теме (первичный список научной литературы дает научный руководитель; дальнейший поиск литературы студент осуществляет самостоятельно);
- определение направлений исследования (студент изучает и конспектирует специальную литературу по исследуемой проблеме; осмысливает аспекты выбранной темы; усваивает терминологический аппарат по теме курсовой работы);
- составление плана курсовой работы (намечаются основные пункты плана в период консультаций с научным руководителем и изучения специальной литературы, которые в ходе работы конкретизируются; план раскрывает содержание работы, отражает ее структурное единство);
- структура курсовой работы (курсовая работа состоит из титульного листа, оглавления, введения, основной части, заключения, списка литературы).

Во введении обосновываются актуальность, новизна курсовой работы; определяются объект и предмет исследования; формулируются

цель и задачи работы; очерчивается материал исследования; выполняется аналитический обзор научной литературы по теме.

Основная (исследовательская) часть содержит описание анализируемого материала, его систематизацию. Основная часть может иметь сложную структуру и делиться на главы (разделы), подразделы, параграфы, пункты, подпункты.

Заключение логически вытекает из анализа, содержит теоретическое обобщение и выводы, коррелирующие с поставленными задачами.

Список литературы оформляется в соответствии с требованиями к оформлению библиографии. Список литературы может даваться в алфавитном порядке или в порядке цитирования литературы. В список, кроме специальной научной литературы, включаются словари (могут оформляться отдельным списком), источники электронного ресурса.

Оформление курсовой работы.

Работа представляется в распечатанном виде на листах формата А 4, сшивается в картонной папке (дело). Объем курсовой работы – 25–30 страниц.

Каждая структурная часть курсовой работы начинается с нового листа. Шрифт Times New Roman; кегль 14; абзац 1,25; межстрочный интервал – точно 18 pt. Параметры страницы: верхнее и нижнее – 2 см, левое – 3 см, правое – 1 см. Ссылки – строчные ([4, с. 5]).

Названия структурных частей (содержание, введение, глава..., заключение, список литературы, приложение) – печатаются полужирными прописными буквами; заголовки подразделов – с абзацного отступа полужирным начертанием (как в предложениях). Чистая строка после заголовков. Основной текст выравнивается по ширине.

Номера страниц по центру внизу страницы, начиная со 2 (первой страницей считается титульный лист).

К содержанию

ПРИМЕРНЫЙ ТЕМАТИЧЕСКИЙ ПЛАН

№ п/п	Название темы	Количество часов	
		Лекции	Практи- ческие занятия
	МОДУЛЬ I. “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ” (БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)		
	1 семестр	12	24
1.	Уводзіны. Мова і стыль СМК (медыялінгвістыка) як філалагічная дысцыпліна		2
2.	Тэрміналагічны апарат стылістыкі. Мовы свету і іх класіфікацыя	2	2
3.	Функцыянальная характарыстыка гукаў		2
4.	Стылістычныя рэсурсы фанетыкі	2	2
5.	Складападзел		2
6.	Прасодыка		2
7.	Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі	2	2
8.	Графіка. Арфаграфія	2	2
9.	Лексічная стылістыка	2	2
10.	Слова і вобраз		4
11.	Фразеалагічная стылістыка	2	2
	2 семестр	12	24
12.	Граматычная стылістыка		2
13.	Марфалагічная стылістыка: назоўнік	2	4
14.	Марфалагічная стылістыка: прыметнік	2	2
15.	Марфалагічная стылістыка: лічэбнік	2	2
16.	Марфалагічная стылістыка: займеннік		2
17.	Марфалагічная стылістыка: дзеяслоў	2	6
18.	Марфалагічная стылістыка: дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе	2	2
19.	Марфалагічная стылістыка: прыслоўе		2
20.	Марфалагічная стылістыка: службовыя часціны мовы	2	2
	3 семестр	12	24
21.	Стылістыка сінтаксісу: словазлучэнне		2
22.	Стылістыка сінтаксісу: сказ і яго асаблівасці	2	
23.	Стылістыка сінтаксісу: просты сказ		2
24.	Стылістыка сінтаксісу: сказы з аднароднымі членамі		2

25.	Стылістыка сінтаксісу: складаны сказ		2
26.	Стылістыка сінтаксісу: звязнае маўленне		2
27.	Стылістыка сінтаксісу: асаблівыя прыёмы сінтаксічнай арганізацыі маўлення	2	2
28.	Пунктуацыя і яе стылістычныя магчымасці		2
29.	Стылістычная сістэма літаратурнай мовы	2	
30.	Навуковы стыль	2	2
31.	Афіцыйна-справавы стыль	2	
32.	Гутарковы (размоўны) стыль		2
33.	Публіцыстычны стыль	2	2
34.	Літаратурна-мастацкі стыль		2
35.	Стылістыка тэксту		2
	МОДУЛЬ II. «ЯЗЫК И СТИЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ КОММУНИКАЦИИ» (РУССКОЯЗЫЧНЫЕ ТЕКСТЫ СМК)		
	1 семестр	12	22
36.	Введение. Природа и сущность языка	2	2
37.	Стилистические ресурсы фонетики	2	2
38.	Стилистические ресурсы орфоэпии		2
39.	Стилистические ресурсы графики и орфографии	2	2
40.	Стилистическая лексикология: семантическая структура слова		2
41.	Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения эмоционально-стилевого значения слов	2	2
42.	Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения сферы ее употребления		2
43.	Стилистическая лексикология: активная и пассивная лексика в современном русском языке		4
44.	Стилистическая лексикология: лексика русского языка с точки зрения происхождения	2	2
45.	Стилистическая фразеология	2	2
	2 семестр	12	22
46.	Стилистические ресурсы словообразования	2	2
47.	Стилистическая морфология: общая характеристика	2	2
48.	Стилистическая морфология: имя существительное	2	4
49.	Стилистическая морфология: имя прилагательное	2	2
50.	Стилистическая морфология: имя числительное	2	2
51.	Стилистическая морфология: местоимение		2
52.	Стилистическая морфология: глагол	2	2

53.	Стилистическая морфология: причастие и деепричастие		2
54.	Стилистическая морфология: наречие		2
55.	Стилистическая морфология: служебные слова		2
	3 семестр	12	24
56.	Стилистика синтаксиса: словосочетание	2	
57.	Стилистика синтаксиса: общая характеристика предложения	2	2
58.	Стилистика синтаксиса: система членов предложений в современном русском языке		2
59.	Стилистика синтаксиса: односоставные предложения		2
60.	Стилистика синтаксиса: предложения с однородными членами		2
61.	Стилистика синтаксиса: обособленные обороты, присоединительные конструкции	2	2
62.	Стилистика синтаксиса: сложное предложение	2	2
63.	Стилистика синтаксиса: сложносочиненные предложения		2
64.	Стилистика синтаксиса: сложноподчиненные предложения		2
65.	Стилистика синтаксиса: бессоюзные и многочленные сложные предложения	2	
66.	Синтаксис связной речи. Пунктуация и её стилистический потенциал		2
67.	Функциональная стилистика: общая характеристика	2	
68.	Функциональная стилистика: научный и официально-деловой стили речи		2
69.	Функциональная стилистика: публицистический стиль		2
70.	Функциональная стилистика: разговорный и художественный стили		2
	Всего	72	140

[К содержанию](#)

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ КУРС

МОДУЛЬ I. “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ” (БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)

1 СЕМЕСТР

Лекцыя 1. Тэрміналагічны апарат стылістыкі. Мовы свету і іх класіфікацыя

План лекцыі

1. Паняцце аб стылістыцы.
2. Размежаванне мовы і маўлення. Сацыялінгвістычны аспект вывучэння мовы СМК.
3. Паняцце нормы як адно з найважнейшых у стылістыцы.
4. Парушэнне нормы як стылістычная памылка і свядомае адхіленне ад нормы як стылістычны прыём.
5. Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыя. Генеалагічная класіфікацыя моў.

Ключавыя словы: *стылістыка, СМК, мова, маўленне, норма, паходжанне моў, генеалагічная класіфікацыя моў.*

Кантрольныя пытанні

1. Патлумачце адрозненне паміж стылістыкай мовы, стылістыкай маўлення і стылістыкай мастацкай літаратуры.
2. Што такое варыянтнасць нормы?
3. Як праяўляецца роля стылістыкі ў павышэнні моўнай культуры журналістаў, у выхаванні моўнага густу грамадства, ва ўмацаванні маўленчых норм?
4. Назавіце праблемы сучаснай моўнай палітыкі.

Крыніцы

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метады. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf.
2. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.

К зместу

Лекцыя 2. Стылістычныя рэсурсы фанетыкі

План лекцыі

1. Артыкуляцыйна-акустычная класіфікацыя гукаў: паводле ўдзелу голасу і шуму, спосабу і месца ўтварэння, палатальнасці.
2. Класіфікацыя галосных і зычных гукаў.
3. Фанетычныя законы беларускай мовы.
4. Гістарычныя і пазіцыйныя чаргаванні гукаў як вынік фанетычных працэсаў.
5. Функцыянальная значнасць гукавой арганізацыі тэксту розных жанраў.

Ключавыя словы: *фанетыка, фанетычныя законы, фанетычныя працэсы, чаргаванні гукаў*

Кантрольныя пытанні

1. Растлумачце сутнасць такіх фанетычных працэсаў, як дыярэза, пратэза, эпентэза, метатэза, гаплалогія.
2. Назавіце асаблівасці зычных гукаў.
3. У чым заключаецца формула акання?
4. Акрэсліце патрабаванні фанетычнай транскрыпцыі.

Крыніцы

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метаад. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf.
2. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
3. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метаад. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
4. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

К содержанию

Лекцыя 3. Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі

План лекцыі

1. Беларускае вымаўленне ў гістарычным развіцці.
2. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення.
3. Нормы літаратурнага вымаўлення зычных і спалучэнняў зычных, некаторых граматычных формаў.
4. Арфаэпічная норма і культура маўлення. Прычыны і крыніцы адхіленняў ад літаратурнага вымаўлення.
5. Інтэрферэнтныя з'явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення.
6. Вымаўленне на тэлебачанні і на радыё. Дэфекты вымаўлення.
7. Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі.

Ключавыя словы: *арфаэпія, вымаўленне галосных, вымаўленне зычных, стылістыка арфаэпіі.*

Кантрольныя пытанні

1. У чым сутнасць арфаэпічнай нормы?
2. Назавіце правілы вымаўлення галосных.
3. Акрэсліце прафесійныя “хваробы” журналістаў аўдыёвізуальных сродкаў масавай інфармацыі.

Крыніцы

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метаад. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf.
2. Клундук, С. С. Беларуская мова : усе складаныя тэмы / С. С. Клундук, Н. Р. Якубук. – Мінск : Аверсэв, 2016. – 128 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метаад. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 4. Графіка. Арфаграфія

План лекцыі

1. Узнікненне пісьма. Этапы развіцця пісьма.
2. Звесткі з гісторыі графікі. Фарміраванне беларускай графікі. Развіццё асноўных алфавітаў. Славянскія алфавіты.
3. Прынцыпы беларускай графікі. Графіка і алфавіт.
4. Рэформа правапісу 1933-га года.
5. Удакладненні правапісу (1959 г.). Навуковая канферэнцыя “Праблемы беларускага правапісу” (19–20 лістапада, 1992 г.).
6. Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008 г.). Асноўныя ўдакладненні і змены ў новай рэдакцыі “Правіл”.
7. Асноўныя прынцыпы (напісанні) сучаснай беларускай арфаграфіі.

Ключавыя словы: *графіка, арфаграфія, алфавіт, рэформа правапісу, прынцыпы арфаграфіі.*

Кантрольныя пытанні

1. У чым заключаецца графіка-арфаграфічная цэласнасць паняццяў “фаналогія – графіка – арфаграфія”?
2. “Лацінка”, кірыліца, кітабы: у чым агульнае і адрознае?
3. Растлумачце, якія экстралінгвістычныя фактары ўплываюць на беларускую арфаграфію?
4. Адзначце асаблівасці суадносінаў фанетычнага і марфалагічнага прынцыпаў у беларускай арфаграфіі.

Крыніцы

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метады. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf.
2. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
3. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метады. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 5. Лексічная стылістыка

План лекцыі

1. Функцыянальна-стылістычная і эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка слова.
2. Стылістычнае выкарыстанне сінонімаў, перыфразаў, амонімаў, паронімаў і антонімаў.
3. Градацыя, паўтор слоў, ампліфікацыя як стылістычныя прыёмы.
4. Выкарыстанне неалагізмаў. Неалагізмы лексічныя і семантычныя, агульнамоўныя і індывідуальна-аўтарскія. Аказіянальныя словы.
5. Архаізмы і гістарызмы: выкарыстанне ў розных стылях і жанрах.
6. Запозычаныя словы, іх стылістычнае выкарыстанне. Тэрміны і прафесіяналізмы.

Ключавыя словы: *афарбоўка слова, сінонімы, неалагізмы, архаізмы, гістарызмы, тэрміны, аказіянальныя словы, прафесіяналізмы.*

Кантрольныя пытанні

1. Што такое словы неадабральныя, вульгарныя, грубыя і лаянкавыя?
2. Укажыце стылістычныя функцыі эўфемізмаў і дысфемізмаў.
3. Што такое кантэкстуальныя сінонімы?
4. У чым сутнасць антытэзы, каламбура, паранамазіі?
5. Абазначце функцыянальную значнасць дыялектызмаў ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы.

Крыніцы

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метаад. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf.
2. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
3. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метаад. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
4. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 6. Фразеалагічная стылістыка

План лекцыі

1. Паняцце фразеалагізма і фразеалагічнай стылістыкі.
2. Стылістычная характарыстыка і функцыі фразеалагічных сродкаў.
3. Стылістычная класіфікацыя фразеалагізмаў. Фразеалагізмы міжстылявыя, размоўна-бытавыя і кніжныя.
4. Сінанімія фразеалагізмаў.
5. Прыказкі, прымаўкі, крылатыя словы і афарызмы і іх стылістычная функцыя ў тэкстах СМК.
6. Трансфармацыя ўстойлівых адзінак.

Ключавыя словы: *фразеалагізм, прыказкі, прымаўкі, крылатыя словы, афарызмы.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце крыніцы фразеалогіі.
2. Акрэсліце асаблівасці стылістычнага выкарыстання фразеалагічных сродкаў мовы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы.
3. Адзначце тыпы памылак у выкарыстанні фразеалагічных адзінак.

Крыніцы

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метады. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метады. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

2 СЕМЕСТР

Лекцыя 1. Марфалагічная стылістыка: назоўнік

План лекцыі

1. Марфалагічныя прыметы назоўніка.
2. Стылістычныя асаблівасці рэчыўных, зборных, канкрэтных і абстрактных назоўнікаў. Уласныя і агульныя імёны.
3. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў. Стылістычнае выкарыстанне роду назоўніка.
4. Стылістычныя асаблівасці ўжывання ліку назоўніка.
5. Катэгорыя склонаў. Семантыка-стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм.
6. Рознаскланяльныя і нескланяльныя назоўнікі. Субстантывацыя.
7. Стылістычныя асаблівасці словаўтваральных сродкаў назоўніка.

Ключавыя словы: *назоўнік, лексіка-граматычныя разрады, род назоўнікаў, лік назоўнікаў, склон назоўнікаў.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў.
2. Укажыце прычыны дамінавання назоўнікавых канструкцый у тэкстах СМІ.
3. Акрэсліце цяжкія выпадкі ўжывання канчаткаў назоўнікаў.
4. Назавіце разыходжанні ў граматычным родзе некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
3. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
4. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

К содержанию

Лекцыя 2. Марфалагічная стылістыка: прыметнік

План лекцыі

1. Функцыянальная характарыстыка прыметніка. Асноўныя катэгорыяльныя значэнні і лексіка-граматычныя разрады.
2. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, іх значэнне, граматычныя формы і ўзаемапранікненні.
3. Функцыянальныя асаблівасці прыналежных прыметнікаў.
4. Поўныя, кароткія і сцягнутыя (усечаныя) формы, шляхі іх распазнавання і выкарыстанне ў тэкстах СМК.
5. Ступені параўнання прыметнікаў і іх стылістычныя асаблівасці.
6. Прыметнікі з суфіксамі ацэнкі.
7. Сінанімія прыметнікаў і назоўнікаў ва ўскосных склонах.
8. Агульныя асаблівасці стылістычнага выкарыстання прыметнікаў.

Ключавыя словы: *прыметнік, якасныя, адносныя, прыналежныя прыметнікі, ступені параўнання прыметнікаў, ад'ектывацыя.*

Кантрольныя пытанні

1. Чым адрозніваюцца поўная і кароткая формы прыметнікаў.
2. Як утвараюцца ступені параўнання якасных прыметнікаў?
3. Назавіце асаблівасці перакладу формаў ступеняў параўнання якасных прыметнікаў з рускай мовы на беларускую.
4. Якія асаблівасці скланення прыметнікаў у беларускай мове?

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Клундук, С. С. Беларуская мова : усе складаныя тэмы / С. С. Клундук, Н. Р. Якубук. – Мінск : Аверсэв, 2016. – 128 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метады. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>

К самержжанию.

Лекцыя 3. Марфалагічная стылістыка: лічэбнік

План лекцыі

1. Функцыянальная характарыстыка лічэбніка.
2. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры. Колькасныя лічэбнікі і іх групы. Дробавыя лічэбнікі.
3. Сінтаксічная спалучальнасць лічэбнікаў з назоўнікамі.
4. Абазначэнне прыблізнай і няпэўнай колькасці.
5. Сінанімія колькасна-іменных словазлучэнняў. Стылістычная характарыстыка варыянтных форм лічэбнікаў.
6. Выпадкі няўдалага ўтварэння і ўжывання форм лічэбнікаў.

Ключавыя словы: *лічэбнік, разрады лічэбнікаў, дробавыя лічэбнікі, зборныя лічэбнікі, парадкавыя лічэбнікі.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце асаблівасці выкарыстання зборных лічэбнікаў.
2. Як утвараюцца парадкавыя лічэбнікі.
3. Вызначце асаблівасці скланення лічэбнікаў.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Клундук, С. С. Беларуская мова : усе складаныя тэмы / С. С. Клундук, Н. Р. Якубук. – Мінск : Аверсэв, 2016. – 128 с.
4. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
5. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метад. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
6. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 4. Марфалагічная стылістыка: дзеяслоў

План лекцыі

1. Функцыянальная характарыстыка дзеяслова.
2. Асаблівасці граматычнага выражэння катэгорыі стану. Сінаніміка стану дзеяслова.
3. Катэгорыя трывання, граматычныя значэнні, спосабы ўтварэння.
4. Катэгорыя ладу. Сінаніміка ладу дзеяслова.
5. Катэгорыя часу. Сінаніміка часу дзеяслова.
6. Катэгорыя асобы дзеяслова, граматычнае значэнне і ўжыванне.
7. Вобразна-экспрэсіўныя якасці дзеяслова.

Ключавыя словы: *дзеяслоў, трыванне дзеяслова, лад дзеяслова, стан дзеяслова, час дзеяслова.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце сінтаксічныя функцыі дзеяслова.
2. Вызначце асаблівасці ўтварэння абвеснага, загаднага і ўмоўнага ладу.
3. У чым заключаецца спецыфіка роду і ліку дзеясловаў?
4. Якія дзеясловы адносяцца да безасабовых?
5. Назавіце рознаспрагальныя дзеясловы.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Клундук, С. С. Беларуская мова : усе складаныя тэмы / С. С. Клундук, Н. Р. Якубук. – Мінск : Аверсэв, 2016. – 128 с.
4. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
5. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадыч. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
6. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 5. Марфалагічная стылістыка: дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе

План лекцыі

1. Дзеепрыметнік і яго граматычныя катэгорыі.
2. Утварэнне дзеепрыметнікаў.
3. Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў.
4. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў.
5. Адвербіялізацыя дзеепрыслоўяў.

Ключавыя словы: *дзеепрыметнік, ад’ектывацыя, дзеепрыслоўе, адвербіялізацыя.*

Кантрольныя пытанні

1. Вызначце прадуктыўныя і непрадуктыўныя ў беларускай мове дзеепрыметнікавыя формы.
2. Назавіце спосабы перакладу дзеепрыметнікаў з рускай мовы на беларускую.
3. Як утвараюцца дзеепрыслоўі?
4. Акрэсліце асаблівасці выкарыстання дзеепрыслоўяў у сказах.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Клундук, С. С. Беларуская мова : усе складаныя тэмы / С. С. Клундук, Н. Р. Якубук. – Мінск : Аверсэв, 2016. – 128 с.
4. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
5. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадыч. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
6. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 6. Марфалагічная стылістыка: службовыя часціны мовы

План лекцыі

1. Граматычныя і стылістычныя асаблівасці мадальных слоў як самастойнай часціны мовы.
2. Значэнні і функцыі службовых часцін мовы.
3. Функцыянальная характарыстыка прыназоўніка.
4. Функцыянальная характарыстыка злучнікаў.
5. Часціцы. Семантычная і граматычная характарыстыкі часціц.
6. Функцыянальная характарыстыка выклічнікаў і гукаперайманняў.
7. Функцыі выклічнікаў і гукаперайманняў у тэкстах СМК.

Ключавыя словы: *мадальныя словы, прыназоўнік, злучнік, часціца, выклічнік, гукаперайманне.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце разрады мадальных слоў па значэнні, абазначце іх суадноснасць з рознымі часцінамі мовы.
2. Вызначце асноўныя значэнні прыназоўнікаў.
3. Абазначце семантычныя і граматычныя прыметы злучнікаў.
4. Назавіце разрады часціц паводле функцыянальнага значэння і марфалагічнага складу.
5. Чым адрозніваюцца выклічнікі і гукапераймання.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
3. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.

[К содержанию](#)

3 СЕМЕСТР

Лекцыя 1. Стылістыка сінтаксісу: сказ і яго асаблівасці

План лекцыі

1. Просты сказ: фармальная арганізацыя і стылістычныя магчымасці. Галоўныя члены сказа.
2. Даданыя члены сказа. Дапаўненне, структурныя тыпы, спосабы выражэння і функцыі ў сказе.
3. Азначэнне, спосабы яго выражэння і стылістычныя магчымасці.
4. Акалічнасць, тыпы, спосабы выражэння і стылістычныя функцыі.
5. Аднасастаўныя сказы. Тыпы аднасастаўных сказаў.
6. Няпоўныя сказы і адрозненне іх ад аднасастаўных.
7. Сказы з аднароднымі членамі.

Ключавыя словы: *просты сказ, аднасастаўны сказ, поўны, няпоўны сказ, ускланены, аднародныя члены сказа.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце спосабы граматычнага выражэння галоўных членаў сказа.
2. Акрэсліце правілы каардынацыі выказніка да дзейніка.
3. Што такое прыдатак?
4. Чым можа ўскладняцца сказ?

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадыч. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

К самержанию

Лекцыя 2. Стылістыка сінтаксісу: асаблівыя прыёмы сінтаксічнай арганізацыі маўлення

План лекцыі

1. Экспрэсіўнае вылучэнне членаў сказа. Адчляненне. Сегментацыя. Назоўны ўяўлення.
2. Далучальныя канструкцыі. Парцэляцыя. Пабочныя, устаўныя словы і сказы.
3. Стылістычнае выкарыстанне звароткаў.
4. Стылістычныя фігуры. Анафара. Эпіфара. Хіязм. Зеўгма. Алюзія. Градацыя. Антытэза. Паўтор.
5. Сінтаксічны паралелізм. Кальцо страфы. Капазіцыйны стык (эпанафара).
6. Рытарычныя фігуры. Рытарычнае пытанне. Рытарычны зваротак. Рытарычны вокліч.

Ключавыя словы: *парцэляцыя, анафара, эпіфара, хіязм, зеўгма, алюзія, градацыя, антытэза, паўтор, кальцо страфы, капазіцыйны стык.*

Кантрольныя пытанні

1. У чым сутнасць экспрэсіўнага вылучэння членаў сказа?
2. Што такое перыяд?
3. Назавіце рытарычныя фігуры.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 3. Стылістычная сістэма літаратурнай мовы

План лекцыі

1. Паняцце аб функцыянальным стылі.
2. Агульная характарыстыка функцыянальных стыляў: канструктыўны прынцып, вобразнасць, стандарт і экспрэсія, тэорыя газетнай штампаванасці, індывідуальнасць.
3. Прынцыпы класіфікацыі функцыянальных стыляў.
4. Сістэма стыляў сучаснай літаратурнай мовы.
5. Узаемадзеянне функцыянальных стыляў.
6. Паняцце аб стылявой норме і стылёвым эстэтычным ідэале.

Ключавыя словы: *функцыянальны стыль, кніжныя стылі, размоўны стыль, стылістычная норма.*

Кантрольныя пытанні

1. Дакажыце, што функцыянальны стыль – адна з асноўных катэгорый стылістыкі.
2. Паводле якіх прынцыпаў класіфікуюць функцыянальныя стылі?
3. Назавіце ўсе функцыянальныя стылі.

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

К самержанию

Лекцыя 4. Навуковы стыль

План лекцыі

1. Навуковы стыль як разнавіднасць літаратурнай мовы.
2. Асноўныя функцыі навуковага стылю.
3. Разнавіднасці навуковага стылю і яго жанры.
4. Стылістычныя адзнакі навуковага стылю на сэнсава-камунікацыйным узроўні.
5. Стылістычныя адзнакі навуковага стылю на лексіка-фразеалагічным узроўні.
6. Стылістычныя адзнакі навуковага стылю на марфалагічным узроўні. Іменны характар навуковага стылю.
7. Стылістычныя адзнакі навуковага стылю на сінтаксічным узроўні.

Ключавыя словы: *навуковы стыль, акадэмічны, навукова-папулярны, навукова-вучэбны падстыль, тэрміналагічная лексіка.*

Кантрольныя пытанні

1. Якія сферы дзейнасці абслугоўвае навуковы стыль?
2. Назавіце асноўныя моўныя асаблівасці навуковага стылю.
3. Акрэсліце асаблівасці стылю навукова-папулярнага выкладу.
4. У якіх функцыянальных стылях могуць выкарыстоўвацца элементы навуковага стылю?

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К самержанию](#)

Лекцыя 5. Афіцыйна-справавы стыль

План лекцыі

1. Асноўныя функцыі афіцыйна-справавога стылю.
2. Разнавіднасці афіцыйна-справавога стылю і яго жанры.
3. Стылістычныя адзнакі афіцыйна-справавога стылю на сэнсава-камунікацыйным узроўні.
4. Стылістычныя адзнакі афіцыйна-справавога стылю на лексіка-фразеалагічным узроўні.
5. Стылістычныя адзнакі афіцыйна-справавога стылю на марфалагічным узроўні.
6. Стылістычныя адзнакі афіцыйна-справавога стылю на сінтаксічным узроўні.
7. Выкарыстанне элементаў афіцыйна-справавога стылю ў іншых функцыянальных стылях.

Ключавыя словы: *афіцыйна-справавы стыль, дакумент, сцісласць, наменклатурнасць, абрэвіатура, клішэ, канцылярызм.*

Кантрольныя пытанні

1. Назавіце асноўныя асаблівасці афіцыйна-справавога выкладу.
2. Што такое “слабая індывідуальнасць стылю”?
3. Дайце азначэнне тэрміну “канцылярызм”?

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

Лекцыя 6. Публіцыстычны стыль

План лекцыі

1. Публіцыстычны стыль як разнавіднасць літаратурнага маўлення.
2. Асноўныя функцыі публіцыстычнага стылю.
3. Разнавіднасці публіцыстычнага стылю і яго жанры.
4. Стылістычныя адзнакі публіцыстычнага стылю на сэнсава-камунікацыйным узроўні.
5. Стылістычныя адзнакі публіцыстычнага стылю на лексіка-фразеалагічным узроўні.
6. Стылістыка публіцыстычнага стылю на марфалагічным узроўні.
7. Стылістыка публіцыстычнага стылю на сінтаксічным узроўні.
8. Выкарыстанне элементаў публіцыстычнага стылю ў іншых функцыянальных стылях.

Ключавыя словы: *публіцыстычны стыль, дакладнасць, дынамічнасць, грамадска-палітычная лексіка, экспрэсіўнасць.*

Кантрольныя пытанні

1. Што такое “канструктыўны прынцып” публіцыстычнага стылю?
2. Якімі жанрамі прадстаўлены публіцыстычны стыль?
3. Як уплываюць іншыя функцыянальныя стылі на публіцыстычны стыль выкладу?

Крыніцы

1. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с.
2. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.
3. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 “Выдавецкая справа” / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020. – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf.
4. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метада. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591>.
5. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/>.

[К содержанию](#)

МОДУЛЬ II. «ЯЗЫК И СТИЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ КОММУНИКАЦИИ» (РУССКОЯЗЫЧНЫЕ ТЕКСТЫ СМК)

1 СЕМЕСТР

Лекция 1. Введение. Природа и сущность языка

План лекции

1. Язык и мышление. Язык и речь.
2. Понятие о современном русском литературном языке. Русский литературный язык – нормированная форма национального языка.
3. Две разновидности русского литературного языка: книжная речь и разговорная речь.
4. Понятие языковой нормы. Кодификация норм литературного языка.
5. Вариантность норм языка.
6. Русский литературный язык и язык СМИ.

Ключевые слова: *язык, речь, русский язык, литературный язык, книжная речь, разговорная речь, языковая норма, кодификация.*

Контрольные вопросы

1. В чем заключается многофункциональность русского языка?
2. Назовите виды норм русского языка.
3. В чем отличие литературного языка от диалектов и просторечия?

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Кормилицына, М. А. Язык СМИ : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению подготовки ВПО 030600 «Журналистика» и специальности 030601 «Журналистика» и направлению подготовки ВПО 031300 «Журналистика» / М. А. Кормилицына, О. Б. Сиротинина. – 7-е издание, стер. – М. : Флинта, 2024. – 92 с.
3. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 2. Стилистические ресурсы фонетики

План лекции

1. Понятие о фонетике. Основные фонетические единицы: фраза, речевой такт, фонетическое слово, слог, ударение, интонация.
2. Звук и его характеристика. Согласные и гласные звуки.
3. Фонология. Звуки русского языка в фонологическом аспекте. Понятие о фонеме.
4. Состав согласных фонем. Характеристика согласных фонем по твердости/мягкости и глухости/звонкости.
5. Состав гласных фонем и их характеристика.
6. Значение звуковой организации речи.

Ключевые слова: *фонетика, звук, слог, фонетическое слово, ударение, интонация, фраза, речевой такт, чередования.*

Контрольные вопросы

1. В чем отличие фонетики и фоники?
2. Назовите позиционные чередования согласных и гласных.
3. В чем заключается эстетическая роль звуков речи и других фонетических средств языка.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Кормилицына, М. А. Язык СМИ : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению подготовки ВПО 030600 «Журналистика» и специальности 030601 «Журналистика» и направлению подготовки ВПО 031300 «Журналистика» / М. А. Кормилицына, О. Б. Сиротинина. – 7-е издание, стер. – М. : Флинта, 2024. – 92 с.
3. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryysu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
4. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
5. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 3. Стилистические ресурсы графики и орфографии

План лекции

1. Понятие о графике.
2. Алфавит. Обозначение гласных и согласных звуков на письме.
3. Обозначение мягкости согласных.
4. Слоговой принцип русской графики.
5. Понятие об орфографии.
6. Морфологический принцип русской орфографии.
7. Фонетический принцип.

Ключевые слова: *графика, алфавит, орфография, принципы орфографии.*

Контрольные вопросы

1. В чем суть традиционных и дифференцирующих написаний в русской орфографии.
2. Назовите правила написания имен собственных.
3. Обозначьте правила переноса слов.
4. Какие проблемы орфографии существуют на современном этапе.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Кормилицына, М. А. Язык СМИ : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению подготовки ВПО 030600 «Журналистика» и специальности 030601 «Журналистика» и направлению подготовки ВПО 031300 «Журналистика» / М. А. Кормилицына, О. Б. Сиротинина. – 7-е издание, стер. – М. : Флинта, 2024. – 92 с.
3. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryysu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
4. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
5. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 4. Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения эмоционально-стилевого значения слов

План лекции

1. Понятие о стилевом расслоении лексики и ее экспрессивно-стилистической характеристике.
2. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях.
3. Стилистически нейтральная (межстилевая) лексика.
4. Книжная лексика, ее виды. Признаки книжной лексики.
5. Лексика разговорно-бытовая, ее виды. Признаки разговорно-бытовой лексики.
6. Ошибки в употреблении разных разрядов лексики устной и письменной речи.

Ключевые слова: *лексика, межстилевая лексика, книжная лексика, экспрессивно-стилистическая, функционально-стилевая характеристика.*

Контрольные вопросы

1. Что относится к стилистически нейтральной (межстилевой) лексике?
2. Назовите признаки разговорно-бытовой лексики.
3. Назовите признаки лексики книжно-письменной речи.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 5. Стилистическая лексикология: лексика русского языка с точки зрения происхождения

План лекции

1. Основные пути формирования русской лексики.
2. Исконно русская лексика: индоевропеизмы, общеславянизмы, восточнославянизмы и собственно русизмы).
3. Заимствованная лексика. Пути возникновения заимствованной лексики в русском языке. Заимствования из славянских языков.
4. Заимствования из неславянских языков. Тюркизмы. Грецизмы. Латинизмы.
5. Заимствования из европейских языков – немецкого, французского, английского, голландского, итальянского, испанского.
6. Освоение заимствованных слов (фонетическое, графическое, грамматическое, семантическое).
7. Функционально-стилистическая роль иноязычных слов в лексико-семантической системе.
8. Проблема иноязычных слов и пуризм.

Ключевые слова: *заимствованная лексика, старославянизмы, тюркизмы, грецизмы, латинизмы, экзотизмы и варваризмы.*

Контрольные вопросы

1. Назовите признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические).
2. Какие функции выполняют старославянизмы?
3. Что такое «лексические кальки»?
4. В чем суть экзотизмов и варваризмов?
5. Приведите примеры этимологических словарей русского языка.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 6. Стилистическая фразеология

План лекции

1. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: сращения, единства, сочетания.
2. Фразеологизмы современного русского языка с точки зрения происхождения: исконные и заимствованные.
3. Крылатые слова, пословицы, поговорки.
4. Функционально-стилистическое расслоение фразеологизмов, их эмоционально-экспрессивная окраска.
5. Синонимия, антонимия, многозначность фразеологизмов.
6. Основные приемы использования фразеологизмов в художественной литературе и в публицистике.

Ключевые слова: *фразеологизмы, сращения, единства, сочетания, крылатые слова, пословицы, поговорки, многозначность, синонимия.*

Контрольные вопросы

1. Дайте определение фразеологизму.
2. Какие есть классификации фразеологизмов?
3. Назовите стилистические свойства разговорных фразеологизмов.
4. Приведите примеры фразеологических словарей.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

2 СЕМЕСТР

Лекция 1. Стилистические ресурсы словообразования

План лекции

1. Словообразовательная система русского языка.
2. Морфемика. Морфемы, виды морфем. Морфемы корневые и аффиксальные. Аффиксы внешне выраженные и нулевые.
3. Исторические изменения в морфологическом составе слова (опрошение, переразложение, усложнение).
4. Многозначность, омонимия и синонимия морфем.
5. Основные способы русского словообразования. Продуктивные способы в словообразовании разных частей речи.
6. Узуальное и окказиональное словообразование.
7. Стилистические ресурсы словообразования.

Ключевые слова: *узуальное словообразование, окказиональное словообразование, морфемика, аффикс, основа, способ словообразования.*

Контрольные вопросы

1. Какие типы основ выделяются в моремике?
2. Назовите нормы в словообразовании.
3. Что такое словообразовательный тип?
4. Какой способ словообразования является ведущим в русском языке?
5. Назовите словообразовательные и морфемные словари русского языка.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

К содержанию

Лекция 2. Стилистическая морфология: общая характеристика

План лекции

1. Грамматика как учение о грамматическом строе языка. Предмет морфологии.
2. Понятие о грамматическом значении, грамматической категории и грамматической форме.
3. Словоизменяемые и несловоизменяемые морфологические категории.
4. Части речи как основные лексико-грамматические разряды слов. Принципы классификации частей речи.
5. Переход слов одной части речи в другую.

Ключевые слова: *грамматика, морфология, части речи, грамматическое значение, грамматическая категория, грамматическая форма.*

Контрольные вопросы

1. Назовите способы выражения грамматических значений в русском языке.
2. Как в слове взаимодействуют лексические и грамматические значения.
3. Назовите знаменательные и служебные части речи.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 3. Стилистическая морфология: имя существительное

План лекции

1. Лексико-грамматические разряды имен существительных.
2. Категория рода. Принципы распределения существительных по родам. Колебания в роде имен существительных.
3. Стилистическое использование категории рода.
4. Категория числа. Способы и средства выражения категории числа. Использование категории числа в текстах.
5. Категория падежа имени существительного. Варианты падежных окончаний в каждом типе склонения. Разносклоняемые и несклоняемые существительные.
6. Словообразование имен существительных.

Ключевые слова: *существительное, категория числа, категория рода, склонение, категория падежа.*

Контрольные вопросы

1. Укажите основные значения падежных форм.
2. Назовите способы и средства выражения падежных значений
3. Какие способы образования превалируют в образовании имени существительного?
4. Приведите правила правописания окончаний и суффиксов существительных.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 4. Стилистическая морфология: имя прилагательное

План лекции

1. Лексико-грамматические разряды имен прилагательных.
2. Полные и краткие формы прилагательных. Стилистические и смысловые различия между полной и краткой формой.
3. Стилистическая окраска и употребление степеней сравнения прилагательных.
4. Формы субъективной оценки качества.
5. Склонение имен прилагательных. Неизменяемые прилагательные.
6. Словообразование имен прилагательных. Переход прилагательных в другие части речи.
7. Употребление лексико-грамматических разрядов прилагательных в современных текстах.

Ключевые слова: *имя прилагательное, лексико-грамматические разряды, степени сравнения, формы субъективной оценки.*

Контрольные вопросы

1. Как образуется краткая форма прилагательного?
2. Назовите способы образования степеней сравнения имен прилагательных.
3. Какие ошибки могут быть в образовании и употреблении форм степеней сравнения?
4. Обозначьте особенности правописания окончаний и суффиксов прилагательных.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryysu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 5. Стилистическая морфология: имя числительное

План лекции

1. Общая характеристика имя числительного. Морфологические категории числительных.
2. Количественные числительные: морфологические и синтаксические особенности.
3. Употребление количественных и собирательных числительных.
4. Склонение числительных.
5. Правописание числительных.

Ключевые слова: *числительное, количественные, порядковые, собирательные, дробные числительные.*

Контрольные вопросы

1. Какова грамматическая природа слов типа «первый», «второй», «миллион», «тысяча», «много», «мало», «столько», «несколько»?
2. Как сочетаются числительные с существительными?
3. Какие склоняются дробные числительные?

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 6. Стилистическая морфология: глагол

План лекции

1. Общая характеристика глагола. Спрягаемые и неспрягаемые формы глагола.
2. Особенности употребления видов глагола в художественных и публицистических текстах.
3. Особенности употребления залогов. Синонимия залоговых форм.
4. Категория наклонения. Образование и основные значения наклонения. Синонимия наклонений.
5. Категория времени. Образование и основные значения форм времени. Синонимия видо-временных форм глагола.
6. Категория лица. Образование личных форм.
7. Особенности спряжения глаголов. Безличные глаголы.

Ключевые слова: *глагол, наклонение, вид, залог, спряжение, лицо.*

Контрольные вопросы

1. Назовите продуктивные и непродуктивные группы глаголов.
2. Как образуются видовые пары глаголов?
3. В чем суть непереходных глаголов.
4. Как образуются залоговые формы глаголов?
5. Обозначьте особенности употребления форм лица.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

3 СЕМЕСТР

Лекция 1. Стилистика синтаксиса: словосочетание

План лекции

1. Основные синтаксические единицы языка: словоформа, словосочетание, предложение, сложное синтаксическое целое.
2. Синтаксические связи слов и синтаксические отношения.
3. Словосочетание как грамматически оформленное соединение соотносимых по смыслу слов.
4. Типы словосочетаний по структуре и значению. Понятие стержневого слова и зависимого компонента словосочетания.
5. Свободные синтаксические словосочетания, их отличие от синтаксически несвободных сочетаний.
6. Виды подчинительной связи в словосочетаниях. Согласование (полное и неполное). Управление (сильное и слабое). Примыкание.

Ключевые слова: *словоформа, словосочетание, предложение, сложное синтаксическое целое, согласование, управление, примыкание.*

Контрольные вопросы

1. Назовите средства выражения синтаксических связей.
2. Что такое «стержневое слово» словосочетания?
3. Какие выделяют виды словосочетаний по структуре?

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

К содержанию

Лекция 2. Стилистика синтаксиса: общая характеристика предложения

План лекции

1. Понятие предложения. Предложение как предикативная единица. Категория модальности. Категория синтаксического лица. Категория синтаксического времени.
2. Типы простых предложений по цели высказывания: повествовательные, вопросительные, побудительные.
3. Типы предложений по характеру выражаемого в них отношения к действительности: предложения утвердительные и отрицательные.
4. Двусоставные и односоставные предложения и их стилистические возможности.
5. Стилистика полных и неполных предложений.
6. Интонация простого предложения. Виды интонации. Грамматическая роль интонации.

Ключевые слова: *предложение, простое предложение, повествовательные, вопросительные, побудительные предложения.*

Контрольные вопросы

1. Что такое «структурная схема» и «парадигма предложения»?
2. Назовите типы простых предложений с учетом разных признаков дифференциации.
3. Чем может распространяться предложение?
4. Назовите типы простых предложений по структуре.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryysu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 3. Стилистика синтаксиса: обособленные обороты, присоединительные конструкции

План лекции

1. Понятие об обособлении. Общие синтаксические условия обособления второстепенных членов.
2. Обособление определения, приложения, обстоятельства.
3. Стилистические функции обособленных оборотов.
4. Понятие о присоединении. Типы присоединительных конструкций, их функции. Использование присоединительных конструкций в художественных и публицистических текстах.
5. Вводные конструкции и их типы по значению. Вставные конструкции и их функции.
6. Обращение. Функции обращения в предложении. Знаки препинания при обращении.

Ключевые слова: *обособление, определения, приложения, обстоятельства, вводные, вставные конструкции, обращение.*

Контрольные вопросы

1. Какие знаки препинания ставятся в предложениях с присоединительными конструкциями.
2. Назовите функции вводных и вставных конструкций в предложении.
3. Почему вводные конструкции являются средством модальности?
4. Какие знаки препинания ставятся в предложениях с обособленными членами?

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 4. Стилистика синтаксиса: сложное предложение

План лекции

1. Понятие о сложном предложении.
2. Отличие сложного предложения от простого.
3. Средства связи частей сложного предложения.
4. Типология сложного предложения.
5. Союзные и бессоюзные предложения.
6. Сочинение и подчинение как основные виды синтаксической связи предикативных частей в составе сложного предложения.

Ключевые слова: *сложное предложение, союзные, бессоюзные предложения, сочинение, подчинение.*

Контрольные вопросы

1. Что такое «сложное предложение»?
2. Назовите отличия сложного предложения от простого.
3. Какие средства связи частей используются в сложном предложении?
4. Назовите критерии классификации сложного предложения.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 5. Стилистика синтаксиса: бессоюзные и многочленные сложные предложения

План лекции

1. Понятие о бессоюзном сложном предложении.
2. Многочленное сложное предложение и его виды.
3. Многочленное сложноподчиненное предложение.
4. Пунктуация в предложениях комбинированной структуры.
5. Период как вид многочленного сложного предложения, его изобразительно-выразительные свойства.
6. Сложное синтаксическое целое: понятие, средства связи, виды связи, типы, использование в художественных и публицистических текстах.
7. Абзац и сложное синтаксическое целое.

Ключевые слова: *бессоюзное, многочленное сложное предложение, сложносочиненное, сложноподчиненное предложение, период, абзац, сложное синтаксическое целое.*

Контрольные вопросы

1. Назовите средства связи частей в разных типах бессоюзных предложений.
2. Дайте определение сложному синтаксическому целому.
3. Какие знаки препинания ставятся в многочленном сложном предложении.
4. Обозначьте стилистические особенности многочленных сложных предложений в текстах СМК.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryysu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

Лекция 6. Функциональная стилистика: общая характеристика

План лекции

1. Функциональный стиль: понятие, стилеобразующие факторы, классификация, принципы описания.
2. Книжные стили: сфера общения, основные функции, подстили и жанры, стилеобразующие черты.
3. Системный характер функциональных стилей.
4. Изменения в стилистической системе современного русского языка.
5. Язык сети интернет. Язык и стиль сетевых СМИ.
6. Язык и стиль рекламы.

Ключевые слова: *функциональный стиль, книжные стили, художественный, публицистический, научный, официально-деловой, разговорный стиль, индивидуально-авторский стиль.*

Контрольные вопросы

1. Назовите основные подходы к выделению функциональных стилей.
2. Как соотносятся понятия «стиль языка», «стиль речи», «индивидуально-авторский стиль»?
3. Какие подстили выделяют в системе научного стиля?
4. Взаимосвязь функциональных стилей как основная тенденция в развитии современного русского языка.

Источники

1. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с.
2. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf>.
3. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.
4. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

[К содержанию](#)

ПРАКТИЧЕСКИЙ РАЗДЕЛ

ПЛАНЫ ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЙ

МОДУЛЬ I. “МОВА І СТЫЛЬ СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ” (БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ СМК)

1 СЕМЕСТР

Практычныя заняткі 1

Уводзіны. Мова і стыль СМК (медыялінгвістыка) як філалагічная дысцыпліна

1. Мова і стыль СМК як навуковая і прыкладная дысцыпліна. Сацыялінгвістычны аспект вывучэння мовы СМК.
2. Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыі.
3. Размежаванне мовы і маўлення. Культура мовы і культура маўлення.
4. Паняцце стылістыкі. Функцыянаванне моўных і маўленчых сродкаў як галоўны аспект вывучэння стылістыкі.
5. Гісторыя стылістычных вучэнняў. Кірункі стылістычных даследаванняў.
6. Асаблівасці моўнага стылю пачатку ХХІ ст.
7. Агляд літаратуры па дысцыпліне “Мова і стыль сродкаў масавай камунікацыі”

Практычнае заданне

1. Запішыце 5–6 прыкладаў з матэрыялаў сучасных беларускіх СМІ, якія ілюструюць моўныя працэсы сучаснасці. Дакажыце, што матэрыялы СМК адлюстроўваюць змены ў жыцці грамадства і ўплываюць на стыль мыслення сучаснага чалавека. Паспрабуйце даказаць думку, што дэфармацыя мовы выклікае дэфармацыю мыслення.
2. У двух любых тэкстах СМК знайдзіце стылёвыя недахопы. Патлумачце іх сутнасць.
3. У тэкстах СМК знайдзіце прыклады на варыятыўнасць нормы.

К зместу

Практычныя заняткі 2

Тэрміналагічны апарат стылістыкі.

Мовы свету і іх класіфікацыя

1. Размежаванне мовы і маўлення.
2. Паняцце нормы. Абавязковасць моўных нормаў.
3. Віды норм. Варыятыўнасць нормы.
4. Парушэнне нормы як стылістычная памылка і свядомае адхіленне ад нормы як стылістычны прыём.
5. Экалогія мовы: сутнасць, праблемы і перспектывы.
6. Праблемы моўнай палітыкі.
7. Роля стылістыкі ў павышэнні моўнай культуры журналістаў, у выхаванні моўнага густу грамадства, ва ўмацаванні маўленчых норм.

Практычнае заданне

1. З тэкстаў сродкаў масавай камунікацыі выпішыце два прыклады сказаў са свядомым парушэннем нормаў. Дакажыце, што адхіленні ў гэтых тэкстах з'яўляюцца стылістычным прыёмам. Растлумачце іх функцыянальную значнасць у медыятэкстах.

2. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыя”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 3

Функцыянальная характарыстыка гукаў

1. Размежаванне паняццяў вусная форма існавання мовы і пісьмовая. Формы існавання вуснай мовы.
2. Структура камунікатыўнага акта.
3. Азначэнне гука. Чатырохаспектны разгляд гука: акустычны, артыкуляцыйны, перцэптыўны, функцыянальны. Утварэнне гукаў.
4. Акустычная фанетыка. Частата ваганняў і вышыня гукаў. Сіла і гучнасць гука. Спектр гука і тэмбр.
5. Артыкуляцыйная фанетыка. Артыкуляцыйная характарыстыка гукаў маўлення.
6. Маўленчы апарат: актыўныя і пасіўныя органы.
7. Перцэптыўная фанетыка. Перцэптыўныя эталоны.
8. Фаналогія. Паняцце пра фанему. Сінтагматычная характарыстыка галосных і зычных (сналучальнасць галоснага і зычнага, галоснага і галоснага).
9. Паняцце гукавога сімвалізму.

Практычнае заданне

1. Знайдзіце прыклады гукавога сімвалізму ў творах мастацкай літаратуры.
2. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Фаналагічныя школы”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 4

Стылістычныя рэсурсы фанетыкі

1. Тэорыя фанетыкі: класіфікацыя галосных і зычных гукаў; гістарычныя і пазіцыйныя чаргаванні гукаў;
2. Фанетычныя законы і іншыя фанетычныя працэсы (дыярэза, пратэза, эпентэза, метатэза і інш.).
3. Функцыянальная значнасць гукавой арганізацыі тэксту розных жанраў. Віды гукавой арганізацыі тэксту і іх характарыстыка.
4. Гукапіс і яго віды. Функцыянальная значнасць гукапісу ў тэкстах сродкаў масавай інфармацыі.
5. Фанетычна-графічная полісемія ў тэкстах СМК.
6. Фанетычная эпиграфа і анафара. Рыфмоўка і яе сутнасць.
7. Эўфанія як вынік фанетычнай арганізацыі маўлення.
8. Прыёмы забеспячэння мілагучнасці тэкстаў СМК. стылістычныя недахопы ў гукавой арганізацыі маўлення.

Практычнае заданне

1. З матэрыялаў сучасных беларускіх СМІ выпішыце два прыклады, якія ілюструюць стылістычныя рэсурсы фанетыкі. Растлумачце іх функцыянальную значнасць у медыятэкстах.
2. З матэрыялаў сучасных беларускіх СМІ выпішыце два прыклады, якія ілюструюць стылістычныя недахопы ў гукавой арганізацыі маўлення.
3. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Паранімічная атракцыя і яе адметнасці”.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 5

Складападзел

1. Склад як фанетычная адзінка. Характарыстыка складоў.
2. Тэорыі складу: экспіраторная, санорная, мускульнага напружання. Складовыя і нескладовыя гукі.
3. Структура беларускага націску (слабае прымыканне, тэндэнцыя да адкрытага і прыкрытага складу).
4. Закон узыходзячай гучнасці і закон адкрытага складу.
5. Прынцыпы складападзелу.
6. Фанетычны, графічны складападзелы і іх адрозненне ад марфемнага падзелу слоў.
7. Перанос слова паводле новай рэдакцыі “Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” і складападзел.

Практычнае заданне

1. З матэрыялаў сучасных беларускіх СМІ выпішыце прыклады слоў на ўсе правілы складападзелу.
2. Заканспектуйце тэму “Складападзел” з кнігі С.С. Клундук “Беларуская мова: усе складаныя тэмы” (Мінск, 2016, с. 6).

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 6

Прасодыка

1. Паняцце прасодыкі. Роля націску і інтанацыі у арганізацыі маўленчай плыні.
2. Націск у розных мовах. Тыпы націску. Нерухомы і рухомы формаўтваральны націск.
3. Клітыкі (праклітыкі, энклітыкі).
4. Фразавы, сінтагменны, лагічны націск.
5. Інтанацыя і яе важнасць у камунікацыі. Функцыі інтанацыі.
6. Інтанацыйная сінанімія.
7. Танальныя сродкі інтанацыі.
8. Тэмбравыя сродкі інтанацыі.

Практычнае заданне

1. Прывядзіце 10 прыкладаў іншамоўных слоў, якія адлюстроўваюць асаблівасці пастаноўку націску ў мове-аснове.
2. Запішыце 10 прыкладаў слоў, якія адрозніваюцца пастаноўкай націску у рускай і беларускай мовах.
3. Прачытайце артыкул М.Ю. Яфрэмавай “Синонимия интонационных конструкций в повествовательных и вопросительных предложениях”. Зрабіце канспект на тэму “Інтанацыйная сінанімія”.
4. З матэрыялаў сучасных беларускіх СМІ выпішыце прыклады клітыкаў (энклітыкаў і праклітыкаў).

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 7

Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі

1. Паняцце арфаэпічнай нормы.
2. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення.
3. Нормы літаратурнага вымаўлення зычных і спалучэнняў зычных, некаторых граматычных формаў.
4. Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі.
5. Прычыны і крыніцы адхіленняў ад літаратурнага вымаўлення.
6. Інтэрферэнтныя з’явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення.
7. Дэфекты вымаўлення.
8. Вымаўленне на тэлебачанні і радыё. Прафесійныя “хваробы” ў аўдыёвізуальных СМІ: “каша ў роце”, празмерная лабіялізаванасць, дзеканне/цеканне і інш.

Практычнае заданне

1. Зафіксуйце у канспект арфаэпічныя правілы беларускай мовы.
2. Падрыхтуйце выразнае чытанне беларускамоўнага вершаванага ці праявічнага тэксту на памяць.
3. Прывядзіце прыклады дэфектаў вымаўлення, зафіксаваных у беларускамоўных радыё- і тэлепраграмах.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 8

Графіка. Арфаграфія

1. Узнікненне і гісторыя развіцця славянскай азбукі.
2. Кірыліца і “грамадзянка”.
3. “Лацінка”, кірыліца, кітабы ў гісторыі беларускага пісьменства.
4. Фарміраванне беларускай графікі.
5. Рэформы беларускага правапісу.
6. Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008 г.).
7. Асноўныя прынцыпы (напісанні) сучаснай беларускай арфаграфіі.
8. Паняцце графіка-арфаграфічных рэсурсаў мовы.
9. Прыёмы графіка-арфаграфічнай арганізацыі тэкстаў СМК.

Практычнае заданне

1. З беларускамоўных ці рускамоўных тэкстаў СМК у канспект запішыце па 4 прыклады, якія ілюструюць стылістычныя прыёмы графіка-арфаграфічнай арганізацыі тэкстаў (можна раздрукаваць фотаздымкі). Растлумачце іх функцыянальную значнасць.

2. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “З гісторыі літар”.

3. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Б. Тарашкевіч і яго “Граматыка беларускай мовы” ў развіцці беларускай арфаграфіі”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 9

Лексічная стылістыка

1. Функцыянальна-стылістычная і эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка слова.
2. Агульная стылістычная характарыстыка лексікі сучаснай літаратурнай мовы.
3. Стылістычнае выкарыстанне сінонімаў.
4. Перыфразы, градацыя, паўтарэнне слоў, ампліфікацыя як стылістычныя прыёмы. Эўфемізмы і дысфемізмы.
5. Выкарыстанне амонімаў у стылістычных мэтах. Каламбур.
6. Паранамазія. Стылістычныя эфекты, заснаваныя на выкарыстанні паронімаў.
7. Стылістычнае выкарыстанне антонімаў. Антытэза, аксюмаран.
8. Запозычаныя словы. Стылістычнае выкарыстанне неалагізмаў.
9. Стылістычнае выкарыстанне застарэлай лексікі.
10. Тэрміны і прафесіяналізмы. Дыялектныя словы ў тэкстах СМК.
11. Жарганізмы і аргатызмы і іх стылістычнае выкарыстанне.

Практычнае заданне

1. З беларускамоўных тэкстаў СМК запішыце 5 прыкладаў, якія ілюструюць стылістычныя прыёмы лексічнай арганізацыі тэкстаў. Растлумачце іх функцыянальную значнасць у медыятэкстах.
2. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Індывідуальна-аўтарскія неалагізмы і іх стылістычнае выкарыстанне”.
3. З беларускамоўных тэкстаў СМК запішыце 5 прыкладаў індывідуальна-аўтарскіх неалагізмаў. Растлумачце іх утварэнне і функцыянальную значнасць у тэкстах.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 10

Слова і вобраз

1. Вобразнасць мовы як эстэтычная і лінгвістычная катэгорыя.
2. Пераноснае ўжыванне слова як асноўная крыніца фарміравання вобразных сродкаў мовы.
3. Тропы як сродкі слоўнай вобразнасці. Катэгорыя імпліцытнасці ў тропах.
4. Метафарычнае значэнне і яго сутнасць.
5. Метанімічны перанос. Сінекдаха.
6. Параўнанне як сродак стварэння вобразнасці.
7. Эпітэт. Метафарычны эпітэт. Сродкі выражэння эпітэта.
8. Гіпербала і літота: сутнасць і адрозненне.

Практычнае заданне

1. З беларускамоўных тэкстаў СМК у канспект запішыце 5 прыкладаў, якія ілюструюць прыёмы стварэння вобразнасці. Растлумачце іх функцыянальную значнасць у медыятэкстах.
2. Выкарыстоўваючы розныя тропы, напішыце міні-эсе на тэму “Сіла слова”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 11

Слова і вобраз

1. Тыповыя памылкі ў словаўжыванні.
2. Недакладнае ўжыванне слова. Недахопы ў лексічнай спалучальнасці слоў.
3. Мнагазначнасць і недакладнасць словаўжывання.
4. Выкарыстанне паронімаў і памылкі пры іх ужыванні.
5. Ужыванне рознастылёвай лексікі. Стылістычныя “змешванні”.
6. Канцылярызмы і моўныя штампы.
7. Таўталогія. Віды таўталогіі.
8. Плеаназмы як збыткоўнасць інфармацыі і недакладнасць у словаўжыванні.
9. Сутнасць моўнай недастатковасці і яе вынікі.

Практычнае заданне

1. З беларускамоўных тэкстаў СМК у канспект запішыце 5 прыкладаў, якія ілюструюць тыповыя памылкі ў словаўжыванні.
2. З беларускамоўных тэкстаў СМК у канспект запішыце 5 прыкладаў выкарыстання канцылярызмаў і моўных штампаў. Растлумачце мэтазгоднасць іх выкарыстання тэкстах.
3. Прывядзіце 10 прыкладаў плеаназмаў. Растлумачце прычыны іх функцыянавання.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 12

Фразеалагічная стылістыка

1. Стылістычная характарыстыка фразеалагічных сродкаў мовы.
2. Крыніцы фразеалогіі, якія замацаваліся ў літаратурнай мове.
3. Стылістычная класіфікацыя фразеалагізмаў.
4. Фразеалагізмы міжстылявыя, размоўна-бытавыя і кніжныя.
5. Сінанімія фразеалагізмаў.
6. Стылістычныя функцыі фразеалагізмаў.
7. Прыказкі і прымаўкі.
8. Крылатыя словы і афарызмы.
9. Стылістычнае выкарыстанне фразеалагічных сродкаў мовы ў мастацкай літаратуры і публіцыстыцы.
10. Скажэнне фразеалагічных адзінак. Памылкі ў выкарыстанні фразеалагічных адзінак.

Практычнае заданне

1. З беларускамоўных тэкстаў СМК у канспект запішыце 5 сказаў з фразеалагізмамі. Растлумачце іх значэнне. Вызначце стылістычныя функцыі фразеалагізмаў у тэкстах.
2. З беларускамоўных тэкстаў СМК запішыце 5 загатоўкаў, у якіх выкарыстоўваюцца трансфармаваныя фразеалагізмы, прыказкі, прымаўкі, афарызмы. Укажыце прыёмы іх трансфармацыі.

[К содержанию](#)

2 СЕМЕСТР

Практычныя заняткі 1

Граматычная стылістыка

1. Сутнасць граматыкі. Сувязь граматыкі з фанетыкай і лексікалогіяй.
2. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма.
3. Сродкі і спосабы выражэння граматычных формаў.
4. Беларуская граматыка: праблемы нарматыўнасці ў СМІ.
5. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў, прынцыпы аб'яднання.
6. Сістэма часцін мовы. Знамянальныя і незнамянальныя словы.
7. Пераходнасць у сістэме часцін мовы і з'ява сінкрэтызму.
8. Марфалагічная стратыфікацыя тэксту СМК.

Практычнае заданне

1. Прачытайце артыкул “Марфалагічная стратыфікацыя тэкстаў СМІ”.
2. У абласной газеце “Заря” за люты–сакавік 2024 г. знайдзіце тэкст аналітычнага характару. Зрабіце марфалагічную стратыфікацыю выяўленага тэксту. Вынікі статыстычнага аналізу адлюструйце ў табліцы (узор табліцы знаходзіцца ў артыкуле “Марфалагічная стратыфікацыя тэкстаў СМІ”, с. 4, табліцы 13 і 14).
3. Зрабіце высновы па выніках марфалагічнай стратыфікацыі тэксту.
4. Вызначце сродкі стварэння выразнасці ў аналізуемым тэксце. Складзікуйце іх і ўкажыце функцыі выяўленых рэсурсаў.

К зместу

Практычныя заняткі 2

Марфалагічная стылістыка: назоўнік

1. Прадмет і задачы марфалагічнай стылістыкі.
2. Стылістычныя магчымасці назоўніка.
3. Выкарыстанне назоўнікаў у розных стылях.
4. Функцыянальная характарыстыка назоўніка.
5. Адрэзаслоўныя назоўнікі і нормы ўжывання іх у публіцыстычным тэксце.
6. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў (агульныя і ўласныя, канкрэтныя і абстрактныя, адушаўленыя і неадушаўленыя, асабовыя, зборныя, рэчывыя).
7. Агульныя і ўласныя назоўнікі і іх экспрэсіўныя якасці.

Практычнае заданне

1. У абласной газеце “Заря”, гарадскім выданні “Брестский вестник” (люты–сакавік 2024 г.) знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання назоўніка з пэўнымі стылёвымі мэтамі. Скажыце з назоўнікамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. Іваноў. Лучшы Брэста не знайсці нам месца // Заря, 10.02.2023, с. 5).

2. Дайце стылістычную характарыстыку выяўленым у выданнях назоўнікам.

3. Падрыхтуйце міні-выступленне па тэме “Выкарыстанне назоўнікаў агульнага роду”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 3

Марфалагічная стылістыка: назоўнік

1. Назоўнік у розных стылях.
2. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў.
3. Вызначэнне роду ў розных групам назоўнікаў.
4. Стылістычныя асаблівасці выкарыстання роду назоўнікаў.
5. Асаблівасці вызначэння ліку назоўнікаў.
6. Стылістычнае выкарыстанне ліку назоўнікаў.
7. Цяжкія выпадкі ўжывання канчаткаў назоўнікаў.
8. Стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм назоўнікаў.
9. Актывізацыя сэнсавай нагрузкі назоўнікаў.

Практычнае заданне

1. У абласной газеце “Заря”, гарадскім выданні “Брестский вестник” (верасень–снежань 2024 г.) знайдзіце 5 прыкладаў выкарыстання назоўніка рознай родавай прыналежнасці. Скажы з назоўнікамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. І. Іваноў. Лучше Бреста не найти нам места // Заря, 10.02.2023, с. 5). Дайце стылістычную харатарыстыку выяўленым у выданнях назоўнікам.

2. У тэкстах СМК знайдзіце 5 прыкладаў выкарыстання адзіночналікавых ці множналікавых назоўнікаў. Скажы з назоўнікамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту. Дайце стылістычную харатарыстыку выяўленым у тэкстах назоўнікам.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 4

Марфалагічная стылістыка: прыметнік

1. Аспекты вивучэння стылістыкі прыметніка.
2. Выкарыстанне прыметнікаў у розных стылях.
3. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, іх значэнне, граматычныя формы і ўзаемапраціненні.
4. Поўная, кароткая, усечаная формы прыметнікаў і іх стылістычныя магчымасці ў тэкстах.
5. Стылістычныя адметнасці форм ступеней параўнання.
6. Прыём канцэнтрацыі прыметнікаў у тэкстах.
7. Стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм прыметнікаў.
8. Стылістыка суб'ектыўна-ацэначных форм прыметніка.
9. Сінанімія прыметнікаў і ўскосных склонаў назоўнікаў у тэкстах СМК.

Практычнае заданне

1. Падрыхтуйце міні-выступленне па тэме “Формы ступеней параўнання прыметніка: утварэнне, пераклад, выкарыстанне”.
2. У любых друкаваных выданнях Брэстчыны за 2024 г. знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання прыметніка з пэўнымі стылёвымі мэтамі. Скажы з прыметнікамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.
3. Дайце граматычную і стылістычную характарыстыку выяўленым у выданнях прыметнікам.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 5

Марфалагічная стылістыка: лічэбнік

1. Функцыянальная характарыстыка лічэбніка. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры.
2. Агульная стылістычная характарыстыка лічэбніка.
3. Стылістыка колькасных лічэбнікаў.
4. Стылістычная характарыстыка варыянтных форм лічэбнікаў.
5. Парадкавыя лічэбнікі і іх стылістычныя магчымасці.
6. Стылістыка зборных лічэбнікаў.
7. Сінанімія колькасна-іменных спалучэнняў.
8. Стылістыка дробавых лічэбнікаў.
9. Выпадкі няўдалага ўтварэння і ўжывання форм лічэбнікаў.

Практычнае заданне

1. Падрыхтуйце міні-выступленне па тэме “Асаблівасці выкарыстання дробавых лічэбнікаў”.
2. У любым інтэрнэт-СМІ ці друкаваным выданні Беларусі знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання лічэбнікаў. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Сказы з лічэбнікамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.
3. Падрыхтуйце міні-выступленне па тэме “Асаблівасці выкарыстання зборных лічэбнікаў”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 6

Марфалагічная стылістыка: займеннік

1. Займеннік як сродак лагічнай і сінтаксічнай арганізацыі тэксту.
2. Агульная функцыянальная характарыстыка займенніка. Роля займенніка ў кантэксце.
3. Асаблівасці скланення займеннікаў розных разрадаў.
4. Выкарыстанне займеннікаў у розных стылях.
5. Стылістычныя магчымасці лексіка-граматычных разрадаў займеннікаў.
6. Стылістычныя асаблівасці асабовых займеннікаў.
7. Стылістычныя магчымасці катэгорыі ліку і варыянтных форм займеннікаў.
8. Асаблівасці ўжывання займеннікаў. Памылкі ў выкарыстанні займеннікаў.
9. Пропуск асабовых займеннікаў як стылістычны прыём.

Практычнае заданне

1. У любым сеткавым ці друкаваным СМІ Беларусі знадзіце 10 прыкладаў выкарыстання займеннікаў. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Сказы з займеннікамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. Іваноў. Лучшы Брэста не знайсці нам месца // Заря, 10.02.2023, с. 5).
2. У выданнях знайдзіце памылкі ў выкарыстанні займеннікаў. Вызначце тып памылак. Сказы з памылковым выкарыстаннем займеннікаў запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.
3. Падрыхтуйце міні-выступленне па тэме “Разрады займеннікаў па значэнні”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 7

Марфалагічная стылістыка: дзеяслоў

1. Дзеясловаў: марфалагічная характарыстыка.
2. Катэгарыяльныя значэнні дзеяслова і іх характарыстыка.
3. Пераходныя і непераходныя дзеясловы.
4. Зваротныя дзеясловы.
5. Стан дзеяслова.
6. Утварэнне дзеясловаў.

Практычнае заданне

1. Зрабіце марфалагічную стратыфікацыю тэксту інфармацыйнага жанру. Вызначце адпаведнасць выкарыстання дзеяслова жанру прааналізаванага тэксту.

2. У любым інтэрнэт-СМІ ці друкаваным выданні Беларусі знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання дзеясловаў. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Сказы з дзеясловамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. Іваноў. *Лучше Бреста не найти нам места* // Заря, 10.02.2023, с. 5).

3. У выданнях знайдзіце памылкі ў выкарыстанні дзеясловаў. Вызначыць тып памылак. Сказы з памылковым выкарыстаннем дзеясловаў запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 8

Марфалагічная стылістыка: дзеяслоў

1. Спражэнне дзеясловаў.
2. Праблемныя моманты ў спражэнні дзеясловаў.
3. Рознаспрагальныя дзеясловы.
4. Агульная стылістычная характарыстыка дзеяслова.
5. Выкарыстанне дзеясловаў у розных стылях.
6. Выкарыстанне дзеясловаў у публіцыстычным стылі.
7. Лады дзеяслова.
8. Стылістычная характарыстыка катэгорыі ладу.
9. Сінаніміка ладу дзеяслова.

Практычнае заданне

1. Зрабіце марфалагічную стратыфікацыю тэксту рэпартажу. Вызначце адпаведнасць выкарыстання дзеяслова жанру прааналізаванага тэксту.

2. Выявіце функцыянальную значнасць дзеясловаў, выкарыстаных у прааналізаваным тэксце рэпартажу.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 9

Марфалагічная стылістыка: дзеяслоў

1. Часы дзеяслова.
2. Стылістычная характарыстыка катэгорыі часу.
3. Сінанімія форм часу дзеяслова.
4. Стылістычная характарыстыка катэгорыі асобы і ліку дзеясловаў.
5. Трыванне дзеяслова.
6. Асаблівасці выкарыстання форм трывання.
7. Сінанімія форм трывання.
8. Праблема збалансаванасці дзеяслова і назоўніка ў публіцыстычным тэксце (аказіянальнае ўтварэнне адназоўнікавых дзеясловаў у сеткавых СМІ).

Практычнае заданне

1. Падрыхтуйце міні-паведамленне на тэму “Дзеяслоў у загаловку медыятэксту”.
2. У тэкстах СМК знайдзіце прыклады замены са стылістычнымі мэтамі адной граматычнай формы дзеяслова другой. Сказы з дзеясловамі запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 10

Марфалагічная стылістыка: дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе

1. Асаблівасці праяўлення дзеяслоўных катэгорый стану, часу і трывання ў дзеепрыметніку.
2. Утварэнне дзеепрыметнікаў.
3. Прадуктыўнасць і непрадуктыўнасць існавання ў беларускай мове некаторых дзеепрыметнікавых формаў (у параўнанні з рускай мовай).
4. Пераклад дзеепрыметнікаў з рускай мовы. Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў.
5. Ад’ектывацыя дзеепрыметнікаў.
6. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў.
7. Утварэнне дзеепрыслоўяў.
8. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў у тэкстах СМК.
9. Адвербіялізацыя дзеепрыслоўяў.

Практычнае заданне

1. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Правіла пабудовы сказаў з дзеепрыслоўнымі зваротамі”.
2. У любым сеткавым ці друкаваным СМІ Беларусі знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання дзеепрыметнікаў. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Скажы запішыце, укажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. Іваноў. Лучшы Брэста не знайсці нам месца // Заря, 10.02.2023, с. 5).
3. У любым сеткавым ці друкаваным СМІ Беларусі знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання дзеепрыслоўяў. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Скажы запішыце, укажыце выхадныя дадзеныя тэксту.
4. У выданнях знайдзіце памылкі ў выкарыстанні дзеепрыметнікаў ці дзеепрыслоўяў. Вызначыць тып памылак. Скажы з памылковым выкарыстаннем дзеепрыметнікаў ці дзеепрыслоўяў запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 11

Марфалагічная стылістыка: прыслоўе

1. Марфалагічныя прыметы і сінтаксічная роля прыслоўяў.
2. Разрады прыслоўяў паводле значэння.
3. Ступені параўнання якасных прыслоўяў і іх утварэнне.
4. Формы прыслоўяў са значэннем ацэнкі і меры якасці.
5. Спосабы ўтварэння прыслоўяў: прадуктыўнасць – непрадуктыўнасць.
6. Тэкстаўтваральная (інфармацыйная, ацэначная) роля прыслоўяў у тэкстах розных стыляў.
7. Словы катэгорыі стану (безасабова-прэдыкатыўныя словы).
8. Функцыянальная характарыстыка прыслоўяў, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы.

Практычнае заданне

1. У любым сеткавым ці друкаваным СМІ Беларусі знайдзіце 5 прыкладаў выкарыстання прыслоўяў. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Сказы запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. Іваноў. Лучшае Брэста не знайсці нам месца // Заря, 10.02.2023, с. 5).

2. У выданнях знайдзіце памылкі ў выкарыстанні прыслоўяў. Вызначце тып памылак. Сказы з памылковым выкарыстаннем прыслоўяў запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 12

Марфалагічная стылістыка: службовыя часціны мовы

1. Граматычныя і стылістычныя асаблівасці мадальных слоў як самастойнай часціны мовы.
2. Мадальныя словы. Разрады па значэнні, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы.
3. Функцыянальная характарыстыка прыназоўніка: ужыванне, значэнні. Пераход іншых часцін мовы ў прыназоўнікі.
4. Функцыянальная характарыстыка злучнікаў: прыметы, класіфікацыя. Злучальныя словы, адрозненне іх ад злучнікаў.
5. Семантычная і граматычная характарыстыкі часціц. Разрады часціц. Пераход у часціцы іншых часцін мовы.
6. Функцыянальная характарыстыка выклічнікаў і гукаперайманняў. Аказіянальная субстантывацыя і вербалізацыя выклічнікаў.

Практычнае заданне

1. У любым сеткавым ці друкаваным выданні Беларусі знайдзіце 10 прыкладаў выкарыстання службовых часцін мовы. Вызначце іх функцыянальную значнасць у тэкстах. Скажы запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту (узор афармлення выхадных дадзеных матэрыялу: І. Іваноў. Лучшы Брэста не знайсці нам месца // Заря, 10.02.2023, с. 5).
2. У выданнях знайдзіце памылкі ў выкарыстанні службовых часцін мовы. Вызначыць тып памылак. Скажы з памылковым выкарыстаннем службовых часцін мовы запішыце і ўкажыце выхадныя дадзеныя тэксту.

[К зместу](#)

3 СЕМЕСТР

Практычныя заняткі 1

Стылістыка сінтаксісу: словазлучэнне

1. Прадмет і задачы сінтаксічнай стылістыкі.
2. Сістэма сінтаксічных адзінак.
3. Стылістычныя рэсурсы сінтаксісу. Асаблівасці сінтаксісу розных функцыянальных стыляў.
4. Паняцце словазлучэння. Адрозненне словазлучэння ад спалучэння слоў.
5. Віды сувязі ў словазлучэннях.
6. Спецыфіка будовы беларускіх словазлучэнняў.
7. Сінаніміка словазлучэнняў. Сэнсавыя адценні ў сінанімічных словазлучэннях.

Практычнае заданне

1. З тэкстаў СМК выпішыце 5 прыкладаў словазлучэнняў, якія ілюструюць адметнасці іх будовы ў беларускай мове.
2. З любых крыніц выпішыце 5 пар прыкладаў сінанімічных словазлучэнняў. Назавіце асаблівасці сэнсавых адценняў у сінанімічных словазлучэннях.

К зместу

Практычныя заняткі 2

Стылістыка сінтаксісу: просты сказ

1. Стылістычнае значэнне парадку слоў у сказе. Інверсія членаў сказа.
2. Каардынацыя дзейніка і выказніка.
3. Стылістычныя асаблівасці розных тыпаў простага сказа.
4. Стылістыка аднастаўных сказаў.
5. Поўныя і няпоўныя сказы ў розных стылях маўлення. Экспрэсіўнасць эліптычных канструкцый.
6. Стылістыка сказаў па мэце выказвання.
7. Клічныя і няклічныя сказы ў стылістыцы сінтаксісу.
8. Стылістычныя магчымасці пабочных і ўстаўных канструкцый.
9. Стылістычныя асаблівасці сцвярджальных і адмоўных сказаў.

Практычнае заданне

1. З тэкстаў СМК у канспект выпішыце 5 прыкладаў сказаў, якія ілюструюць стылістычныя магчымасці простага сказа.
2. З тэкстаў СМК у канспект выпішыце па 2 прыклады сказаў з пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі. Вызначце іх функцыянальную значнасць.
3. Падрыхтуйце міні-паведамленне на тэму “Стылістыка зваротка”.
4. Напішыце міні-эсэ на тэму “Хто мы ў гэтым свеце?”, выкарыстоўваючы стылістычныя рэсурсы простых сказаў.

[К самержанию](#)

Практычныя заняткі 3

Стылістыка сінтаксісу: сказы з аднароднымі членамі

1. Паняцце аднародных членаў сказа.
2. Асноўныя прыметы аднароднасці.
3. Функцыі аднародных членаў сказа.
4. Злучнікі пры аднародных членах.
5. Прыназоўнікі пры аднародных членах.
6. стылістычнае значэнне абагульняльных слоў.
7. Лагічныя і граматыка-стылістычныя асаблівасці спалучэння аднародных членаў.
8. Лагічныя і граматычныя памылкі ў сказах з аднароднымі членамі.

Практычнае заданне

1. З тэкстаў беларускіх СМК у канспект выпішыце 5 прыкладаў сказаў з аднароднымі членамі. Патлумачце іх стылістычныя магчымасці.
2. У тэкстах беларускіх СМК знайдзіце сказы з лагічнымі і граматычнымі памылкамі пры выкарыстанні аднародных членаў сказа.
3. Напішыце нявялікі твор пра смешны выпадак з вашага жыцця, выкарыстоўваючы ў кожным сказе або аднародныя, або адасобленыя даданыя члены сказа. Па магчымасці ўключыце ў тэкст зваротак, параўнальныя канструкцыі, пабочныя і ўстаўныя словы, словазлучэнні і сказы.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 4

Стылістыка сінтаксісу: складаны сказ

1. Прынцыпы класіфікацыі і тыпалагічная характарыстыка складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў.
2. Складаназлучаныя сказы: граматычная прырода, будова, значэнне, знакі прыпынку. стылістыка складаназлучаных сказаў.
3. Складаназалежныя сказы: сродкі сувязі частак, віды даданых частак, знакі прыпынку. стылістыка складаназалежных сказаў.
4. Складаныя бяззлучнікавыя сказы: сродкі сувязі частак, тыпы у залежнасці ад структуры і значэння, пунктуацыя. стылістыка бяззлучнікавых сказаў.
5. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі (камбінаванай будовы), пунктуацыя ў іх. стылістыка складаных сказаў з рознымі відамі сувязі.
6. Складанае сінтаксічнае цэлае. Ланцуговая, паралельная і далучальная віды сувязі паміж асобнымі сказамі ў складзе складанага сінтаксічнага цэлага.
7. Абзац. Перыяд. Структурныя, інтанацыйныя і выяўленчыя ўласцівасці перыяда.

Практычнае заданне

1. У беларускіх СМІ знайдзіце тэкст на беларускай мове, які ілюструе выкарыстанне розных тыпаў складаных сказаў.
2. Вызначце жанр тэксту, тэматыку, аб'ект і прадмет апісання ў зафіксаваным тэксце.
3. Акрэсліце функцыянальную значнасць выяўленых у тэксце складаных сказаў.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 5

Стылістыка сінтаксісу: звязнае маўленне

1. Паняцце аб сінтаксісе звязнага маўлення.
2. Складаныя формы арганізацыі дыялагічнага і маналагічнага маўлення. Тэкст.
3. Чужая мова, яе віды (простая, ускосная і няўласна-простая) і спосабы ўвядзення ў тэкст.
4. Сінтаксічныя асаблівасці разнавіднасцей чужой мовы.
5. Чужая мова і словы аўтара, сувязь і ўзаемаадносіны паміж імі.
6. Рэпліка, маналог, дыялог, палілог, іх арганізацыя, функцыі і стылістычная роля.
7. Пунктуацыя пры чужой мове.

Практычнае заданне

1. У беларускіх СМІ знайдзіце тэкст, які ілюструе выкарыстанне чужой мовы.
2. Вызначце від чужога мовы і яе стылістычную функцыю ў зафіксаваным тэксце.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 6

Стылістыка сінтаксісу: асаблівыя прыёмы сінтаксічнай арганізацыі маўлення

1. Экспрэсіўнае вылучэнне членаў сказа. Адчляненне. Сегментацыя. Парцэляцыя.
2. Назоўны ўяўлення. Займеннікава-назоўнікавыя, назоўнікава-займеннікавыя канструкцыі.
3. Далучальныя канструкцыі.
4. Пабочныя, устаўныя словы і сказы.
5. стылістычнае выкарыстанне звароткаў.
6. стылістычныя і рытарычныя фігуры.
7. Анафара. Эпіфара. Хіязм. Зеўтма. Алюзія.
8. Сінтаксічны паралелізм. Кальцо страфы. Капазіцыйны стык (эпанафара).
9. Градацыя. Антытэза. Паўтор.
10. Рытарычныя фігуры. Рытарычнае пытанне. Рытарычны зваротак.

Практычнае заданне

1. З беларускамоўных тэкстаў СМК у канспект запішыце 5 прыкладаў, якія ілюструюць асаблівыя прыёмы сінтаксічнай арганізацыі маўлення (можна раздрукаваць фотаздымкі).
2. Падрыхтуйце невялікае паведамленне пра маўленчаэтыкетныя формы звароту ў беларускай мове.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 7

Пунктуацыя і яе стылістычныя магчымасці

1. Прадмет і задачы пунктуацыі.
2. З гісторыі пунктуацыі.
3. Пунктуацыя як графічны сродак інтанацыйнага выдзялення сінтагм.
4. Актуальнае чляненне сказа, інтанацыя і знакі прыпынку.
5. Сінтаксічная, сэнсава размежавальная і стылістычная функцыя знакаў прыпынку.
6. Паравербальныя сродкі камунікацыі (эматыконы, смайлікі і інш.).

Практычнае заданне

1. У творах мастацкай літаратуры знайдзіце сказы з рознымі знакамі прыпынку. Патлумачце правілы іх пастаноўкі.
2. Падрыхтуйце міні-паведамленне на тэму “Аўтарскія знакі прыпынку і іх стылістычныя магчымасці”.

[К содержанию](#)

Практычныя заняткі 8

Навуковы стыль

1. Навуковы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы. Функцыі навуковага стылю.
2. Сферы выкарыстання навуковага стылю. Жанры стылю ў пісьмовай і вуснай формах.
3. Асаблівасці навуковага стылю на сэнсава-камунікатыўным узроўні: дакладнасць, аб'ектыўнасць перадачы інфармацыі, лагічная паслядоўнасць і г.д.
4. Моўнастылёвыя асаблівасці навуковага стылю на лексіка-фразеалагічным узроўні.
5. Моўнастылёвыя асаблівасці навуковага стылю на фанетыка-арфаэпічным, графіка-арфаграфічным узроўнях.
6. Моўнастылёвыя асаблівасці навуковага стылю на марфалагічным узроўні.
7. Моўнастылёвыя асаблівасці навуковага стылю на сінтаксічным узроўні.
8. Выкарыстанне элементаў навуковага стылю ў іншых функцыянальных стылях.

Практычнае заданне

1. У зборніках матэрыялаў навукова-практычных канферэнцый знайдзіце тэкст навуковага стылю.
2. Ахарактарызуйце моўнастылёвыя асаблівасці зафіксаванага тэксту на лексіка-фразеалагічным, марфалагічным і сінтаксічным узроўнях.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 9

Гутарковы (размоўны) стыль

1. Функцыі гутарковага стылю. Умовы функцыявання гутарковага стылю.
2. Разнавіднасці гутарковага стылю.
3. Моўныя асаблівасці гутарковага стылю. Роля інтанацыі, фразовага націску, рытму, паўз у выказванні.
4. Лексікафразеалагічны ўзровень гутарковага стылю.
5. Марфалагічныя і словаўтваральныя асаблівасці гутарковага стылю.
6. Асаблівасці сінтаксісу гутарковага стылю.
7. Актыўнасць далучальных канструкцый розных тыпаў.
8. Выкарыстанне элементаў гутарковага маўлення ў іншых функцыянальных стылях.

Практычнае заданне

1. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Паравербальныя сродкі ў гутарковым стылі”.
2. З твораў мастацкай літаратуры выпішыце сказы з элементамі гутарковага стылю. Вызначце іх стылістычную функцыю.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 10

Публіцыстычны стыль

1. Публіцыстычны стыль як разнавіднасць літаратурнага маўлення. Функцыі публіцыстычнага стылю.
2. Сферы выкарыстання публіцыстычнага стылю. Жанры стылю ў пісьмовай і вуснай формах.
3. Асаблівасці публіцыстычнага стылю на сэнсава-камунікатыўным узроўні.
4. Моўнастылёвыя асаблівасці публіцыстычнага стылю на лексіка-фразеалагічным узроўні.
5. Моўнастылёвыя асаблівасці публіцыстычнага стылю на фанетыка-арфаэпічным, графіка-арфаграфічным узроўнях.
6. Моўнастылёвыя асаблівасці публіцыстычнага стылю на марфалагічным узроўні.
7. Моўнастылёвыя асаблівасці публіцыстычнага стылю на сінтаксічным і пунктуацыйным узроўнях.
8. Сродкі выражэння экспрэсіі і вобразнасці ў публіцыстычным стылі.

Практычнае заданне

1. На прыкладзе медыятэксту з беларускіх СМІ прадстаўце асаблівасці публіцыстычнага стылю з улікам розных моўных узроўняў.
2. Падрыхтуйце рэферат на тэму “Аўтарскае “я” і яго маўленчае ўвасабленне ў жанрах”.
3. Ахарактарызуйце спецыфіку мовы і стылю журналісцкіх тэкстаў у друку, інтэрнэт-СМІ, на тэлебачанні і радыёвяшчанні).

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 11

Літаратурна-мастацкі стыль

1. Літаратурна-мастацкі стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнага маўлення.
2. Асноўныя функцыі літаратурна-мастацкага стылю. Адзінства камунікатыўнай і эстэтычнай функцый мовы мастацкай літаратуры.
3. Вобразнае адлюстраванне рэчаіснасці – найважнейшы прынцып літаратурна-мастацкага стылю.
4. Жанры мастацкай літаратуры і іх стылістычныя асаблівасці.
5. Выкарыстанне маўленчых сродкаў і іх арганізацыя ў мастацкай літаратуры.
6. Вобраз аўтара і вобраз апавядальніка і іх маўленчыя формы адлюстравання ў стылі мастацкага твора.
7. Нормы літаратурнай мовы і праблемы нормы ў мастацкай літаратуры.

Практычнае заданне

1. Выявіце асаблівасці мастацкага стылю з улікам розных моўных узроўняў (на прыкладзе 2 тэкстаў-мініяцюр Алесея Разанава).
2. Падрыхтуйце міні-выступленне на тэму “Індывідуальна-аўтарскі стыль”.

[К зместу](#)

Практычныя заняткі 12

Стылістыка тэксту

1. Паняцце тэксту і медыятэксту. Інтэрпрэтацыя паняцця “тэкст” у навуковай літаратуры. Суадносіны “мова – маўленне – тэкст”.
2. Асноўныя катэгорыі тэксту. Факультатыўныя катэгорыі тэксту.
3. Структура тэксту. Асноўныя адзінкі тэксту. Складанае сінтаксічнае цэлае і абзац як найменшыя адзінкі тэксту. Фрагмент і іншыя буйныя адзінкі тэксту (раздзел, частка, глава і інш.).
4. Сродкі тэкставай сувязі.
5. Спосабы сувязі сказаў у тэксце.
6. Тыпы тэкстаў, звязаныя з пазіцыяй вытворцы маўлення: маўленне ад 1-й асобы, маўленне ад 2-й асобы, маўленне ад 3-й асобы.
7. Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення (апісанне, апавяданне і разважанне), іх кампазіцыя і асаблівасці.
8. стылістычныя функцыі чужога маўлення ў розных відах тэкстаў.
9. Маналог. Дыялог. Палілог.

Практычнае заданне

1. Знайдзіце тэкст мастацкага стылю, у якім прадстаўлены розныя сродкі тэкставай сувязі. Вызначце тып маўлення гэтага тэксту.
2. Напішыце тэкст у жанры замалёўкі, выкарыстоўваючы разнастайны стылістычны патэнцыял беларускай мовы.
3. Падрыхтуйце паведамленне на тэму “Простая мова. Ускосная мова. Няўласна-простая мова”.

[К зместу](#)

МОДУЛЬ II.
«ЯЗЫК И СТИЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ КОММУНИКАЦИИ
(РУССКОЯЗЫЧНЫЕ ТЕКСТЫ СМК)»

1 СЕМЕСТР

Практические занятия 1

Введение. Природа и сущность языка

1. Понятие о современном русском литературном языке.
2. Многофункциональность русского языка.
3. Взаимодействие русского и других национальных языков.
4. Русский литературный язык – нормированная форма национального языка.
5. Две разновидности русского литературного языка: книжная речь и разговорная речь.
6. Понятие языковой нормы. Норма в фонетике, орфоэпии, лексике, фразеологии, словообразовании, грамматике, орфографии и пунктуации.
7. Отличие литературного языка от диалектов, жаргонов, просторечия.
8. Кодификация норм литературного языка. Вариантность норм языка.

Практическое задание

1. Из словарей выпишите 5 примеров слов, представляющих вариантность норм.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Особенности современного языка СМИ».

[К содержанию](#)

Практические занятия 2

Стилистические ресурсы фонетики

1. Понятие о фонетике. Основные фонетические единицы: фраза, речевой такт, фонетическое слово, слог, ударение, интонация.
2. Звук и его характеристика.
3. Состав согласных фонем. Характеристика согласных фонем по твердости / мягкости и глухости / звонкости.
4. Состав гласных фонем и их характеристика.
5. Позиционные чередования согласных и гласных.
6. Фонетическая транскрипция.
7. Значение звуковой организации речи.

Практическое задание

1. В конспект запишите по 5 примеров позиционных и исторических чередований согласных и гласных.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Эстетическая роль звуков речи и других фонетических средств языка».

[К содержанию](#)

Практические занятия 3

Стилистические ресурсы орфоэпии

1. Орфоэпия и её значение. Русское литературное произношение в его историческом развитии.
2. Нормы современного литературного произношения.
3. Особенности произношения гласных, согласных звуков и их сочетаний, аббревиатур.
4. Произношение некоторых грамматических форм. Произношение заимствованных слов.
5. Активные процессы в области ударения.
6. Колебания в пределах нормы.
7. Основные тенденции развития современного литературного произношения.
8. Стили произношения.

Практическое задание

1. В конспект запишите 5 примеров, представляющих произношение заимствованных слов.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Орфоэпические словари».

[К содержанию](#)

Практические занятия 4

Стилистические ресурсы графики и орфографии

1. Понятие о графике. Возникновение письма.
2. Слоговой принцип русской и белорусской графики.
3. Формирование белорусской и русской графики.
4. Понятие об орфографии.
5. Морфологический принцип орфографии.
6. Фонетический принцип.
7. Реформы правописания в белорусском языке.
8. Проблемы орфографии на современном этапе.
9. Стилистические ресурсы графики и орфографии в современных текстах СМК.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 2 примера стилистических ресурсов графики и орфографии.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Алфавит. Латинка, кириллица, китабы».

[К содержанию](#)

Практические занятия 5

Стилистическая лексикология: семантическая структура слова

1. Понятие о лексике и лексикологии. Основные типы лексического значения слова. Полисемия. Слова однозначные и многозначные.
2. Прямое и переносное значение слова. Типы переносных значений.
3. Тропы и их виды. Функции значимости тропов в текстах СМК.
4. Метафора, метонимия, синекдоха как виды полисемии и их функциональная значимость в текстах СМК.
5. Понятие об омонимах и омонимии. Пути возникновения, классификация, функционально-стилистическая роль омонимов.
6. Понятие о паронимах и паронимии. Парономазия. Стилистические функции слов-паронимов.
7. Понятие о синонимах и синонимии. Синонимия и полисемия. Типы синонимов. Функционально-стилистическая роль синонимов.
8. Антонимия и антонимы. Антонимия и полисемия. Антонимы общеязыковые и окказиональные, их стилистические функции.

Практическое задание

1. В толковых словарях найдите полисемантические слова и слова-омонимы. Используйте словари: «Толковый словарь живого великорусского языка» В. И. Даля; «Словарь современного русского литературного языка» в 17-ти томах; «Словарь современного русского литературного языка» в 4-х томах; «Толковый словарь русского языка» С. И. Ожегова, П. Ю. Шведовой; «Большой толковый словарь русского языка» под ред. С. А. Кузнецова; «Толковый словарь русского языка конца XX века» под ред. Г. П. Складчиковой; «Краткий словарь современных понятий и терминов» В. А. Макаренко.
2. Познакомьтесь со структурой следующих словарей: «Словарь омонимов русского языка» О. С. Ахмановой; «Словарь паронимов русского языка» П. П. Колесникова; «Словарь трудностей русского языка» Д. Э. Розенталя и М. А. Теленковой; «Словарь синонимов русского языка» З. Е. Александровой; «Словарь синонимов русского языка» в двух томах АН СССР под ред. А. П. Евгеньевой; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. Н. Жукова; «Антонимы языка» Л. А. Введенской; «Словарь антонимов русского языка» М. Р. Львова.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Приемы использования синонимов в художественных и публицистических текстах».

[К содержанию](#)

Практические занятия 6

Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения эмоционально-стилевого значения слов

1. Функциональные стили и их характеристика.
2. Функционально-стилистическая (стилевая) окраска. Понятие экспрессивности и эмоциональности.
3. Понятие о стилевом расслоении лексики и ее экспрессивно-стилистической характеристике.
4. Стилистически нейтральная лексика (межстилевая).
5. Книжная лексика, ее признаки. Виды книжной лексики.
6. Лексика разговорно-бытовая, ее признаки.
7. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 2 примера нарушения стилистических норм.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Виды разговорно-бытовой лексики».

[К содержанию](#)

Практические занятия 7

Стилистическая лексикология: лексика с точки зрения сферы ее употребления

1. Лексика общеупотребительная и лексика ограниченного употребления.
2. Диалектная лексика, ее типы. Диалектизмы в речи разных стилей.
3. Специальная (профессионально-терминологическая) лексика, ее разновидности. Узкоспециальные и общепонятные термины.
4. Использование специальной лексики в разных стилях и отражение в толковых словарях.
5. Жаргонная лексика как источник пополнения общенародных эмоционально-оценочных средств языка. Причины возникновения жаргонизмов и классификация (профессиональный жаргон, арготическая лексика и др.).
6. Использование жаргонной лексики в художественной литературе и в публицистике (как специальный прием и как асистемное явление).
7. Отражение жаргонной лексики в словарях.

Практическое задание

1. В конспект запишите названия диалектных, терминологических, энциклопедических словарей. Укажите авторов изданий, год выпуска.
2. Познакомьтесь со следующими словарями: «Словарь русских народных говоров» АН СССР под ред. Ф. П. Филина (изд. с 1965 г.); «Словарь лингвистических терминов» О. С. Ахмановой; «Справочник журналиста» Н. Т. Богданова, В. А. Вяземского; «Словарь книговедческих терминов» Е. Н. Шамурина; «Литературный энциклопедический словарь» под ред. В. Н. Кожевникова и П. А. Николаева.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Жаргонная лексика и ее функции».

[К содержанию](#)

Практические занятия 8

Стилистическая лексикология: активная и пассивная лексика в современном русском языке

1. Понятие об активном и пассивном составе лексики.
2. Группы пассивной лексики.
3. Слова ограниченного употребления: виды и их характеристика.
4. Устаревшие слова.
5. Историзмы и их семантические группы.
6. Архаизмы. Типы архаизмов: лексические (лексико-фонетические, лексико-словообразовательные, собственно-лексические), семантические, грамматические.
7. Использование устаревших слов в современных текстах.

Практическое задание

1. Составьте список словарей пассивной лексики русского языка.
2. Из словарей выпишите 10 примеров устаревшей лексики.

[К содержанию](#)

Практические занятия 9

Стилистическая лексикология: активная и пассивная лексика в современном русском языке

1. Новые слова (неологизмы) и их типы.
2. Стилистические функции неологизмов.
3. Неологизмы в публицистическом стиле.
4. Окказиональные слова и их функциональная значимость.
5. Отражение новой лексики в современных толковых словарях.
6. Использование новой лексики в современных текстах.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 3 примера употребления окказиональной лексики. Запишите в конспект.
2. В текстах СМИ найдите 3 примера употребления неологизмов. Запишите в конспект.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Способы образования окказиональной лексики».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 10

Стилистическая лексикология: лексика русского языка с точки зрения происхождения

1. Пути формирования лексики. Исконно русская лексика: индоевропеизмы, общеславянизмы, восточнославянизмы и собственно русизмы.
2. Пути возникновения заимствованной лексики в русском языке. Заимствования из славянских языков.
3. Понятие о старославянском языке и старославянизмах. Функции старославянизмов в современном русском языке.
4. Заимствования из неславянских языков. Признаки заимствований из неславянских языков. Проблема иноязычных слов и пуризм. Русские слова в других языках.
5. Заимствования из финно-угорских языков. Тюркизмы (время заимствований, тематические группы, признаки тюркизмов).
6. Грецизмы и латинизмы (периоды и пути заимствований, тематические группы и признаки греческих заимствований).
7. Заимствования из европейских языков (периоды, пути, признаки заимствований, тематические группы).
8. Освоение заимствованных слов (фонетическое, графическое, грамматическое, семантическое). Лексические кальки.
9. Экзотизмы и варваризмы.
10. Функционально-стилистическая роль заимствованных слов в текстах СМК.

Практическое задание

1. В словарях найдите заимствованную лексику из разных языков. Запишите 5 словарных статей «Этимологический словарь русского языка» М. Фасмера; «Этимологический словарь русского языка» Г. П. Цыганенко; «Этимологический словарь русского языка» под ред. Н. М. Шанского; «Словарь иностранных слов» под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной и др.; «Толковый словарь иноязычных слов» Л. П. Крысина; «Словарь латинских крылатых слов» Л. Т. Бабичева).
2. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления заимствованных слов. Предложения запишите.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические)».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 11

Стилистическая фразеология

1. Понятие о фразеологии русского языка. Фразеологизм как основная единица фразеологической системы.
2. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: сращения, единства, сочетания.
3. Фразеологизмы современного русского языка с точки зрения происхождения: исконные и заимствованные.
4. Функционально-стилистическое расслоение фразеологизмов, их эмоционально-экспрессивная окраска.
5. Межстилевые (стилистически нейтральные) фразеологизмы. Книжные фразеологизмы, их стилистические признаки.
6. Разговорные фразеологизмы, их стилистические свойства.
7. Синонимия фразеологизмов. Антонимия фразеологизмов. Многозначность фразеологизмов.
8. Основные приемы использования фразеологизмов в художественной литературе и в публицистике.

Практическое задание

1. Из словарей («Фразеологический словарь русского языка» под ред. А. И. Молоткова; «Краткий фразеологический словарь русского языка» В. И. Зиминой; «Словарь-справочник по русской фразеологии» Р. И. Яранцева; «Словарь фразеологических синонимов русского языка» под ред. В. П. Жукова; «Крылатые слова» С. В. Максимова; «Крылатые слова» Н. С. Ашукиной, М. Г. Ашукиной) выпишите 5 фразеологизмов и 5 пословиц на тему дружбы.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Крылатые слова и пословицы, поговорки в текстах СМК».

[К содержанию](#)

2 СЕМЕСТР

Практическое занятие 1

Стилистические ресурсы словообразования

1. Основные способы русского словообразования: морфологический, морфолого-синтаксический, лексико-синтаксический, лексико-семантический. Узуальное и окказиональное словообразование.
2. Основные аспекты стилистики словообразования.
3. Создание оценочных значений средствами словообразования.
4. Суффиксальные ресурсы стилистики. Префиксальные ресурсы стилистики.
5. Словообразовательные архаизмы и их стилистические функции.
6. Индивидуально-авторские неологизмы и их стилистические возможности.
7. Сложение как стилистическое средство.
8. Словообразовательные модели ограниченной сферы употребления.

Практическое задание

1. Составьте список словообразовательных и морфемных словарей русского языка.
2. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления индивидуально-авторских неологизмов, определите их стилистические возможности. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Продуктивные способы в словообразовании разных частей речи».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 2

Стилистическая морфология: общая характеристика

1. Грамматика как учение о грамматическом строе языка.
2. Предмет морфологии.
3. Понятие о грамматическом значении, грамматической категории и грамматической форме.
4. Способы выражения грамматических значений в русском языке. Взаимодействие лексических и грамматических значений в слове.
5. Словоизменяемые и несловоизменяемые морфологические категории.
6. Части речи как основные лексико-грамматические разряды слов. Принципы классификации частей речи.
7. Знаменательные слова.
8. Служебные слова (частицы речи). Модальные слова. Междометия и звукоподражательные слова.

Практическое задание

1. Подготовьте выступление на тему «Переход слов одной части речи в другую».
2. Подготовьте морфологическую стратификацию одного текста информационного жанра.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 3

Стилистическая морфология: имя существительное

1. Общая характеристика имени существительного.
2. Категории имен существительных.
3. Стилистика существительного: общая характеристика.
4. Место имени существительного в разных стилях речи.
5. Стилистика отвлеченных существительных.
6. Стилистика собственных имен существительных.

Практическое задание

3. В текстах СМК найдите 5 примеров использования отвлеченных существительных, определите их функцию. Предложения запишите в конспект, укажите выходные данные текста.

4. В текстах СМК найдите 5 примеров использования собственных существительных, определите их функцию. Предложения запишите в конспект, укажите выходные данные текста.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 4

Стилистическая морфология: имя существительное

1. Стилистика грамматических категорий имен существительных.
2. Стилистика категории рода.
3. Стилистика категории числа имен существительных.
4. Стилистика грамматических категорий имен существительных: падеж.
5. Морфолого-стилистические ошибки в употреблении имен существительных.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 5 примеров использования стилистически окрашенных существительных, определите их функцию. Предложения запишите в конспект, укажите выходные данные текста.
2. В текстах СМК найдите примеры морфолого-стилистических ошибок в употреблении имен существительных.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Особенности определения рода в русском языке».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 5

Стилистическая морфология: имя прилагательное

1. Имя прилагательное: грамматическая характеристика.
2. Стилистика прилагательного: общая характеристика. Место имени прилагательного в разных стилях речи.
3. Лексико-грамматические разряды имен прилагательных. Стилистическая оценка употребления разрядов имен прилагательных в текстах СМК.
4. Полные и краткие формы прилагательных и их стилистические и смысловые различия. Стилистическая оценка кратких прилагательных.
5. Степени сравнения имен прилагательных: образование, стилистическая окраска, употребление. Ошибки в образовании и употреблении форм степеней сравнения.
6. Формы субъективной оценки качества: образование и стилистическая оценка.
7. Склонение имен прилагательных. Неизменяемые прилагательные. Синонимия прилагательных и существительных в косвенных падежах.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления прилагательных, определите их грамматические характеристики и стилистические возможности. Предложения запишите в конспект, укажите выходные данные текста.
2. В текстах СМК найдите один пример морфолого-стилистической ошибки при употреблении прилагательных. Предложение запишите в конспект, укажите выходные данные текста.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Переход прилагательных в другие части речи».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 6

Стилистическая морфология: имя числительное

1. Общая характеристика имени числительного. Морфологические категории числительных.
2. Числительное в разных стилях. Функции числительных.
3. Вопрос о грамматической природе слов типа «первый», «второй», «миллион», «тысяча», «много», «мало», «столько», «несколько».
4. Числительные количественные, их морфологические, синтаксические и стилистические особенности.
5. Употребление и склонение количественных числительных. Сочетаемость числительных с существительными.
6. Употребление и склонение собирательных числительных. Сочетаемость числительных с существительными.
7. Синонимия количественно-именных сочетаний.
8. Употребление и склонение порядковых и дробных числительных. Сочетаемость числительных с существительными.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления числительных, определите их грамматические характеристики и стилистические возможности. Предложения запишите в конспект, укажите выходные данные текста.
2. В текстах СМК найдите один пример морфолого-стилистической ошибки при употреблении числительных. Предложение запишите в конспект, укажите выходные данные текста.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Правописание числительных. Морфолого-стилистические ошибки при употреблении имен числительных».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 7

Стилистическая морфология: местоимение

1. Общая характеристика местоимения. Разряды местоимений по значению и по соотношению с другими частями речи.
2. Грамматические особенности разных разрядов местоимений. Функции местоимений.
3. Употребление местоимений в разных стилях речи.
4. Стилистическое использование местоимений в художественных и публицистических текстах.
5. Экспрессивно-стилистические функции личных местоимений.
6. Синонимия внутри отдельных разрядов местоимений. Стилистическая характеристика вариантных форм местоимений.
7. Правописание местоимений. Морфолого-стилистические ошибки при употреблении местоимений.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления местоимений, определите их грамматические характеристики и стилистические возможности. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
2. В текстах СМК найдите один пример морфолого-стилистической ошибки при употреблении местоимений. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
3. Проанализируйте любой публицистический текст на предмет использования местоимений и их функциональной характеристики. Укажите жанр и тематику текста.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 8

Стилистическая морфология: глагол

1. Стилистика глагола: общая характеристика.
2. Глагол в разных стилях речи.
3. Стилистическое использование грамматических категорий глагола.
4. Стилистическая характеристика категории времени.
5. Стилистическая характеристика категории вида.
6. Стилистическая характеристика категории наклонения.
7. Стилистическая характеристика категорий лица и числа.
8. Стилистическая характеристика категории залога.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 10 примеров употребления глагола, определите их грамматические характеристики (вид, наклонение, время, залог, число, лицо).
2. Выявите стилистические возможности выписанных глаголов. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Стилистическое использование глаголов в художественной речи».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 9

Стилистическая морфология: причастие и деепричастие

1. Образование причастий.
2. Значение и употребление причастий в разных стилях.
3. Правописание окончаний и суффиксов причастий.
4. Деепричастие. Образование деепричастий.
5. Значение и употребление форм деепричастий в разных стилях.
6. Переход деепричастий в другие части речи.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления причастий и деепричастий, определите их грамматические характеристики.
2. Выявите стилистические возможности выписанных причастий и деепричастий. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Переход причастий в другие части речи».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 10

Стилистическая морфология: наречие

1. Общая характеристика наречия как части речи. Разряды наречий по значению.
2. Наречие в разных стилях: общая характеристика.
3. Определительные наречия и их стилистические возможности.
4. обстоятельственные наречия и их стилистические возможности.
5. Наречия-эпитеты и их функциональная значимость.
6. Образование и употребление степени сравнения наречий и их стилистические возможности.
7. Стилистика наречий с субъективной оценкой.
8. Переход наречий в другие части речи.
9. Категория состояния. Употребление категории состояния в современных текстах.

Практическое задание

1. Подготовьте выступление на тему «Образование наречий».
2. Подготовьте конспект по теме «Правописание наречий».
3. В текстах СМК найдите 10 примеров употребления наречия. Выявите стилистические возможности наречий. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 11

Стилистическая морфология: служебные слова (части речи)

1. Предлоги, их классификация по образованию и строению. Классификация предлогов по значению. Синонимия предлогов. Правописание предлогов.
2. Стилистическая характеристика предлогов.
3. Союзы, их разряды по синтаксической функции и по значению. Разряды союзов по строению. Правописание союзов. Стилистическая характеристика союзов.
4. Частицы, их разряды по значению и по образованию. Правописание частиц. Стилистическая характеристика частиц.
5. Модальные слова. Разряды модальных слов по значению и происхождению. Функции модальных слов.
6. Междометия. Значение и функции междометий. Разряды междометий по их значению.
7. Звукоподражательные слова. Использование междометий и звукоподражательных слов в разных стилях.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления предлогов. Выявите их функциональную значимость. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
2. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления модальных слов. Выявите их функциональную значимость. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.
3. В текстах СМК найдите 5 примеров употребления частиц. Выявите их функциональную значимость. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.

[К содержанию](#)

3 СЕМЕСТР

Практическое занятие 1

Стилистика синтаксиса: общая характеристика предложения

1. Понятие предложения, его структурной схемы и парадигмы.
2. Категория модальности. Категория синтаксического лица. Категория синтаксического времени.
3. Типы простых предложений по цели высказывания: повествовательные, вопросительные, побудительные.
4. Типы предложений по характеру выражаемого в них отношения к действительности: предложения утвердительные и отрицательные.
5. Типы простых предложений по структуре. Двусоставные и односоставные предложения. Нераспространённые и распространённые предложения.
6. Интонация простого предложения. Виды интонации. Грамматическая роль интонации.

Практическое задание

1. Подготовьте выступление на тему «Полные и неполные предложения в текстах СМК».
2. В текстах СМК найдите 5 примеров простых предложений по цели высказывания. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 2

Стилистика синтаксиса: система членов предложений в современном русском языке

1. Главные члены предложения. Подлежащее и способы его выражения.
2. Сказуемое и способы его выражения. Типы сказуемых. Глагольное сказуемое простое, осложненное, составное и сложное. Виды связок в именном сказуемом.
3. Координация как тип синтаксической связи между главными членами предложения. Особенности координации подлежащего и сказуемого.
4. Второстепенные члены предложения. Определение. Способы выражения определений. Определение согласованное и несогласованное.
5. Приложение, его виды. Способы выражения приложений.
6. Дополнение. Дополнение прямое, косвенное, предложное и беспредложное. Способы выражения дополнений.
7. Обстоятельства. Классификация обстоятельств по значению. Способы выражения обстоятельств.

Практическое задание

1. Подготовьте мини-выступление на тему «Тире между подлежащим и сказуемым».
2. В текстах СМК найдите 5 предложений. Определите главные и второстепенные члены выписанных предложений. Запишите предложения в конспект, укажите выходные данные текста.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 3

Стилистика синтаксиса: односоставные предложения

1. Понятие об односоставных предложениях. Типы односоставных предложений.
2. Сказуемые односоставные предложения.
3. Подлежащие односоставные предложения (номинативные предложения, их разновидности).
4. Использование односоставных предложений в художественных и публицистических текстах.
5. Неполные предложения. Типы неполных предложений. Эллиптические предложения. Использование неполных предложений в речи. Знаки препинания в неполных предложениях.
6. Порядок слов в предложении.
7. Актуальное членение предложений и его основные средства. Тема и рема как компоненты актуального членения предложения.
8. Порядок слов стилистически нейтральный и стилистически значимый. Стилистическое использование порядка слов в контексте.

Практическое задание

1. Подготовьте мини-выступление на тему «Слова-предложения и их стилистическая значимость».
2. В текстах СМК найдите 3 односоставных предложения. Определите их функциональную значимость в тексте.
3. В текстах СМК найдите 3 предложения, представляющих стилистическое использование порядка слов.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 4

Стилистика синтаксиса: предложения с однородными членами

1. Понятие об однородности членов предложения. Признаки однородности: единство синтаксической функции, соотнесенность с одним и тем же словом, сочинительные отношения, интонация.
2. Однородные подлежащие и сказуемые.
3. Однородные второстепенные члены и их функции.
4. Союзы при однородных членах: соединительные, противительные, разделительные и сопоставительные. Смысловые оттенки сочинительных союзов.
5. Предлоги при однородных членах.
6. Обобщающее слово или словосочетание при однородных членах.
7. Стилистические функции однородных членов предложения.

Практическое задание

1. Подготовьте мини-выступление на тему «Пунктуация при однородных членах предложения».
2. В текстах СМК найдите 3 предложения с однородными членами предложения. Определите функциональную значимость однородных членов предложения.

[К содержанию](#)

Практическое занятие 5

Стилистика синтаксиса: обособленные обороты, присоединительные конструкции

1. Понятие об обособлении. Общие синтаксические условия (факторы) обособления второстепенных членов.
2. Обособление определения, приложения, обстоятельства.
3. Обособление уточняющих и пояснительных членов предложения.
4. Деепричастные обороты.
5. Обороты с причастиями и прилагательными.
6. Обороты с существительными, с инфинитивом, наречие, со спрягаемой формой глагола.
7. Стилистические функции обособленных оборотов. Пунктуация в предложениях с обособленными членами.
8. Понятие о присоединении. Присоединительные конструкции. Типы присоединительных конструкций, их функции.
9. Использование присоединительных конструкций в художественных и публицистических текстах.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите по 2 предложения с уточняющими, пояснительными и присоединительными членами предложения (всего 6 предложений).
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Знаки препинания в предложениях с присоединительными конструкциями».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 6

Стилистика синтаксиса: сложное предложение

1. Понятие о сложном предложении.
2. Отличие сложного предложения от простого.
3. Сочинение и подчинение как основные виды синтаксической связи предикативных частей в составе сложного предложения.
4. Средства связи частей сложного предложения.
5. Типология сложного предложения.
6. Союзные и бессоюзные предложения.
7. Использование сложного предложения в разных стилях.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите по 2 сложных предложения. Определите вид синтаксической связи предикативных частей в составе выписанных сложных предложений.

2. Подготовьте мини-выступление на тему «Использование сложного предложения в публицистическом стиле».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 7

Стилистика синтаксиса: сложносочиненные предложения

1. Понятие о сложносочиненном предложении.
2. Признаки сложносочиненного предложения: количество предикативных частей, лексико-грамматическое единство, интонационное единство.
3. Средства связи предикативных частей в сложносочиненном предложении.
4. Типология сложносочиненных предложений.
5. Сложносочиненные предложения с соединительными, противительными, разделительными, присоединительными, пояснительными и сопоставительными отношениями.
6. Значение и употребление сочинительных союзов в сложносочинённом предложении.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите по 2 предложения на каждый тип отношений между частями сложносочиненных предложений (всего 12 предложений).
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Пунктуация в сложносочиненном предложении».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 8

Стилистика синтаксиса: сложноподчиненные предложения

1. Понятие о сложноподчиненном предложении. Общая характеристика и принципы классификации сложноподчиненных предложений.
2. Средства связи предикативных частей в сложноподчиненном предложении.
3. Одночленность (нерасчлененность) и двучленность (расчлененность) структуры сложноподчинённых предложений.
4. Нерасчлененные сложноподчиненные предложения: присубстантивно-определительные, изъяснительно-объектные, компаративные, местоименно-соотносительные.
5. Расчлененные сложноподчиненные предложения: условия, причины, цели, уступительные, следствия, места, времени, сравнительные.
6. Усложненные сложноподчиненные предложения.
7. Параллельное подчинение, соподчинение, последовательное подчинение (включение).

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите по 3 нерасчлененных и расчлененных сложноподчиненных предложения (всего 6 предложений). Укажите выходные данные издания.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Знаки препинания в сложноподчинённом предложении».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 9

Синтаксис связной речи.

Пунктуация и её стилистический потенциал

1. Текст как высшая коммуникативная организация речи.
2. Чужая речь. Понятие о прямой, косвенной и несобственно прямой речи. Синтаксические особенности, изобразительно-выразительные свойства чужой речи.
3. Цитация и ее формы в текстах СМК.
4. Диалогизация речи.
5. Понятие о пунктуации. Из истории пунктуации. Влияние исторических изменений в синтаксической системе языка на пунктуацию.
6. Правила пунктуации. Постановка двоеточия и тире.
7. Знаки препинания при прямой речи и цитатах.
8. Нерегламентированная пунктуация. Авторская пунктуация.

Практическое задание

1. В текстах СМК найдите 4 предложения с чужой речью. Определите вид чужой речи.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Эмодиконы, смайлики и другие паралингвистические средства в текстах СМК».

3. [К содержанию](#)

Практическое занятие 10

Функциональная стилистика: научный и официально-деловой стили речи

1. Разновидности научного стиля речи (собственно-научный, научно-учебный, научно-популярный подстили).
2. Жанры научного стиля.
3. Стилиевые черты научного стиля на содержательно-коммуникативном уровне (объективность, точность, логичность, обобщённо-отвлечённый некатегоричность изложения).
4. Языковая специфика научного стиля (лексические, морфологические, синтаксические особенности).
5. Сфера функционирования и функции официально-делового стиля речи.
6. Черты официально-делового стиля речи на содержательно-коммуникативном уровне (стереотипность, стандартизованность, безличность выражения, долженствующе-предписующий инотолкований и др.).
7. Система жанров официально-делового стиля. Устные и письменные жанры.
8. Языковая специфика официально-делового стиля (лексические, морфологические, синтаксические особенности).
9. Характеристика автобиографии, резюме, протокола и других жанров.

Практическое задание

1. На имя декана напишите объяснительную по поводу отсутствия на занятиях.
2. Изучите пошаговую инструкцию по созданию резюме.
3. Подготовьте мини-выступление на тему «Разновидности официально-делового стиля речи (законодательный, административно-канцелярский, дипломатический)».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 11

Функциональная стилистика: публицистический стиль

1. Особенности публицистического стиля речи: цели, функции, история формирования.
2. Разновидности публицистического стиля (собственно публицистика, газетно-публицистический, политико-агитационный подстили, телепублицистика).
3. Жанровая дифференциация публицистического стиля.
4. Стилистические черты публицистического стиля на содержательно-коммуникативном уровне.
5. Стилиевые черты публицистического стиля на лексико-фразеологическом уровне.
6. Принцип чередования стандартных и экспрессивных элементов текста.
7. Стилиевые черты публицистического стиля на грамматическом уровне.

Практическое задание

1. В СМИ найдите текст аналитического характера. Определите стилиевые черты текста на лексико-фразеологическом и грамматическом уровнях.
2. Подготовьте мини-выступление на тему «Система жанров газетного подстиля публицистического стиля».

[К содержанию](#)

Практическое занятие 12

Функциональная стилистика: разговорный и художественный стили

1. Разговорная речь в системе функционирования разновидностей русского литературного языка. Вопрос о лингвистическом статусе разговорной речи.

2. Характеристика разговорного стиля. Содержательно-коммуникативные черты разговорного стиля (неофициальность, непринуждённость, ситуативность, спонтанность, неподготовленность, ориентация на конкретного адресата и др.).

3. Жанровые разновидности разговорного стиля. Разговорный диалог как жанр разговорно-обиходного стиля.

4. Две функционально-экспрессивные разновидности разговорной речи: обиходно-бытовая речь и разговорно-просторечная речь и их характеристики. Фамильярная речь и ее особенности.

5. Языковые особенности разговорного стиля речи (фонетико-интонационные, лексико-фразеологические, словообразовательные, морфологические, синтаксические).

6. Культура разговорной речи.

7. Художественный стиль: экстралингвистические особенности.

8. Языковая специфика художественного стиля.

Практическое задание

1. Запишите по два примера фонетико-интонационных, лексико-фразеологических, словообразовательных, морфологических, синтаксических особенностей разговорного стиля речи.

2. Подготовьте мини-выступление на тему «Жанры художественного стиля».

[К содержанию](#)

РАЗДЕЛ КОНТРОЛЯ ЗНАНИЙ

КОНТРОЛЬНАЯ РАБОТА 1

1. У лінгвістычнай літаратуры тропы класіфікуюцца па характары сэнсавых адносін паміж словамі і падзяляюцца на наступныя групы:

- 1) *тропы з адносінамі прамого і пераноснага значэнняў;*
- 2) *тропы з адносінамі сінанімічнага характару;*
- 3) *тропы з адносінамі антанімічнага характару;*
- 4) *тропы з аманімічнымі і паранімічнымі адносінамі;*
- 5) *тропы з адносінамі несумяшчальнасці.*

Размяркуйце наступныя тропы па ўказаных вышэй групах: *метафара, эпітэт, антытэза, аксюмаран, каламбур, паранамазія, іронія, перыфраз, антанамасія, эўфемізм, дысфемізм, параўнанне, метанімія, сінекдаха, алагізм, гіпербала, літота.*

2. Што такое “эмацыйна-экспрэсіўная афарбоўка”?

3. У залежнасці ад сферы бытавання лексіка абмежаванага ўжывання падзяляецца на... (*дапісаць*).

4. Якія групы слоў адносяцца да пасіўнай лексікі?

5. Што такое “кітабы”?

6. Прывядзіце 4 прыклады аксюмарана. Укажыце функцыі аксюмарана ў тэкстах СМК.

7. Што такое “перыфраз”? Прывядзіце 4 прыклады перыфраз, укажыце іх значэнні.

8. У сказах знайдзіце недахопы. Як яны называюцца? Запішыце правільны варыянт сказаў.

1. Даніла Афончанка яшчэ ў жніўні месяцы не збіраўся быць партызанам. 2. У тое лета, калі Віцю рыхтавалі ў школу, нечакана, як снег на галаву, заявілася маці. 3. Кожны вучань імкнецца не прапусціць міма пытанні настаўніка і хутка падрыхтаваць адказ на іх. 4. Першае баявое хрышчэнне пасля заканчэння кароткачасовых курсаў малодшых камандзіраў сяржант Тарлоўскі атрымаў пад Харкавам.

9. Што такое “экалогія мовы”?

10. Назавіце пяць тэндэнцый развіцця мовы сучасных СМІ.

К содержанию

КОНТРОЛЬНАЯ РАБОТА 2

1. Стилистика изучает:

- а) функциональные стили и особенности употребления в них языковых средств*
- б) грамматическую систему языка*
- в) морфемный состав слов*
- г) способы словообразования*
- д) правила орфографии*

2. Стилистическая коннотация – это:

- а) лингвистические особенности, свойственные тому или иному функциональному стилю*
- б) дополнительные семантические или стилистические значения и окраску языковых единиц, ограничивающие возможности употребления данных единиц языка определенной сферой общения*
- в) явление стилистической синонимии*
- г) особенности средств словообразования слов*
- д) конкретное значение слов*

3. Эмоционально-экспрессивные коннотации связаны:

- а) с выражением отношения к предмету*
- б) с употреблением языковой единицы в определенной, ограниченной сфере общения*
- в) с соблюдением орфографических норм письменной речи*
- г) с оценкой предмета*
- д) с нарушением норм языка*

4. Определите стиль текста:

Ряд западных экспертов утверждает, что стоимость золота может достичь четырех тысяч долларов (!) за унцию уже в ближайшие годы. Причем способствовать росту цен будет поведение центробанков. Китай, Таиланд, Индия и Южная Корея являются основными «зачинщиками» золотой лихорадки нашего времени.

- а) публицистический*
- б) официально-деловой*
- в) художественный*
- г) научный*
- д) разговорный*

5. Слова и выражения употребляются в публицистическом стиле:

- а) подведение итогов*
- б) амфотерные гидроксиды, добавочная стоимость*
- в) неожиданная догадка, сделалось невтерпеж*
- г) мероприятия, проводимые в рамках фестиваля*
- д) субстантивация прилагательных*

6. Отклонение речевых норм одного языка под влиянием другого называется:

- а) интерференцией*
- б) дивергенцией*
- в) языковым контактом*
- г) конвергенцией*
- д) диффузией*

7. К какому функциональному стилю относятся фразеологизмы: *гражданский долг, на мировой арене, поднять на должную высоту?*

- а) официально-деловому*
- б) публицистическому*
- в) научному*
- г) разговорному*
- д) художественному*

8. Какому стилю характерно употребление историзмов, архаизмов, диалектизмов и неологизмов?

- а) научному*
- б) публицистическому*
- в) художественному*
- г) разговорному*
- д) официально-деловому*

9. Какое средство не относится к средствам словесной образности?

- а) кульминация*
- б) метонимия*
- в) синекдоха*
- г) сравнение*
- д) метафора*

11. Какие коммуникативные качества входят в понятие «Культура речи»?

[К содержанию](#)

КОНТРОЛЬНАЯ РАБОТА 3

1. Дайце азначэнне паняццю “Сінтаксічная стылістыка”.
2. Назавіце сродкі сувязі сказаў у тэксце.
3. Назавіце сродкі праяўлення суб’ектыўнай мадальнасці ў медыятэксце.
4. Запішыце беларускія адпаведнікі да наступных словазлучэнняў на рускай мове: *благодарить родителей, извините меня за опоздание, издеваться над слабым, заболел воспалением лёгких, жениться на однокурснице, читать про себя, пойти за грибами, похожий на брата, он моложе меня, нет друга лучше песни.*
5. Знайдзіце памылковыя сказы, запішыце правільны варыянт.
 1. *Калі б аб рабоце гуртка зацікавіліся больш, то справа значна палепшылася б.*
 2. *Вучыўшыся ў школе, мы і не заўважылі, як праяцеў час дзяцінства.*
 3. *Тыя, хто не паспелі прачытаць твор, рыхтуюцца на наступныя заняткі.*
 4. *Матуля заплакала – і дзве буйныя слязінкі ўпала на грудзі.*
 5. *Неабходна правільна арганізаваць і зацікавіць працу калгаснікаў.*
 6. *Пра далейшы лёс героя твора мы нічога не ведаем, паколькі ён загінуў.*
 7. *Займаючыся ў секцыі, у хлопчыка заставалася мала часу.*
 8. *Наш калгасны свінакомплекс – буйнейшы ў раёне.*
 9. *Студэнты спазніліся на заняткі па мастацтвазнаўству з-за транспартнага калапсу.*
 10. *На століках загадзя былі расставлены кандытарскія вырабы, торты, пячэнне і пернікі, якія школьныя ўмельцы зрабілі самі.*
6. Які сродак стварэння вобразнасці прадстаўлены ў наступных прыкладах: *Ты да чалавека з душой, а ён да цябе спіной. Гаворыць, як спявае, а за пазухай камень трымае.*
7. Якая з’ява (сінтаксічны сродак) адлюстравана ў наступных сказах? *Хочеш чаю? – Спасибо, я уже отчаялся. Молодая была уже не молода.*
8. Вызначце стыль тэксту і тып маўлення: *Калі чалавеку трэба куды-небудзь дайсці, ён ідзе адной, а не сямю дарогамі, калі ён хоча нешта зрабіць у жыцці – ён павінен рабіць адну справу. «Мы ў адказе за ўсё» – гэта лозунг балбатуноў, якія часцей за ўсё па-сур’ёзнаму ні за што не адказваюць. Трэба адказваць за адну справу – тую, якую ты робіш у жыцці, дзеля якой і жывеш на свеце, – адказваць па ўсёй строгаści, усім сваім сумленнем...*

Няхай калгасы будуць лазні і дзіцячыя сады, сельскія саветы – мосцяць утульныя дарогі, няхай людзі самі мяняюць і выбіраюць сабе старшын, а нам, настаўнікам, трэба рабіць сваю немалую работу: вучыць дзяцей, даваць ім глыбокія веды і абуджаць у іх пастаянную прагу да ведаў, далучаць людзей да культуры – ва ўсіх яе праяўленнях. Нам трэба ўваскрасіць добрае імя інтэлігента і добрую інтэлігентнасць, якая так адчуваецца ў старэйшым пакаленні нашай інтэлігенцыі і якой вельмі не стае нашым сённяшнім адукаваным людзям.

9. Да тэксту, размешчанага ў 8 заданні, падбярыце загаловак.

10.3 тэксту, размешчаным ў 8 заданні, выпішыце ўсе сродкі яго сінтаксічнай арганізацыі, укажыце назвы сродкаў.

К содержанию

ВОПРОСЫ К ЭКЗАМЕНУ

(1 семестр)

1. “Мова і стыль СМК” як навуковая і прыкладная дысцыпліна: мэта, задачы, змест. Тэрміналагічны апарат дысцыпліны. Тэксты СМК і іх сацыялінгвістычны аспект вывучэння.

2. Стылістыка як навука. Прадмет і задачы стылістыкі. Гісторыя стылістыкі.

3. Кірункі стылістычных даследаванняў: стылістыка мовы, стылістыка маўлення. Кірункі сучаснай стылістыкі (апісальная, функцыянальная, супастаўляльная, стылістыка дэкадзіравання, стылістыка тэксту).

4. Асаблівасці моўнага стылю тэкстаў СМК пачатку XXI ст.

5. Мовы свету: паходжанне і развіццё. Генеалагічная класіфікацыя моў.

6. Разнавіднасці агульнанароднай мовы: сутнасць, функцыі, прыметы.

7. Паняцце нормы. Віды норм. Варыятыўнасць нормы. Парушэнне нормы як стылістычная памылка і як стылістычны прыём.

8. Мова і культура. Размежаванне мовы і маўлення. Камунікацыйныя якасці культуры маўлення.

9. Экалогія мовы: паняцце, сутнасць, праблемы і перспектывы.

10. Функцыянальная характарыстыка гукаў беларускай мовы, прынцыпы іх класіфікацыі. Артыкуляцыйныя прыметы галосных і зычных гукаў.

11. Фанетычныя законы беларускай мовы. Функцыянальная значнасць гукавой арганізацыі беларускамоўных тэкстаў розных жанраў.

12. Склад як фанетычная адзінка. Закон узростаючай гучнасці і адкрытага складу. Прынцыпы складападзелу.

13. Прасодыка. Націск і яго характарыстыкі. Тыпы націску. Фразавы, сінтагменны, лагічны націск. Клітыкі. Асаблівасці беларускага націску.

14. Інтанацыя. Функцыі інтанацыі. Танальныя сродкі інтанацыі. Тэмбравыя сродкі інтанацыі. Інтанацыйная сінанімія.

15. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення. Інтэрферэнтныя з’явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення. Вымаўленне на тэлебачанні і на радыё. Дэфекты вымаўлення. Стылістычныя рэсурсы арфаэпіі.

16. Узнікненне пісьма. 3 гісторыі графікі. Славянскія алфавіты. Кірыліца. Латынка. Кітабы.

17. Арфаграфія. Рэформы правапісу. Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008 г.). Асноўныя прынцыпы сучаснай беларускай арфаграфіі.

18. Графіка-арфаграфічныя рэсурсы тэкстаў СМК: віды, прыёмы, функцыянальная значнасць.

19. Стылістычная характарыстыка лексікі сучаснай літаратурнай мовы. Функцыянальна-стылістычная і эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка слова.

20. Формы суб’ектыўнай ацэнкі, іх роля ў тэкстах СМК. Перыфраза. Эўфемізмы і дысфемізмы.

21. Стылістычнае выкарыстанне сінонімаў, амонімаў, паронімаў і антонімаў у тэкстах СМК. Паранамазія ў тэкстах СМК. Антытэза. Каламбур.

22. Пераноснае ўжыванне слова як асноўная крыніца фарміравання вобразных сродкаў мовы. Тыпы пераносных значэнняў.

23. Моўныя тропы, іх характарыстыка і функцыі ў тэкстах СМК.

24. Тыповыя памылкі ў словаўжыванні. Ужыванне рознастылёвай лексікі. Канцылярызмы і моўныя штампы. Таўталогія ў тэкстах СМК. Плеаназмы.

25. Лексіка пасіўнага запасу. Неалагізмы. Неалагізмы агульнамоўныя і індывідуальна-аўтарскія. Выкарыстанне архаізмаў і гістарызмаў ў тэкстах СМК.

26. Фразеалагічная стылістыка. Функцыянальна-стылістычная класіфікацыя фразеалагізмаў (міжстылявыя, размоўна-бытавыя і кніжныя). Функцыі фразеалагізмаў ў мове тэкстаў СМК.

27. Прыказкі, прымаўкі, крылатыя словы, афарызмы і іх стылістычнае выкарыстанне ў мове тэкстаў СМК.

28. Понятие «язык». Гипотезы возникновения языка. Функции языка. Понятие национального языка. Языковая политика.

29. Понятие о современном русском литературном языке и его разновидностях. Отличие литературного языка от диалектов, жаргонов, просторечия. Русский литературный язык и язык СМК.

30. Понятие языковой нормы. Норма в фонетике, орфоэпии, лексике, фразеологии, словообразовании, грамматике, орфографии и пунктуации. Нарушение норм как стилистический приём.

31. Звук и его характеристика. Согласные и гласные звуки. Значение звуковой организации речи. Стилистические ресурсы фонетики русского языка.

32. Нормы современного литературного произношения и основные тенденции его развития. Произношение заимствованных слов. Стилистические ресурсы орфоэпии русского языка.

33. Принципы написания в русской орфографии. Проблемы орфографии на современном этапе. Слитные, раздельные и дефисные написания. Стилистические ресурсы графики и орфографии русского языка.

34. Понятие о лексике и лексикологии. Основные типы лексического значения слова. Слова однозначные и многозначные.

35. Метафора, метонимия, синекдоха как виды полисемии и их функциональная значимость в текстах СМК.

36. Понятие об омонимах и омонимии. Пути возникновения омонимов. Классификация омонимов. Омонимия и многозначность. Функционально-стилистическая роль омонимии.

37. Понятие о паронимах и паронимии. Парономазия. Стилистические функции слов-паронимов в текстах СМК.

38. Понятие о синонимах и синонимии. Типы синонимов. Приемы использования синонимов в текстах СМК и их функционально-стилистическая роль.

39. Антонимы и антонимия. Антонимия и полисемия. Антонимы общеязыковые и окказиональные, их стилистические функции.

40. Понятие о стилевом расслоении лексики. Стилистически нейтральная лексика (межстилевая). Книжная лексика, ее признаки и виды. Лексика разговорно-бытовая, ее признаки и виды.

41. Лексика с точки зрения эмоционально-стилевого значения слов. Понятие экспрессивности и эмоциональности. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях.

42. Функциональные стили и их характеристика. Нарушение стилистических норм. Ошибки в употреблении разных разрядов лексики в устной и письменной речи.

43. Лексика с точки зрения сферы ее употребления: общеупотребительная и лексика ограниченного употребления. Диалектная лексика, ее типы.

44. Специальная (профессионально-терминологическая) лексика: разновидности, использование в неспециальных (художественных и публицистических) текстах, отражение в толковых словарях. Терминологические словари.

45. Жаргонная лексика: понятие, причины возникновения жаргонизмов, классификация (профессиональный жаргон, арготическая лексика и др.). Использование жаргонной лексики в текстах СМК.

46. Современный молодежный сленг: причины появления, источники происхождения, функции, виды.

47. Активная и пассивная лексика в современном русском языке. Группы пассивной лексики, их характеристика и использование в текстах СМК.

48. Новые слова (неологизмы), пути возникновения, типы и стилистические функции. Неологизмы в текстах СМК. Окаzionaliальные слова и их функциональная значимость.

49. Лексика русского языка с точки зрения происхождения. Основные пути формирования лексики.

50. Понятие о старославянском языке и старославянизмах. Признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические). Функции старославянизмов в современном русском языке.

51. Заимствованная лексика в русском языке: пути возникновения. Заимствования из славянских и неславянских языков. Признаки заимствований. Экзотизмы и варваризмы. Проблема иноязычных слов и пуризм.

52. Стилистическая фразеология. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: сращения, единства, сочетания. Синонимия, антонимия, многозначность фразеологизмов.

53. Основные приемы использования фразеологизмов в языке текстов СМК. Функциональная значимость устойчивых сочетаний в текстах СМК.

54. Понятие и виды прецедентных единиц. Источники прецедентности. Использование прецедентных единиц в текстах СМК.

[К содержанию](#)

ВОПРОСЫ К ЗАЧЕТУ

(2 семестр)

1. Прадмет і задачы марфалагічнай стылістыкі. Марфалагічная стратыфікацыя тэкстаў СМК.
2. Стылістыка назоўніка. Выкарыстанне назоўнікаў у розных стылях.
3. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў і іх стылістычныя магчымасці. Агульныя і ўласныя назоўнікі, іх экспрэсіўныя якасці.
4. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў. Стылістычныя асаблівасці выкарыстання роду назоўнікаў.
5. Стылістычнае выкарыстанне ліку назоўнікаў.
6. Стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм назоўнікаў. Актывізацыя сэнсавай нагрузкі назоўнікаў.
7. Стылістыка прыметніка. Агульная стылістычная характарыстыка прыметніка. Выкарыстанне прыметнікаў у розных стылях.
8. Поўная, кароткая, усечаная формы прыметнікаў і іх стылістычныя магчымасці.
9. Стылістычныя адметнасці форм ступеней параўнання прыметнікаў.
10. Стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм прыметнікаў. Прыём канцэнтрацыі прыметнікаў у тэкстах.
11. Марфалагічная стылістыка: лічэбнік. Агульная стылістычная характарыстыка лічэбніка.
12. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры. Стылістыка колькасных лічэбнікаў. Сінанімія колькасна-іменных спалучэнняў.
13. Стылістыка зборных і дробавых лічэбнікаў. Выпадкі няўдалага ўтварэння і ўжывання форм лічэбнікаў.
14. Стылістыка займенніка. Функцыянальная характарыстыка займенніка. Выкарыстанне займеннікаў у розных стылях.
15. Стылістычныя магчымасці лексіка-граматычных разрадаў займеннікаў і іх варыянтных форм.
16. Стылістычныя магчымасці катэгорыі ліку займеннікаў. Асаблівасці ўжывання займеннікаў. Памылкі ў выкарыстанні займеннікаў.
17. Агульная стылістычная характарыстыка дзеяслова. Выкарыстанне дзеясловаў у розных стылях.
18. Стылістычная характарыстыка катэгорыі ладу і часу дзеясловаў.
19. Стылістычная характарыстыка катэгорыі асобы і ліку дзеясловаў. Асаблівасці выкарыстання форм трывання.
20. Стылістыка дзеепрыметніка. Катэгорыі дзеепрыметніка. Утварэнне дзеепрыметнікаў. Пераклад дзеепрыметнікаў з рускай мовы. Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў.

21. Стылістыка дзеепрыслоўя. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў. Утварэнне дзеепрыслоўяў. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў у тэкстах СМК.

22. Стылістыка прыслоўя. Марфалагічныя прыметы прыслоўяў. Функцыянальная характарыстыка прыслоўяў у тэкстах розных стыляў.

23. Ступені параўнання прыслоўяў і формы са значэннем ацэнкі і меры якасці ў тэкстах СМК.

24. Стилистические ресурсы словообразования. Узуальное и окказиональное словообразование. Основные аспекты стилистики словообразования. Создание оценочных значений средствами словообразования.

25. Словообразовательные архаизмы, индивидуально-авторские неологизмы и их стилистические функции. Словообразовательные модели ограниченной сферы употребления.

26. Суффиксальные и префиксальные ресурсы стилистики.

27. Стилистическая морфология имени существительного. Имя существительное в разных стилях речи.

28. Стилистика грамматических категорий имен существительных.

29. Стилистическая морфология: имя числительное. Числительное в разных стилях.

30. Особенности употребления числительных разных разрядов и их стилистические возможности.

31. Имя прилагательное. Место имени прилагательного в разных стилях речи.

32. Стилистическая оценка разрядов имен прилагательных.

33. Стилистическое использование грамматических форм имен прилагательных. Морфолого-стилистические ошибки при употреблении прилагательных.

34. Стилистическая оценка кратких прилагательных. Синонимия прилагательных и существительных в косвенных падежах.

35. Стилистика местоимения. Местоимение в разных стилях речи. Употребление местоимений.

36. Стилистика глагола: общая характеристика. Глагол в разных стилях речи.

37. Стилистическое использование грамматических категорий глагола: категории залога, наклонения, вида.

38. Стилистическое использование грамматических категорий глагола: категории времени, числа, лица.

39. Стилистическая морфология: причастие и деепричастие.

40. Наречие в разных стилях. Определительные и обстоятельственные наречия и их стилистические возможности. Наречия-эпитеты и их функциональная значимость.

41. Образование и употребление степеней сравнения наречий и их стилистические возможности. Стилистика наречий с субъективной оценкой.

42. Классификация предлогов по значению. Стилистическая характеристика предлогов. Синонимия предлогов.

43. Союзы и их разряды по значению и строению. Стилистическая характеристика союзов.

44. Частицы, их разряды по значению и по образованию. Стилистическая характеристика частиц.

45. Использование междометий и звукоподражательных слов в разных стилях.

46. Модальные слова. Разряды модальных слов по значению и происхождению. Функции модальных слов.

[К содержанию](#)

ВОПРОСЫ К ЭКЗАМЕНУ

(3 семестр)

1. Прадмет і задачы сінтаксічнай стылістыкі. Сістэма сінтаксічных адзінак. Стылістычныя рэсурсы сінтаксісу. Асаблівасці сінтаксісу розных функцыянальных стыляў.

2. Паняцце словазлучэння. Адрозненне словазлучэння ад спалучэння слоў. Віды сувязі ў словазлучэннях. Спецыфіка будовы беларускіх словазлучэнняў. Сінаніміка словазлучэнняў.

3. Стылістычныя асаблівасці розных тыпаў простага сказа. Стылістыка аднастаўных сказаў. Поўныя і няпоўныя сказы ў розных стылях маўлення. Экспрэсіўнасць эліптычных канструкцый.

4. Стылістыка сказаў па мэце выказвання. Клічныя і няклічныя сказы ў стылістыцы сінтаксісу. Стылістычныя асаблівасці сцвярджальных і адмоўных сказаў.

5. Стылістыка зваротка. Стылістычныя магчымасці пабочных і ўстаўных канструкцый. Пунктуацыя пры зваротку, пабочных і ўстаўных канструкцыях.

6. Паняцце і прыметы аднародных членаў сказа. Стылістычныя магчымасці і функцыі аднародных членаў сказа, абагульняльных слоў, злучнікаў і прыназоўнікаў. Лагічныя, граматычныя і пунктуацыйныя памылкі ў сказах з аднароднымі членамі.

7. Прынцыпы класіфікацыі і тыпалагічная характарыстыка складаных сказаў. Складаназлучаныя сказы: граматычная прырода, будова, значэнне, знакі прыпынку. Стылістыка складаназлучаных сказаў.

8. Складаназалежныя сказы: сродкі сувязі частак, віды даданых частак, знакі прыпынку. Стылістыка складаназалежных сказаў.

9. Складаныя бяззлучнікавыя сказы: сродкі сувязі частак, тыпы ў залежнасці ад структуры і значэння, пунктуацыя. Стылістыка бяззлучнікавых сказаў.

10. Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі, пунктуацыя ў іх. Стылістыка складаных сказаў камбінаванай будовы.

11. Сінтаксічная арганізацыя маўлення. Фігуры размяшчэння і перастаноўкі і іх стылістычная значнасць: інверсія, сегментацыя, парцэляцыя, парантэза. Назоўны ўяўлення. Далучальныя канструкцыі.

12. Сінтаксічныя фігуры павелічэння аб'ёму выказвання і іх стылістычная значнасць: анафара, эпіфара, сімплака, хіязм, антытэза, паўтор (гемінацыя), градацыя, полісіндэтон, кальцо страфы, кампазіцыйны стык (эпанастрафа), сінтаксічны паралелізм і інш.

13. Сінтаксічная арганізацыя маўлення. Сінтаксічныя фігуры памяншэння аб'ёму выказвання: эліпіс, умаўчанне, асіндэтон, зейгма.

14. Уласнарытарычныя фігуры і іх стылістычная значнасць у розных стылях. Рытарычнае пытанне. Рытарычны зваротак. Рытарычны вокліч.

15. Навуковы стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнай мовы: функцыі, сферы выкарыстання, жанры ў пісьмовай і вуснай формах. Асаблівасці навуковага стылю на сэнсава-камунікатыўным узроўні.

16. Моўнастылёвыя асаблівасці навуковага стылю. Выкарыстанне элементаў навуковага стылю ў іншых функцыянальных стылях.

17. Публіцыстычны стыль як разнавіднасць літаратурнага маўлення: функцыі, сферы выкарыстання, жанры ў пісьмовай і вуснай формах. Асаблівасці публіцыстычнага стылю на сэнсава-камунікатыўным узроўні.

18. Моўнастылёвыя асаблівасці публіцыстычнага стылю. Сродкі выражэння экспрэсіі і вобразнасці. Аўтарскае “я” і яго маўленчае ўвасабленне ў жанрах.

19. Літаратурна-мастацкі стыль як функцыянальная разнавіднасць літаратурнага маўлення. Вобразнае адлюстраванне рэчаіснасці. Жанры мастацкай літаратуры і іх стылістычныя асаблівасці. Праблемы нормы ў мастацкай літаратуры.

20. Паняцце тэксту і медыятэксту. Інтэрпрэтацыя паняцця “тэкст” у навуковай літаратуры. Суадносіны “мова – маўленне – тэкст”. Асноўныя катэгорыі тэксту. Факультатыўныя катэгорыі тэксту.

21. Структура тэксту. Асноўныя адзінкі тэксту. Перыяд, складанае сінтаксічнае цэлае і абзац: структурныя, інтанацыйныя і выяўленчыя ўласцівасці. Буйныя адзінкі тэксту (фрагмент, раздзел, частка, глава і інш.).

22. Сродкі міжфразавай сувязі ў тэксце (лексічныя, лексіка-граматычныя і ўласнасінтаксічныя) і іх характарыстыка. Спосабы (тыпы) сувязі сказаў у тэксце.

23. Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення (апісанне, апавяданне і разважанне), іх кампазіцыя і асаблівасці.

24. Стылістычныя функцыі чужога маўлення ў розных відах тэкстаў. Простая мова. Ускосная мова. Няўласна-простая мова. Маналог. Дыялог. Палілог.

25. Главные члены предложения и их стилистические возможности. Подлежащее и способы его выражения. Сказуемое и способы его выражения.

26. Координация как тип синтаксической связи между главными членами предложения. Особенности координации подлежащего и сказуемого. Тире между подлежащим и сказуемым.

27. Актуальное членение предложения: понятие, факторы проявления, компоненты, основные средства выражения. Инверсия. Стилистическое использование порядка слов в контексте.

28. Второстепенные члены предложения. Определение, виды и способы выражения. Приложение: виды, способы выражения, стилистические возможности.

29. Стилистические возможности дополнения. Дополнение прямое, косвенное, предложное и беспредложное. Способы выражения дополнений.

30. Стилистические возможности обстоятельства. Классификация обстоятельств по значению. Способы выражения обстоятельств.

31. Обособление: понятие, синтаксические условия (факторы) обособления, пунктуация, функции в текстах разных стилей.

32. Обособление уточняющих и пояснительных членов предложения. Деепричастные обороты. Обороты с причастиями, прилагательными, существительными, инфинитивом, наречием, со спрягаемой формой глагола.

33. Понятие о присоединении. Присоединительные конструкции: типы, функции в текстах разных стилей, знаки препинания.

34. Сложносочиненное предложение: понятие, признаки (количество предикативных частей, лексико-грамматическое единство, интонационное единство), типология, стилистические функции.

35. Средства связи предикативных частей в сложносочиненном предложении и их значение. Пунктуация в сложносочиненном предложении.

36. Сложноподчиненное предложение: понятие, признаки, принципы классификации, типология, средства связи, виды подчинения.

37. Нерасчлененные и расчлененные сложноподчиненные предложения и их виды. Знаки препинания. Стилистические функции сложноподчинённого предложения.

38. Бессоюзное сложное предложение: понятие, признаки, средства связи, типы, стилистические возможности. Пунктуация в бессоюзном предложении.

39. Сложное предложение с разными видами связи: понятие, признаки, средства связи, типы, стилистические возможности. Пунктуация в предложениях комбинированной структуры.

40. Понятие о функциональном стиле: подходы к выделению, стилеобразующие факторы, классификация, принципы описания стилей. Изменения в стилистической системе современного языка. Язык и стиль рекламы, электронных СМИ, интернет-текстов.

41. Официально-деловой стиль речи: история формирования, особенности, сфера функционирования, функции, черты на содержательно-коммуникативном уровне.

42. Разновидности официально-делового стиля речи (законодательный, административно-канцелярский, дипломатический)

и система жанров. Устные и письменные жанры. Языковая специфика официально-делового стиля.

43. Разговорный стиль: понятие, вопрос о лингвистическом статусе, особенности, сфера функционирования, функции, черты на содержательно-коммуникативном уровне.

44. Жанровые разновидности разговорного стиля. Две функционально-экспрессивные разновидности разговорной речи: обиходно-бытовая речь и разговорно-просторечная речь и их характеристики. Фамильярная речь и ее особенности.

45. Языковые особенности разговорного стиля речи. Культура разговорной речи.

46. Чужая речь. Понятие о прямой, косвенной и несобственно прямой речи. Синтаксические особенности, изобразительно-выразительные свойства чужой речи. Цитация и ее формы в текстах СМК. Диалогизация речи.

47. Пунктуация и её стилистический потенциал. Из истории пунктуации. Правила пунктуации. Знаки препинания при прямой речи и цитатах. Авторская пунктуация.

48. Эмотиконы и другие паралингвистические средства в текстах СМК: функции, значение, уместность использования.

[К содержанию](#)

ТЕМЫ КУРСОВЫХ РАБОТ

1. Авторское «я» в текстах веб-журналистики: функционально-прагматические особенности.
2. Вербальные ресурсы в продвижении персонального бренда: лингвистические особенности.
3. Графіка-арфаграфічныя прыёмы ў тэкстах СМК.
4. Лексико-фразеологический инструментарий телерекламы.
5. Лингвостилистическая организация текстов Product placement.
6. Лінгвастылістычная арганізацыя медыйных PR-тэкстаў.
7. Лингвостилистическая организация текстов радиорекламы.
8. Лингвостилистические особенности текстов наружной рекламы.
9. Морфологическая стилистика рекламной коммуникации.
10. Оказиональная лексика в региональных СМИ.
11. Парономазия в текстах средств массовой коммуникации.
12. Плеоназмы в текстах современных СМИ.
13. Прецедентность в текстах региональных СМИ.
14. Прецедентные феномены в заголовках текстов современных СМИ.
15. Рекламное имя как инструмент продвижения бренда.
16. Реламный слоган в продвижении белорусского бренда.
17. Речевая агрессия в современных СМИ.
18. Речевые манипулятивные технологии в социальных сетях.
19. Синтаксические особенности рекламных медиатекстов.
20. Средства выразительности в инстаграм-текстах белорусских компаний.
21. Языковые особенности коммуникативных стратегий PR-текстов.
22. Стилистические ресурсы в текстах спортивной тематики (на материале социальных сетей).
23. Стилистический инструментарий текстов PR-коммуникаций.
24. Структурно-стилистическая организация заголовков текстов в веб-журналистике.
25. Трансформация языка и стиля СМИ: влияние социальных медиа и интернет-культуры.
26. Тропы в речи тележурналиста.
27. Фигуры речи как инструмент воздействия в радиийных текстах.
28. Языковая игра в современных рекламных медиатекстах.
29. Языковая игра в текстах современных СМИ.
30. Языковые особенности вербальных составляющих в рекламной коммуникации.
31. Языковые средства манипуляции в текстах СМИ.

К содержанию

СПИСОК РЕКОМЕНДУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Астрэйка, В. Д. Стылістыка і культура беларускай мовы : Электронны вуч.-метаад. комплекс / В. Д. Астрэйка. – Мінск, 2017. – 100 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf (дата обращения: 05.06.2024).
2. Афанасьева, Н. А. Палитра стилей : учеб. пособие по стилистике русского языка для иностранцев / Н. А. Афанасьева, Т. И. Попова. – 3-е изд. – СПб. : Златоуст, 2015. – 116 с. – URL: https://moodle.kstu.ru/pluginfile.php/211904/mod_resource/content/1/Afanasyeva_N._Palitra_stilei.pdf (дата обращения: 05.06.2024).
3. Бабенко, Л. Г. Филологический анализ текста. Основы теории, принципы и аспекты анализа : учебник для вузов / Л. Г. Бабенко. – М. : Академический Проект, Екатеринбург : Деловая книга, 2020. – 464 с. – URL: <http://www.studmedlib.ru/ru/book/ISBN9785829126032.html> (дата обращения: 05.06.2024).
4. Бердышев, С. Н. Рекламный текст: Методика составления и оформления / С. Н. Бердышев // Рекламный текст: Методика составления и оформления. – URL: <http://www.e-reading.club/book.php?book=102994> (дата обращения: 05.06.2024).
5. Болотнова, Н. С. Лингвистика речи. Медиалингвистика : колл. монография, посвященная 80-летию профессора Г. Я. Солганика / Н. С. Болотнова. – М. : Флинта, 2013. – 528 с. – URL: <http://znanium.com/catalog/product/462769> (дата обращения: 05.06.2024).03.06.2022.
6. Высоцкая, И. В. Современный рекламный текст: прецедентность и интердискурсивность : учеб. пособие [для вузов] / И. В. Высоцкая. – 3-е изд., стер. – М. : Флинта, 2023. – 84 с.
7. Гарбачык, М. Р. Беларуская мова: Сінтаксіс. Асновы беларускай пунктуацыі. Практычная стылістыка і культура мовы : вучэб.-метаад. комплекс для студэнтаў спец. 1-01 01 01 «Дашкольная адукацыя» / М. Р. Гарбачык ; рэц.: кафедра беларускай і рускай моў УА «Брэсцкі дзярж. тэхнічны ўніверсітэт», Л. В. Леванцэвіч ; УА «Брэсцкі дзярж. ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна». – Брэст : БрДУ імя А. С. Пушкіна, 2021. – 125 с.
8. Голуб, И. Б. Новый справочник по русскому языку и практической стилистике : учеб. пособие / И. Б. Голуб. – М. : ЭКСМО, 2008. – 464 с.
9. Голуб, И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – 11-е изд. – М. : Айрис-пресс, 2010. – 448 с. – URL: https://books.petr-panda.ru/wp-content/uploads/2021/02/golub_i_b_stilistika_russ-kogo_yazyka.pdf (дата обращения: 05.06.2024).

10. Гордиенко, Т. В. Журналистика и редактирование : учеб. пособие для вузов по спец. 100103 «Социально-культурный сервис и туризм», [спец. 100103.04 «Референтский сервис»] / Т. В. Гордиенко. – М. : ИД Форум : ИНФРА-М, 2015. – 176 с.

11. Градюшко, А. А. Медiateкст в цифровой среде: факторы эффективности / А. А. Градюшко // Весці БДПУ. – Серыя 1. – 2021. – № 1. – С. 61–64. – URL: https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/259121/1/Hradziushka_Media_text_Bspu.pdf (дата обращения: 05.06.2024).

12. Григорьева, О. Н. Цвет и запах власти. Лексика чувственного восприятия в публицистическом и художественном текстах : учеб. пособие / О. Н. Григорьева. – М. : Флинта : Наука, 2004. – 248 с.

13. Дзябёлая, А. В. Практыкум па беларускай арфаграфіі і пунктуацыі : вучэб.-метады. комплекс для студэнтаў спец. 1-23 01 08-01 Журналістыка (друкаваныя СМІ) / А. В. Дзябёлая. – Брэст : БрДУ імя А. С. Пушкіна, 2017. – 108 с.

14. Добросклонская, Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь : учеб. пособие / Т. Г. Добросклонская. – М. : Флинта, 2014. – 264 с. – URL: <https://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=5820890> (дата обращения: 05.06.2024).

15. Добросклонская, Т. Г. Медиалингвистика: теория, методы, направления / Т. Г. Добросклонская. – М. : Флинта, 2020. – 180 с. – URL: http://medialing.spbu.ru/upload/files/file_1600671409_8213.pdf (дата обращения: 03.06.2024).

16. Добросклонская, Т. Г. Язык средств массовой информации : учеб. пособие для гуманитарных спец. вузов : [бакалавриат и магистратура] / Т. Г. Добросклонская. – М. : КДУ, 2015. – 116 с.

17. Евтюгина, А. А. Функциональная стилистика : учеб. пособие / А. А. Евтюгина. – Екатеринбург : Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2018. – 75 с. – URL: https://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/25983/1/978-5-8050-0651-8_2018.pdf (дата обращения: 05.06.2024).

18. Ефремова, М. Ю. Синонимия интонационных конструкций в повествовательных и вопросительных предложениях / М. Ю. Ефремова // Вестник МГЛУ. Гуманитарные науки. – Вып. 11 (853). – 2021. – С. 84–97.

19. Жураўлёва, С. І. Стылістыка беларускай мовы ў табліцах і схемах : даведнік / С. І. Жураўлёва. – Мазыр : УА МДПУ імя І. П. Шамякіна, 2011. – 101 с. – URL: https://s3minsk.cloud.mts.by/datastorage/za-bolot/library/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D0%B0_%D0%A1.8B%8B.pdf (дата обращения: 05.01.2025).

20. Журналісцкае майстэрства : вучэб.-метады. комплекс / Д. А. Нікановіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В. М. Самусевіч, Д. А. Нікановіча. –

Мінск : БДУ, 2020. – URL: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/248-068/1/Nikanovich.pdf> (дата обращения: 05.06.2024).

21. Зелянко, С. В. Інтэртэкст у публіцыстычным маўленні / С. В. Зелянко ; навук. рэд. В. І. Іўчанкаў. – Мінск : БДУ, 2012. – 195 с.

22. Землянова, Л. М. Журналистика и коммуникативистика. Концептуализация медийных процессов в современной зарубежной науке : учеб. пособие для вузов / Л. М. Землянова. – М. : МедиаМир, 2012. – 188 с.

23. Ивченков, В. И. Медиалингвистика в Беларуси: условия формирования и особенности развития / В. И. Ивченков // Медиалингвистика–2017 : международный научный журнал № 2 (17). – С. 7–17. – URL: <http://www.journ.bsu.by/images/Journ17/2017.pdf> (дата обращения: 05.06.2024).

24. Канцавая, Г. М. Беларуская мова. Фанетыка. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія. Лексікалогія. Фразеалогія. Марфемная структура слова. Словаўтварэнне. Марфалогія : вучэб.-метад. комплекс / Г. М. Канцавая. – Брэст : БрДУ імя А.С. Пушкіна, 2020. – 254 с.

25. Касцючык, В. М. Функцыянальная стылістыка беларускай мовы : практыкум / В. М. Касцючык ; рэц. Г. М. Канцавая ; УА “Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна”. – Брэст : БрДУ імя А. С. Пушкіна, 2020. – 164 с.

26. Каўрус, А. А. Стылістыка беларускай мовы : дапаможнік для настаўніка / А. А. Каўрус. – 2-е выд., испр. перапрац. – Мінск : Народная асвета, 1987. – 184 с.

27. Клундук, С. С. Беларуская мова : усе складаныя тэмы / С. С. Клундук, Н. Р. Якубук. – Мінск : Аверсэв, 2016. – 128 с.

28. Клундук, С. С. Культура маўлення. Частка I : вучэб.-метад. комплекс / склад. Т. А. Кісель, С. С. Клундук, Н. Р. Якубук ; Брэсцк. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна, каф. гіст. беларус. мовы і дыялект. – Брэст : Выд-ва БрДУ, 2013. – 103 с.

29. Клундук, С. С. Публіцыстычны дыскурс сучасных СМІ : вучэб.-метад. комплекс / аўтар-склад. С. С. Клундук ; Брэсцк. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна, каф. рускай літаратуры і журналістыкі. – Брэст : Выд-ва БрДУ, 2020. – 101 с.

30. Кормилицына, М. А. Язык СМИ : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению подготовки ВПО 030600 «Журналистика» и специальности 030601 «Журналистика» для ГОС-2 и направлению подготовки ВПО 031300 «Журналистика» для ФГОС : допущено УМО РФ / М. А. Кормилицына, О. Б. Сиротина. – 7-е издание, стер. – М. : Флинта, 2024. – 92 с.

31. Купина, Н. А. Стилистика современного русского языка : учебник для бакалавров / Н. А. Купина, Т. В. Матвеева. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. –

415 с. – URL: <https://libraryiksu.kg/public/assets/upload/books/стилистика%20русского%20языка.pdf5f6ac0559648c.pdf> (дата обращения: 05.06.2024).

32. Лыткина, О. И. Практическая стилистика русского языка : учеб. пособие / О. И. Лыткина, Л. В. Селезнева, Е. Ю. Скороходова. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 208 с.

33. Мартирян, Н. И. Сборник заданий по стилистике и культуре речи современного русского языка / Н. И. Мартинян. – Ереван : Изд-во ЕГУ, 2015. – 92 с.

34. Матисон, Д. Медиа-дискурс. Анализ медиатекстов. Исследования медиа и культуры : науч. издание / Д. Матисон. – Харьков : Гуманитарный центр, 2013. – 264 с.

35. Медиадискурс в современной лингвистической парадигме: сравнительно-сопоставительный аспект : монография для аспирантов и магистрантов вузов / В. Р. Абреу-Фамлюк, В. А. Баграёнок, И. М. Басовец, Е. В. Войтишенюк ; ред. Е. В. Сажина ; УО «Гомельский госуд. унив. имени Ф. Скорины». – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2021. – 165 с.

36. Мельник, Г. С. Медиатекст как объект лингвистических исследований / Г. С. Мельник. – URL: <https://lib.tsu.ru/mminfo/2013/000449-924/001/image/01-027.pdf> (дата обращения: 13.12.2024).

37. Мечковская, Н. Б. Философия языка и коммуникации : учеб. пособие [для вузов] / Н. Б. Мечковская. – М. : Флинта : Наука, 2017. – 520 с.

38. Моделирование медиатекста : монография / В. В. Богуславская [и др.]; ред. И. В. Ерофеева. – Саратов : Ай Пи Эр Медиа, 2018. – 173 с. – URL: <http://www.iprbookshop.ru/79972.html> (дата обращения: 13.09.2024).

39. Ничипорчик, Е. В. Стилистика : практ. пособие / сост. Е. В. Ничипорчик ; Гомельский гос. ун-т им. Ф. Скорины. – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2020. – 46 с.

40. Петрова, Н. Е. Язык современных СМИ: средства речевой агрессии : учеб. пособие для вузов / Н. Е. Петрова, Л. В. Рацибурская. – 2-е изд. – М. : Флинта ; Наука, 2016. – 160 с. – URL: <https://by1lib.org/book/2911492/daf9f0?id=2911492&secret=daf9f0> (дата обращения: 05.06.2024).

41. Петрова, Н. Е. Язык современных СМИ: средства речевой агрессии : учебное пособие [для вузов] / Н. Е. Петрова, Л. В. Рацибурская. – 3-е изд., стереотип. – М. : Флинта : Наука, 2014. – 160 с.

42. Распопова, С. С. Технология работы журналиста над интерактивными текстами / С. С. Распопова. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tehnologiya-raboty-zhurnalista-nad-nteraktivnymi-tekstami> (дата обращения: 05.06.2024).

43. Реклама: язык, речь, общение : учеб. пособие для вузов по направлению 43.00.00 «Сервис и туризм» / авт. кол. А. А. Алипова [и др.] ; ред.: О. Я. Гойхман, В. М. Лейчик ; отв. за вып. Л. М. Гончарова. – М. : ИНФРА-М, 2017. – 288 с.

44. Рубанюк, Э. В. Язык средств массовой информации = Die Sprache der Massenmedien : учеб. пособие для вузов по спец. «Современные иностранные языки», «Иностранный язык (немецкий)» : Допущено Министерством образования Республики Беларусь / Э. В. Рубанюк. – Минск : Вышэйшая школа, 2013. – 383 с.

45. Русак, В. У. Практычная і функцыянальная стылістыка беларускай мовы : дапам. для студэнтаў спецыяльнасці 1-47 01 01 «Выдавецкая справа» / В. У. Русак. – Мінск : БДТУ, 2020 – 214 с. – URL: https://elib.belstu.by/bitstream/123456789/39320/1/РУСАК_pdf (дата обращения: 05.06.2024).

46. Русак, В. У. Фігуры размяшчэння і перастаноўкі як сродкі рэалізацыі эматыўнасці мастацкага маўлення / В. У. Русак // Труды БГТУ. – 2016. – № 5. – С. 198–203.

47. Русский язык и культура речи : учебник для вузов / ред.: В. И. Максимов, А. В. Голубева. – М. : Высшее образование, 2006. – 356 с.

48. Самусевич, О. М. Персонификация в журналистском тексте / О. М. Самусевич // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Серия «Филология. Социальная коммуникация». – Том 21 (60). – 2008 г. – № 1. – С. 135–139. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/personifikatsiya-v-zhurnalistskomtekste/viewer> (дата обращения: 05.06.2024).

49. Саўчанка, В. М. Беларуская лексіка і фразеалогія ў стылістычным аспекце : вуч.-метад. рэкамендацыі / В. М. Саўчанка. – Магілёў : УА «МДУ імя А. А. Куляшова», 2012. – 72 с. – URL: <https://libr.msu.by/bitstream/123456789/1368/1/725m.pdf> (дата обращения: 05.06.2024).

50. Сердобинцева, Е. Н. Структура и язык рекламных текстов : учеб. пособие [для вузов] / Е. Н. Сердобинцева. – 7-е изд., стер. – М. : Флинта, 2025. – 160 с.

51. Сіўковіч, В. М. Слоўнік беларускай мовы. Арфаграфія. Націск. Словазмяненне. Стылістычныя паметы : [слоўнік] / В. М. Сіўковіч. – Мінск : Аверсэв, 2012. – 640 с.

52. Современный медиатекст : практикум / авт-сост. Р. К. Дроздов. – Рязань : РГУ им. С. А. Есенина, 2017. – URL: <http://hdl.handle.net/123456789/254653> (дата обращения: 05.06.2024).

53. Современный медиатекст : учеб. пособие [для студентов, аспирантов и преподавателей вузов, слушателей ИПК] : допущено УМО

РФ / ред. Н. А. Кузьмина ; рец.: Н. И. Клушина, Е. А. Баженова. – 5-е изд., стер. – М. : Флинта, 2024. – 410 с.

54. Солганик, Г. Я. Стилистика русского языка : учеб. пособие для бакалавров / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта : Наука, 2016. – 248 с.

55. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік / Т. Я. Старасценка. – Мінск : РІВШ, 2013. – 210 с. – URL: https://ipnk.basnet.by/attachments/923/UMK_stiliska.pdf (дата обращения: 05.06.2024).

56. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метадапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск : БДПУ, 2009. – 213 с. – URL: <https://elib.bspu.by/handle/doc/4591> (дата обращения: 05.01.2025).

57. Тураева, З. Я. Лингвистика текста. Текст: структура и семантика : учеб. пособие для вузов по спец. № 2103 «Иностранные языки» / З. Я. Тураева. – Изд. 3-е. – М. : URSS : ЛИБРОКОМ, 2012. – 144 с.

58. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб. дапаможнік для фак. журналістыкі / М. Я. Цікоцкі. 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск, 1995. – 294 с. – URL: <https://studfile.net/preview/7628059/> (дата обращения: 05.01.2025).

59. Шандроха, Н. Э. Экспрэсіўны сінтаксіс : вучэб.-метадапаможнік / Н. Э. Шандроха. – Гродна : ГрДУ, 2002. – 62 с.

60. Шасцярнёва, Л. Г. Лексікалогія. Лексікаграфія (фразеаграфія) : практыкум па курсе “Сучасная беларуская мова” / Л. Г. Шасцярнёва. – Мінск : БДУ, 2006. – 80 с.

61. Язык и дискурс средств массовой информации в XXI веке : монография / ред. М. Н. Володина. – М. : Академический проект, 2011. – 332 с.

62. Язык СМИ и политика : монография / ред. Г. Я. Солганик. – М. : Изд-во Московского университета, 2012. – 952 с.

63. Язык средств массовой информации : учеб.-метод. комплекс для студентов I ступени получения высшего образования спец. 1-21 06 01-01 Современные иностранные (английский, немецкий) языки (преподавание) / УО «Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина» ; автор-сост. Н. А. Хотько ; рец.: И. Ф. Нестерук, Д. В. Новик. – Брест : БрГУ им. А. С. Пушкина, 2014. – 186 с.

[К содержанию](#)

Учебное издание

ЯЗЫК И СТИЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ КОММУНИКАЦИИ

Электронный учебно-методический комплекс

Автор-составитель **Клундук** Светлана Сергеевна

[**К содержанию**](#)